

KOKOUSTIEDOT**AIKA**

Perjantai 23.2.2024 klo 09:00 – 12:12

PAIKKAKokoustila Pehtoori, ravintola Priimus, Taulumäentie 45, Jyväskylä
/ Etäyhteydellä**OSALLISTUJAT****Päätöksentekijät**Jäsenet:

Anttila Tahvo, pj. (X)
Niittymaa Jyrki, 1. vpj. (-)
liittyi kokoukseen klo 9:41
Lyytinen Leena, 2. vpj. (X)
Ahola Lotta (T)
Hovikoski Mervi (X)
siirtyi teams-linjalle klo 11:54
Leino Matti (X)
Lindell Leila (X)
Nikkilä Lea-Elina (T)
poistui kokouksesta klo 11:29
Oksanen Harri (X)
Patronen Ulla (T)
Pirttiniemi Riitta (E)
Ruotsalainen Seppo (T)
poistui kokouksesta klo 12:04
Selin Jaakko (T)

Varajäsenet:

Pärnäjärvi Leena ()
Saarelainen Topi ()
Lumela Meri ()
Väyrynen Ville ()
Hämäläinen Jukka ()
Martins Sirpa ()
Suomala Sakari ()
Hirsiaho Nina ()
Pajunen Kari ()
Autio Markku ()
Toikkanen Markku (T)
Niinikoski Aila ()
Timperi Kati-Erika ()

Muut puheenjohtajat

Mäkinen Riitta, mv pj. (-)
liittyi kokoukseen klo 9:09 ja poistui klo 9:40
Vilkuna Janiika, mv 1. vpj. (X)
poistui kokouksesta klo 11:54
Rautiainen Ville, mv 2. vpj. (T)
Tirola Mikko, myr pj. (T)

Muut osallistujat

Hokkanen Pekka, esittelijä (X)
Peräaho Pirjo (X)
Kunttu Hanna (X)
Reini Hanna, ptkpitäjä (X)
Isopahkala Jenni (X)

X = paikalla, T = Teams-linjalla, E = estynyt, - = poissa

KÄSITELLYT ASIAT

Pykälät 7–16

PÖYTÄKIRJA ON TARKASTETTU JA HYVÄKSYTTY SÄHKÖISESTI**Puheenjohtaja**

Tahvo Anttila

Pöytäkirjanpitäjä

Hanna Reini

Tarkastajat

Jaakko Selin Leena Lyytinen

PÖYTÄKIRJA NÄHTÄVÄNÄJulkaistu verkkosivulla www.keskisuomi.fi 29.2.2024 alkaen.

Reini Hanna, pöytäkirjanpitäjä

Maakuntahallitus pöytäkirja 23.02.2024 09:00

§ 7 Kokouksen avaus, läsnäolijoiden toteaminen, laillisuus ja päätösvaltaisuus	1
§ 8 Pöytäkirjan tarkastus	2
§ 9 Esittelyasiat	3
§ 10 Keski-Suomen liiton tilinpäätös ja toimintakertomus 2023	4
- Toimintakertomus 2023	6
§ 11 Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 määrääminen tulemaan voimaan	55
- Muutosesitys, Oksanen	57
- Äänestys 1.	58
§ 12 Rahoituksen kohdentaminen kulttuurin ja yhteisöllisyyden edistämiseen	59
§ 13 Aluekehittämiskeskustelu 2024	61
- Keski-Suomen tilanne- ja kehityskuva 2023/2024 , aluekehittämiskeskustelut	62
§ 14 Maakuntaohjelman 2022-2025 väliarviointi	69
§ 15 Hallinto- ja valvontajärjestelmän tarkastusraportti	70
§ 16 Tiedoksi saatettavat asiat	71
- Viranhaltijapäätökset 16.1. - 12.2.2024	72
Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus	74

7 § KOKOUKSEN AVAUS, LÄSNÄOLIJOIDEN TOTEAMINEN, LAILLISUUS JA PÄÄTÖSVALTAISUUS

Maakuntajohtajan ehdotus:

Avataan kokous.

Todetaan läsnäolijat.

Todetaan laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Päätös: Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

8 § PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS

Maakuntajohtajan ehdotus:

Valitaan pöytäkirjan tarkastajiksi Jaakko Selin ja Jyrki Niittymaa.

Päätös: Jyrki Niittymaa oli poissa kokouksen alkaessa. Tilalle ehdotettiin Leena Lyytistä. Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Jaakko Selin ja Leena Lyytinen.

9 § ESITTELYASIAT

1. Keski-Suomen liiton EU-hankkeet 2021–2023

- Rahoituspäällikkö Hilikka Laine, kehittämispäällikkö Outi Leppäkangas ja kehittämispäällikkö Tero Rautiainen

2. Keski-Suomen liiton perussopimuksen päivittäminen

- Maakuntajohtaja Pekka Hokkanen ja hallintojohtaja Hanna Reini

3. Ajankohtaiset asiat

- Maakuntajohtaja Pekka Hokkanen

Liite: [Keski-Suomen liiton EU-hankkeet 2021–2023](#)
[Keski-Suomen liiton perussopimus](#)

Lisätietoa: Hilikka Laine, rahoituspäällikkö, p. 040 595 0014, hilikka.laine(at)keskisuomi.fi
Outi Leppäkangas, kehittämispäällikkö, p. 040 673 3544, outi.leppakangas(at)keskisuomi.fi
Tero Rautiainen, kehittämispäällikkö, p. 040 596 0882, tero.rautiainen(at)keskisuomi.fi
Pekka Hokkanen, maakuntajohtaja, p. 040 595 0016, pekka.hokkanen(at)keskisuomi.fi
Hanna Reini, hallintojohtaja, p. 040 596 5993, hanna.reini(at)keskisuomi.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Kuullaan esittelyt edellä mainituissa asioissa ja merkitään ne tiedoksi.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.

Keski-Suomen liiton EU-hankkeita 2021–2023 käsittelevässä asiakohdassa kokoukseen osallistuivat rahoituspäällikkö Hilikka Laine, kehittämispäällikkö Tero Rautiainen ja kehittämispäällikkö Outi Leppäkangas.

Ajankohtaisissa asioissa käytiin keskustelu Keski-Suomen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden palveluverkkouudistuksesta, joka on tulossa kunnille ja Keski-Suomen liitolle lausuttavaksi. Maakuntahallituksen jäsenet Mervi Hovikoski ja Lotta Ahola totesivat olevansa esteellisiä ottamaan osaa keskusteluun ja poistuivat kokoustilasta ja Teams-linjalta asian käsittelyn ajaksi.

Riitta Mäkinen liittyi kokoukseen klo 9:09 ja poistui kokouksesta klo 9:40.

Jyrki Niittymaa liittyi kokoukseen klo 9:41.

10 § KESKI-SUOMEN LIITON TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS 2023

Kuntalain 113 §:n mukaan kuntayhtymän tilikausi on kalenterivuosi. Maakuntahallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Maakuntahallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen maakuntavaltuuston käsiteltäväksi. Maakuntavaltuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Tilinpäätökseen kuuluvat tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja niiden liitteenä olevat tiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kuntayhtymän tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta sekä toiminnasta olennaisuusperiaatteen mukaisesti.

Keski-Suomen liiton tilinpäätöksen allekirjoittavat maakuntahallituksen jäsenet ja maakuntajohtaja.

Keski-Suomen liiton tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittu kirjanpitolautakunnan kunta- jaoston, kuntalain ja kirjanpitolain soveltamisesta antamien ohjeiden mukaisesti.

Kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi. Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Keski-Suomen liiton vuoden 2023 tulos muodostuu seuraavasti:

Toimintatuotot	4 127 372 €
Toimintakulut	-3 931 609 €
Toimintakate	195 763 €
Rahoitustuotot/-kulut	-248 €
Vuosikate	195 514 €
Poistot ja arvonalentumiset	0 €
Tilikauden tulos	195 514 €
Rahaston muutokset	-30 232 €
Tilikauden alijäämä	165 283 €

Tilikauden toimintatuottojen toteutuma oli 4,127 miljoonaa euroa (+8,8 % suhteessa talousarvioon). Tilikauden toimintakulujen toteutuma oli 3,932 miljoonaa euroa (+4,3 % suhteessa talousarvioon). Tilikauden toimintakate osoitti 195 763 euroa.

Tilikauden rahoitustuotot ja -kulut osoittivat -248 euroa. Rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen tilikauden vuosikate osoittaa 195 514 euroa.

Jäsenkuntien maksuosuuksista jyvitetty Keski-Suomen kehittämisrahaston osuudet 650 000 euroa toteutuivat sovitusti. Kehittämisrahastosta maksettiin avustuksia noin 653 500 euroa. Kehittämisrahastoon palautui vuoden aikana hankerahoitusta noin 33 800 euroa. Hankkeista palautuneet varat palaavat kehittämisrahastoon edelleen jaettavaksi.

Tilikaudelta ennakoitiin 25 000 euron ylijäämää. Tilikauden ylijäämäksi muotoutui 165 283 euroa. Tilikauden ennakoitua suurempi ylijäämä selittyy ulkopuolista rahoitusta saaneilla hankkeilla. Tilinpäätös ja toimintakertomus esitellään tarkemmin kokouksessa.

Tilinpäätösasiakirjat annetaan tilintarkastajan tarkastettavaksi ja tarkastuslautakunnan arvioitavaksi. Tilintarkastajan tilintarkastuskertomus ja tarkastuslautakunnan arviointikertomus esitetään maakuntavaltuustolle tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä.

Lisätietoja: Pekka Hokkanen, maakuntajohtaja, p. 040 595 0016, pekka.hokkanen(at)keskisuomi.fi
Hanna Reini, hallintojohtaja, p. 040 596 5993, hanna.reini(at)keskisuomi.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

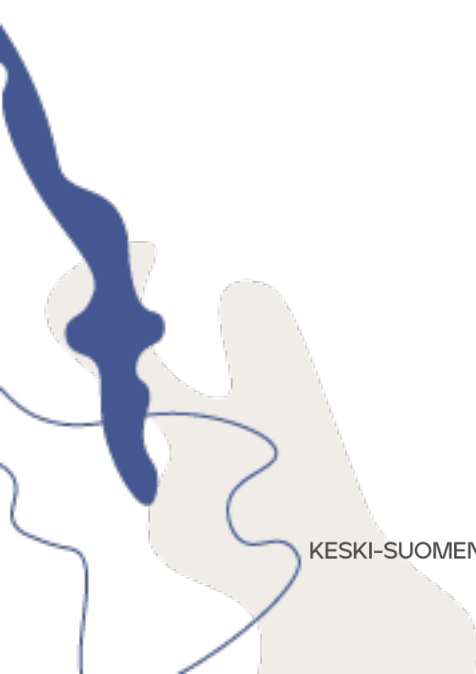
Maakuntahallitus

1. esittää maakuntavaltuustolle, että rahastojen lisäys -tilille kirjataan kehittämisrahaston rahastosiirto 650 000,00 euroa ja että rahastojen vähennys -tilille kirjataan kehittämisrahaston nettokulut 619 768,23 euroa.
2. esittää maakuntavaltuustolle, että tilikauden ylijäämä 165 282,62 euroa kirjataan taseen tilikauden yli-/alijäämätilille.
3. hyväksyy ja allekirjoittaa vuoden 2023 tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen ja jättää sen tilintarkastajille tarkastettavaksi.
4. saattaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen 2023 tarkastuslautakunnan valmistelun jälkeen edelleen maakuntavaltuustolle käsiteltäväksi.
5. valtuuttaa liiton toimiston tekemään tilinpäätökseen teknisluontoisia tarkistuksia ja korjauksia.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.

TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKER- TOMUS 2023

Keski-Suomen liitto

Maakuntahallitus 23.2.2024, § 10
Maakuntavaltuusto 7.6.2024, § XX

KESKI-SUOMEN LIITON TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS 2023

Julkaisun tiedot

Julkaisija Keski-Suomen liitto
Innova 2, Lutakonaukio 7
40100 Jyväskylä
keskisuomi.fi

Twitter @keskisuomenliit
Instagram @keskisuomi
Facebook @keskisuomenliitto
Sähköposti etunimi.sukunimi@keskisuomi.fi

C 170
978-951-594-552-5
ISSN 2341-9903

SISÄLLYS

1	MAAKUNTAJOHTAJAN KATSAUS	5
2	TOIMINTAKERTOMUS.....	6
2.1	Kuntayhtymän hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	6
2.1.1	Maakuntavaltuusto.....	6
2.1.2	Maakuntahallitus.....	7
2.1.3	Tarkastuslautakunta.....	7
2.1.4	Maakunnan yhteistyöryhmä	8
2.1.5	Keski-Suomen liiton tilivelvolliset	8
2.2	Olennot muutokset kuntayhtymän toiminnassa ja taloudessa	8
2.3	Kuntayhtymän henkilöstö	9
2.3.1	Henkilöstön määrä ja rakenne.....	9
2.3.2	Henkilöstökulut.....	10
2.3.3	Poissaolot	11
2.3.4	Työterveyspalvelut.....	11
2.3.5	Työhyvinvointi	11
2.3.6	Henkilöstön osaaminen ja sen kehittäminen	12
2.3.7	Rekrytoinnit	13
2.4	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä, merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	14
2.5	Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestäminen.....	14
2.6	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	15
2.6.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	15
2.6.2	Toiminnan rahoitus	16
2.7	Rahoitusasema ja sen muutokset.....	16
2.8	Kokonaistulot ja -menot	17
2.9	Tilikauden tuloksen käsittely	18
3	TOIMINTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN	18
3.1	Tavoite 1: Maakuntastrategia toiminnaksi	18
3.1.1	Kehittämisasiointi ja hanketoiminta	19
3.1.2	Keski-Suomen liiton toteuttamat hankkeet	20
3.2	Tavoite 2: Keski-Suomen liitto vaikuttavana kumppanina	22
3.2.1	Vaikuttaminen ja edunvalvonta	22
3.2.2	Keski-Suomen liiton viestintä.....	23
3.2.2.1	Viestinnän painopisteet ja viestintäkanavat.....	24
3.2.2.2	Tapahtumat ja verkostot.....	25
3.2.3	Tiedolla johtaminen ja ennakointi	25
3.3	Tavoite 3. Keski-Suomen liiton asiantuntijuuden ja talouden kehittäminen	26
4	TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	28
4.1	Käyttötalouden toteutuminen tulosityksiköittäin.....	28
4.1.1	Luottamushenkilöhallinto	28
4.1.2	Toimisto	29

4.1.3 Projektit.....	30
4.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	31
4.3 Rahoitusosan toteutuminen	31
4.4 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	32
5 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	33
5.1 Tuloslaskelma	33
5.2 Rahoituslaskelma	34
5.3 Tase	34
5.4 Jäsenkuntien maksusuudet vuonna 2022	36
6 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	37
6.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	37
6.2 Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot.....	37
6.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	38
6.4 Tasetta koskevat liitetiedot.....	39
6.4.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	39
6.4.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	40
6.4.3 Peruspääoman jakautuminen jäsenkunnittain	41
6.5 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot.....	42
6.6 Ympäristöasioiden harkinnanvarainen esittäminen	42
6.7 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahoja koskevat liitetiedot	43
7 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	43
7.1 Keski-Suomen kehittämisrahasto	43
8 ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT.....	45
8.1 Maakuntahallituksen hyväksyminen.....	45
8.2 Tilintarkastajan merkintä.....	46
9 LUETTELOT JA SELVITYKSET	46
10 LIITTEET	47

1 MAAKUNTAJOHTAJAN KATSAUS

Toimintaympäristössä myllersi ja geopoliittiset jännitteet olivat vahvasti läsnä vuonna 2023. Maailmantilan-teen vaikutukset talouteen voimistuivat vuoden edetessä, kun hintojen nousu, korkeat korot ja maailmanta-louden heikko kysyntä kurittivat taloutta laaja-alaisesti. Talouden alavire levisi myös Keski-Suomeen, kun yritysten liikevaihto kääntyi vuoden edetessä reippaaseen laskuun ja työmarkkinoiden suotuisa vire taukosi. Talouden epävarmuudesta huolimatta investointiuutisia saatiin eri puolille maakuntaa ja eri toimialoille. Li-säksi panostukset tieinfraan, tuuli- ja aurinkovoimaan sekä korjausrakentamiseen luovat myönteistä tulevai-suuden näkymää.

Julkisessa taloudessa valopilkut ovat olleet harvassa. Valtion velkaantuminen jatkuu, hyvinvointialueet poh-tivat keinoja selviytyä kasvavista sote-palvelujen tarpeista samaan aikaan niukan rahoituksen kanssa ja kuntataloudessa huoli tulevaisuudesta on suuri. Keski-Suomen kuntien talouden liikkumavara on ollut jo en-nestään pieni ja tulevat vuodet ennakoivat entistäkin niukempia aikoja. Loppuvuonna käynnistyneeltä valti-onosuusuudistukselta odotetaan paljon.

Keski-Suomen liiton toimintavuosi oli työntäyteinen. Aluekehittämisen tavoitteita tukemaan teimme kaikkien aikojen suurimman määrän rahoituspäätöksiä, kun osoitimme huikeat 28 miljoonaa euroa maakunnan ke-hittämiseen. Rahoituksella edistettiin muun muassa uudistuvaa teollisuutta ja vauhditettiin kuntia tekemään lähes yhdeksän miljoonan euron investoinnit yritysten toimintaympäristöön. Rahoitusprosessin onnistuimme hiomaan niin sujuvaksi, että olimme Suomen ripein maakunnan liitto rahoituspäätösten tekemisessä.

Mittava työrupeama Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 valmistelussa saatiin maaliin vuoden lopussa maakuntavaltuuston hyväksyessä kaavan. Kaavaprosessi sisälsi erityisesti tuulivoimarakentamiseen liittyen lukuisia selvityksiä ja tarkasteluja, vaativaa yhteensovittamista ja perusteellista työtä. Lopputuloksen takana on ylpeä seisoa.

Keski-Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vuoteen 2030 ja luontokadon hillitseminen näkyvät toimenpiteissämme. Olemme mukana edistämässä päästötöntä liikkumista, vihreää energiasiirtymää, hiilen-sidontaratkaisuja sekä luonto- ja ilmastotiedon saatavuutta ja hyödyntämistä. Tulevaisuuteen katsottiin ja muutosvalmiutta kehitettiin myös Keski-Suomen skenaariotyössä. Maakunnan toimijoiden yhteisen työn tu-loksena syntyi kolme erilaista toimintaympäristön tulevaisuuskuva.

Kaiken urakoinnin keskellä, toisinaan kovankin työkuorman alla, olemme Keski-Suomen liitossa kyenneet entisestään kehittämään yhteisiä toimintamallejamme ja työyhteisömme ilmapiiriä sekä saavuttamaan yli-jäämäisen tuloksen haasteellisessa taloustilanteessa. Työhyvinvointi, motivaatio ja työssä viihtyminen ovat erinonomaisella tasolla. Hyvästä työnantajakuvasta kertovat luonnehdinnat joustavana ja kannustavana työnantajana sekä asiantuntevana verkostovaikuttajana ja aluekehittäjänä.

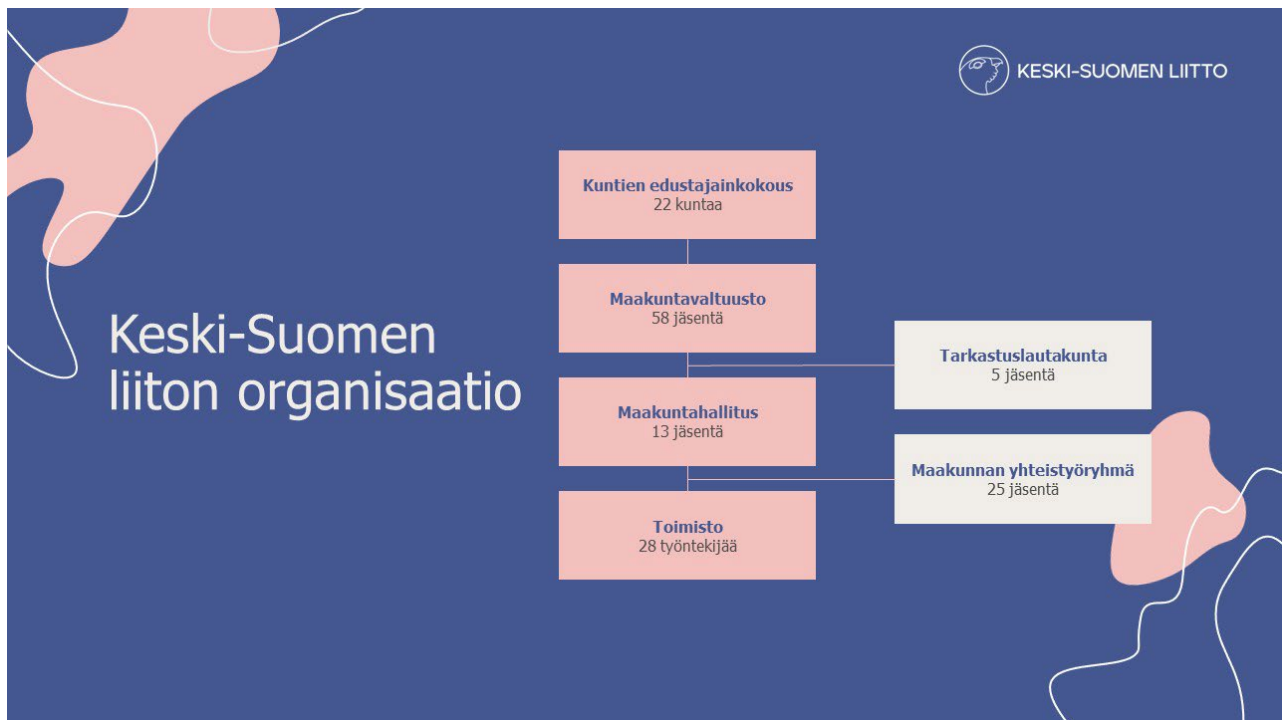
Kiitän Keski-Suomen liiton henkilöstöä kunnianhimoisesta työpanoksesta, venymisestä ja vankasta asiantunti-juudesta maakunnan kehittäjinä. Kiitos myös luottamushenkilöillemme ja sidosryhmillemme sujuvasta yhteis-työstä – vain yhdessä teemme vaikuttavaa aluekehittämistä.

Pekka Hokkanen
maakuntajohtaja

2 TOIMINTAKERTOMUS

2.1 Kuntayhtymän hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Keski-Suomen liitto on lakisääteinen kuntayhtymä. Käynnissä olevan valtuustokauden edustajat valittiin kuntien edustajainkokouksessa 9.9.2021. Perussopimuksen mukaan jäsenkunta saa yhden edustajan jokaista alkavaa viittä tuhatta asukasta kohti, kuitenkin enintään 40,6 % rajoittamattomasta kokonaisedustajamäärästä. Kuntien edustajainkokouksen ohella kuntayhtymässä on neljä muuta toimielintä: maakuntavaltuusto, maakuntahallitus, tarkastuslautakunta ja maakunnan yhteistyöryhmä. Käytännön työstä ja toimeenpanosta vastaa Keski-Suomen liiton toimisto.

Kuva 1. Keski-Suomen liiton organisaatio

Toimielin	Kokousten määrä
Edustajainkokous	0
Maakuntavaltuusto	2
Maakuntahallitus	12
Tarkastuslautakunta	6
Maakunnan yhteistyöryhmä	4

Taulukko 1. Toimielinten kokousten määrät 2023

2.1.1 Maakuntavaltuusto

Maakuntavaltuusto kokoontui vuonna 2023 kaksi kertaa. Kokoukset järjestettiin läsnäolokokouksina. Varsinaisten kokousten lisäksi maakuntavaltuusto kokoontui sekä keväällä että syksyllä etäyhteydellä järjestettyyn maakuntavaltuuston iltakouluun. Iltakoulujen aiheena oli Keski-Suomen maakuntakaava 2040. Maakuntavaltuuston puheenjohtajana toimi kansanedustaja Riitta Mäkinen (SDP) Jyväskylästä.

Edellisen vuoden tilinpäätöksen ja arviointikertomuksen sekä tulevan vuoden talousarvion hyväksymisen lisäksi maakuntavaltuusto

- valitsi maakuntahallituksen ja sen puheenjohtajat vuonna 2023 alkavalle toimikaudelle
- hyväksyi Keski-Suomen maakuntakaavan 2040
- hyväksyi Keski-Suomen liiton hallintosäännön päivityksen
- lakkautti kehittämisjohtajan viran
- merkitsi tiedoksi vastuunalaisen tilintarkastajan vaihtumisen
- totesi talouskatsaukset 03/2023 ja 09/2023
- käsitteli kaksi saapunutta valtuustoaloitetta ja valtuustolle jätettiin yksi uusi valtuustoaloite
- merkitsi tiedoksi tarkistettut sidonnaisuusilmoitukset

Taulukoissa 1–4 on kuvattu luottamustoimielinten poliittiset voimasuhteet sekä sukupuolijakauma 31.12.2023. Tietoa on verrattu edellisen vuoden tilanteeseen.

Puolue	Naiset	Miehet	Yhteensä	Muutokset 2023
KESK	4	9	13	0
SDP	5 (-1)	7 (+1)	12	0
KOK	4	5	9	0
PS	3	6	9	0
VIHR	5 (-1)	2 (+1)	7	0
VAS	3	2	5	0
KD	1	2	3	0
SIT	0	0	0	0
YHTEENSÄ	25 (43 %)	33 (57 %)	58	0

Taulukko 2. Maakuntavaltuuston poliittiset voimasuhteet alkavalla toimikaudella 2023

2.1.2 Maakuntahallitus

Maakuntahallitus kokoontui kaksitoista kertaa. Kokoukset järjestettiin hybridi- ja läsnäolokokouksina. Varsinaisten kokousten lisäksi maakuntahallitus piti yhteiskokoukset Jyväskylän kaupunginhallituksen ja Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallituksen kanssa. Maakuntahallituksessa vuosittain toistuvien päätösasioiden, rahoituspäätösten, lausuntojen ja nimeämisten ohella maakuntahallituksen keskeisenä valmisteluasiana vuonna 2023 oli Keski-Suomen maakuntakaava 2040. Maakuntahallituksen puheenjohtajana toimi Tahvo Anttila (KESK) Jyväskylästä.

Puolue	Naiset	Miehet	Yhteensä	Muutokset 2023
KESK	2	1	3	0
SDP	2	1	3	0
KOK	1	1	2	0
PS	0	2	2	0
VIHR	2	0	2	0
VAS	0	1	1	0
YHTEENSÄ	7 (54 %)	6 (46 %)	13	0

Taulukko 3. Maakuntahallituksen poliittiset voimasuhteet alkavalla toimikaudella 2023

2.1.3 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta kokoontui kuusi kertaa. Tarkastuslautakunta vastaa liiton talouden ja toiminnan arvioinnista. Lisäksi tarkastuslautakunta valvoo kuntalain mukaisten sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista. Puheenjohtajana toimi Juha Suonperä (KOK) Jyväskylästä.

Puolue	Naiset	Miehet	Yhteensä	Muutokset 2023
KESK	1	0	1	0
SDP	0	1	1	0
KOK	0	1	1	0
PS	0	1	1	0
VIHR	1	0	1	0
YHTEENSÄ	2 (40 %)	3 (60 %)	5	0

Taulukko 4. Tarkastuslautakunnan poliittiset voimasuhteet alkavalla toimikaudella 2023

2.1.4 Maakunnan yhteistyöryhmä

Maakunnan yhteistyöryhmä kokoontui neljä kertaa. Kokousten teemoina olivat alueelliset valintaperusteet alue- ja rakennepoliitiikan hankehaussa, oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoituksen kohdentaminen ja seuranta, Saarijärvi-Viitasaaren hanketilanteen seuraaminen, Länsi-Suomen yritysrahoitusstrategia 2023, Keski-Suomen Leader-ryhmät kaudella 2023-2027, ajankohtaiskatsaus EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan, JTF myöntövaltuuksien siirto Keski-Suomen ELY-keskukselta Keski-Suomen liitolle, alue- ja rakennepoliitiikan ohjelman Keski-Suomen tavoitteet ja rahoitussuunnitelma vuosille 2024-2025, tilannekatsaus ESR+-rahoitukseen sekä AVI-ELY strategia ja ELY-keskuksen tulossuunnittelu 2024-2027. Kokousten lisäksi maakunnan yhteistyöryhmä teki opintomatkan Karstulaan.

Maakunnan yhteistyöryhmä koostuu puheenjohtajasta ja 24 varsinaisesta jäsenestä. Jäsenet ovat Keski-Suomen liiton luottamushenkilöitä, Keski-Suomen ELY-keskuksen ja työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen sekä yritysten ja yhteisöjen edustajia. Poliittisin perustein valitut luottamushenkilöt edustavat 29 % maakunnan yhteistyöryhmän kokoonpanosta. Puheenjohtajana toimi Mikko Tiirola (KESK). Hän on Keski-Suomen liiton luottamushenkilö.

Puolue	Naiset	Miehet	Yhteensä	Muutokset 2023
KESK	1	1	2	0
SDP	1	1	2	0
KOK	0	1	1	0
PS	0	1	1	0
VIHR	1	0	1	0
VAS	0	0	0	0
YHTEENSÄ	3 (43 %)	4 (57 %)	7	0

Taulukko 5. Maakunnan yhteistyöryhmän poliittiset voimasuhteet alkavalla toimikaudella 2023

2.1.5 Keski-Suomen liiton tilivelvolliset

Maakuntavaltuusto on hyväksynyt kokouksessaan 3.12.2021 Keski-Suomen liiton tilivelvollisten luetteloon maakuntahallituksen jäsenet, maakuntajohtajan, aluekehitysjohtajan, kehittämisjohtajan, suunnittelujohtajan ja hallintopäällikön.

2.2 Olennaiset muutokset kuntayhtymän toiminnassa ja taloudessa

Keski-Suomen liiton toiminta perustuu jäsenkuntien hyväksymään perussopimukseen sekä alueiden kehittämistä, rahoitusta ja alueiden käyttöä koskevaan lainsäädäntöön.

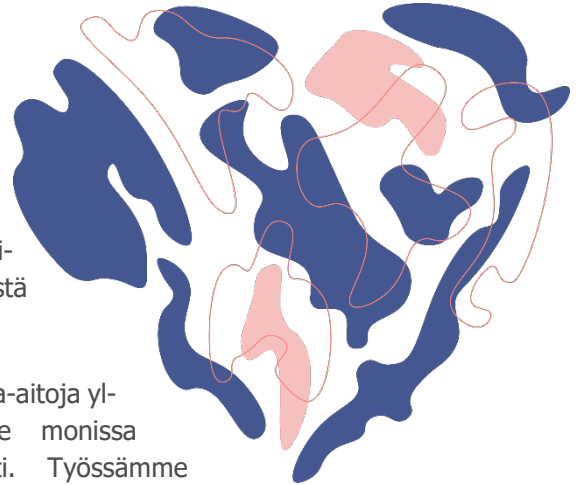
Keski-Suomen liiton talouden seuranta on kehitetty Keski-Suomen liiton toiminta-ajatus ja ydintehtävät mielessä pitäen. Resursointia on kohdennettu erityisesti EU-ohjelmakauden aloitukseen ja maakuntakaavan

päivitystyöhön. Suhteessa vuoden 2023 talousarvioon Keski-Suomen liitto on ollut aktiivinen ulkopuolisen rahoituksen hakijana. Vuoden aikana käynnistyi kymmenen uutta kehittämishanketta.

2.3 Kuntayhtymän henkilöstö

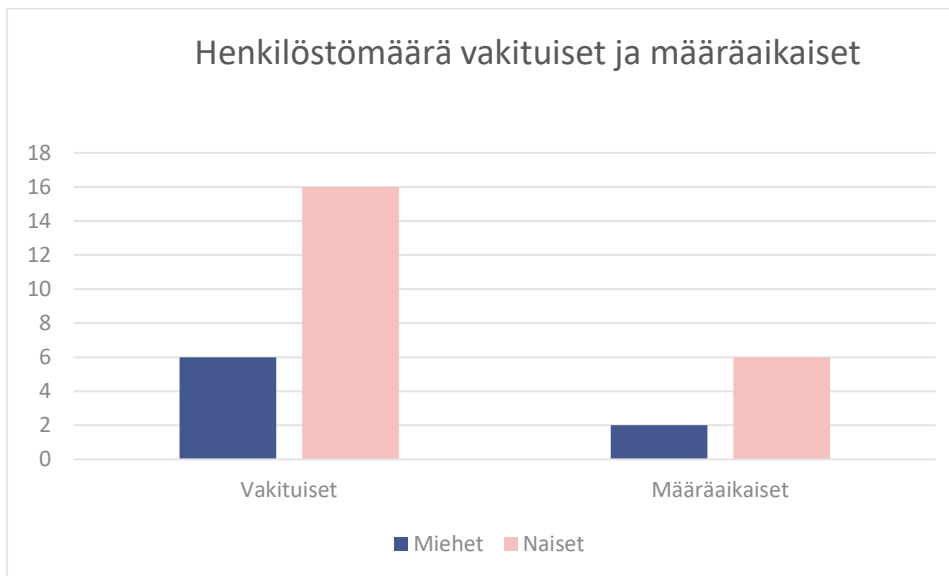
Keski-Suomen liiton operatiivista toiminnan sydämenä on toimiston henkilökunta. Liiton henkilöstön työ on monipaikkaista ja monimuotoista asiantuntijatyötä. Toteuttaessamme Keski-Suomen strategiaa 2025–2050, tarvitsemme asiantuntevan henkilöstön, jonka asiantuntijuuden kehittämisestä ja osaamisen uudistamisesta pidämme erityistä huolta.

Henkilöstö työskentelee arjessaan tiimimäisellä työskentelytavalla raja-aitoja ylläpitämättä, mutta samalla itsenäisellä työotteella. Liikumme monissa verkostoissa alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Työssämme henkilöstöstä muodostuu tiimejä alueiden käyttöön, aluekehittämiseen, rahoitukseen ja hallinnon tehtäviin. Tiimityöskentelyllä varmistetaan substanssiasioiden etenemisen lisäksi jokaisen henkilöstön jäsenen aktiivinen osallisuus ja hyvä sisäinen viestintä.

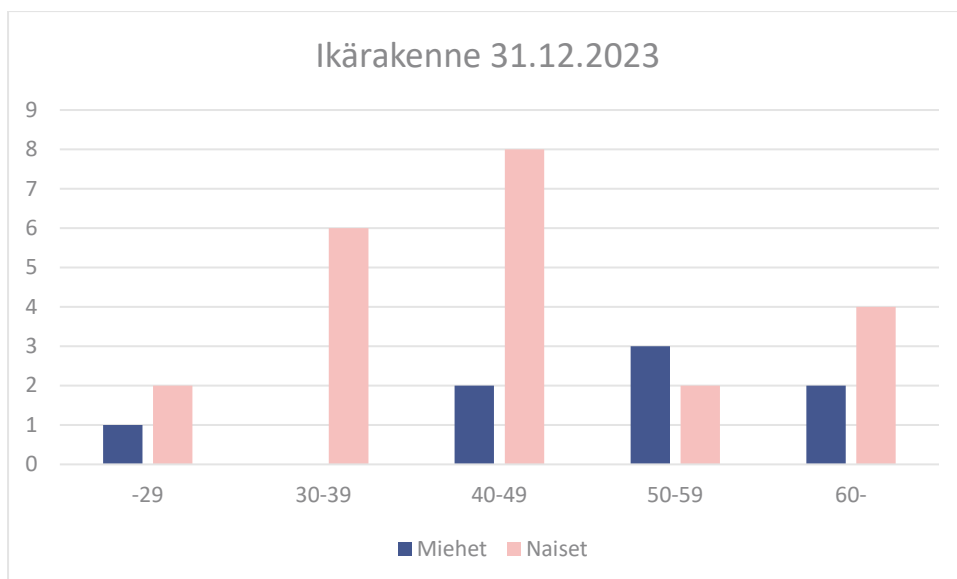
2.3.1 Henkilöstön määrä ja rakenne

Vuoden alussa Keski-Suomen liiton palvelussuhteiden määrä oli 28. Vuoden 2023 lopussa palvelussuhteita oli 30. Vakinaisia palvelussuhteita vuoden lopussa oli 22 (73 %) ja määräaikaista palvelussuhteita 8 (27 %) kaikista palvelussuhteista. Henkilöstöstä naisia oli 22 (73 %) ja miehiä 8 (27 %).

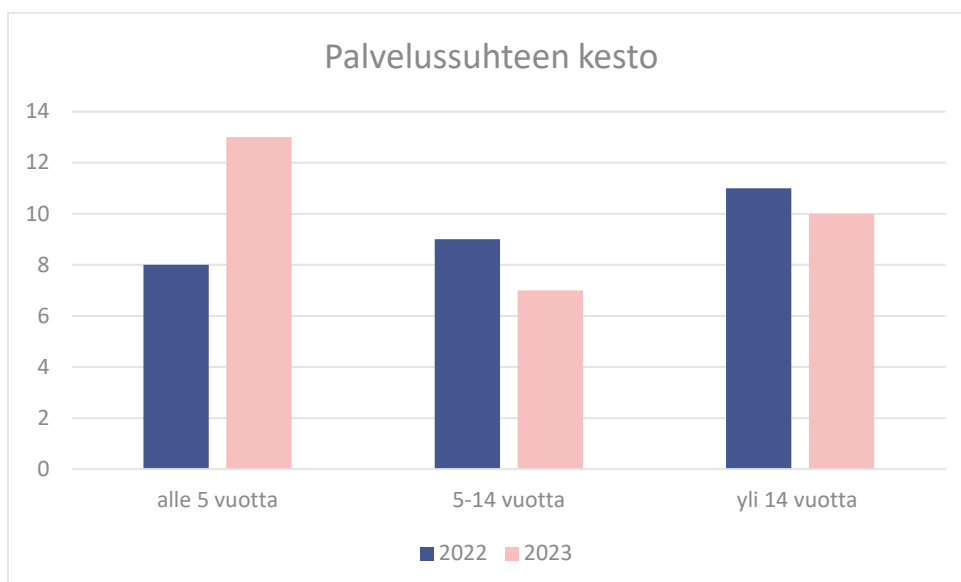
Kuva 2. Henkilöstömäärä: vakituiset ja määräaikaiset 2023

Henkilöstön keski-ikä oli 46,2 vuotta. Naisten keski-ikä oli 44,5 vuotta ja miesten keski-ikä 48,6 vuotta. Kuntalalla yleensä keski-ikä on noin 45 vuotta.

Kuva 3. Ikärakenne 2023

Keski-Suomen liiton palveluksessa ollut henkilökunta oli ollut liiton palveluksessa keskimäärin 9,2 vuotta.

Kuva 4. Palvelussuhteen kesto 2023

Vuoden 2023 aikana Keski-Suomen liitosta ei eläköitynyt ketään. Kolme henkilöä vaihtoi toisen työnantajan palvelukseen ja yksi työntekijä vaihtoi työtehtävää Keski-Suomen liiton sisällä. Henkilöstömäärän kasvun taustalla on useiden hankkeiden käynnistyminen vuoden 2023 aikana. Hankkeisiin rekrytoitiin määräaikaista henkilökuntaa, mikä nosti myös määräaikaisten työntekijöiden kokonaismäärää.

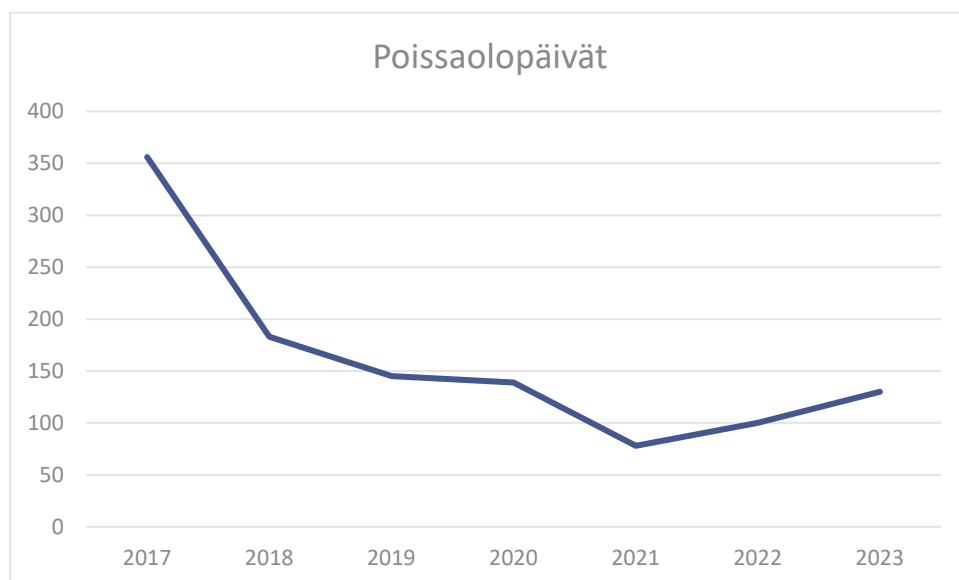
2.3.2 Henkilöstökulut

Keski-Suomen liitto maksoi palkkoja ja palkkioita yhteensä 1 903 670,50 euroa (2022: 1 727 604,25 euroa). Koko organisaation palkkasumma sisälsi 100 591,14 euroa luottamushenkilöiden palkkioita (2022: 125 418,25 euroa). Kokonaisuudessaan palkkasumma kasvoi edellisestä vuodesta 176 066,25 euroa eli noin 9 % (2022: 21 353,17 euroa, 1,2 %). Palkkasummaan vaikuttaa kunta-alan yleinen virka- ja työehtosopimus vuosille 2022–2025, joka sisälsi yhteensä 4,1 % korotuksen kesäkuussa (yleiskorotus 2,2 %, paikallinen järjestelyerä 0,4 + 0,3 % sekä kehittämisohjelmaerä 1,2 %). Lisäksi kesäkuussa työntekijöille maksettiin 467 euron

kertaerä. Keski-Suomen liitto sai hankerahoitusta, jolla palkattujen työntekijöiden palkkakustannukset näkyvät osana palkkojen kokonaiskustannuksia. Lounasetuun, kulttuuri- ja viriketoimintaan sekä liikuntaseteleihin (Edenred ja Smartum) käytettiin yhteensä 25 189,52 euroa (14 268,50 euroa vuonna 2022), joista työnantajan osuus oli 6863,98 euroa (3 888,88 euroa vuonna 2022). Työhyvinvointiin panostettiin sekä välittöminä että välillisinä kustannuksina. Välittöminä kustannuksina käytettiin henkilöstöetuuksiin 8165,89 euroa. Työterveys-huollon palveluiden kustannukset olivat yhteensä 34 882,56 euroa.

2.3.3 Sairauspoissaolot

Vuonna 2023 terveysterveysteisia poissaoloja oli 130 päivää. Määrä on ollut kasvussa vuodesta 2022 alkaen ja asettuu nyt koronaa edeltäneelle tasolle. Sairauspoissaoloja henkeä kohden oli 4,3 päivää. Kunta-alalla sairauspoissaoloja per henkilö vuonna 2022 oli keskimäärin 20,7 päivää. Sairauspoissaolojen suhde (lyhyt/pitkät) ei muuttunut merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Keski-Suomen liitossa ei tapahtunut yhtään työtaturmaa.

Kuva 5. Henkilöstön terveysterveysteiset poissaolot 2017–2023

2.3.4 Työterveyspalvelut

Henkilöstön työterveyshuollon palvelut tuottaa Mehiläinen Oy. Työterveyshuollon tavoitteena on lakisääteisen työterveyshuoltotoiminnan toteutuminen, työstä johtuvien terveys- ja turvallisuusriskien vähentäminen, työntekijöiden työkyvyn ja työhyvinvoinnin edistäminen sekä ylläpitäminen ja laadukas työterveyspainotteinen sairaanhoito.

Työterveyshuollon käyntejä oli yhteensä 171 kpl (2022: 161 kpl). Henkilöstön työterveyshuollon palveluiden kustannukset olivat yhteensä 34 882,56 euroa (2022: 33 994 euroa).

Työterveyshuolto	Korvausluokka I	Korvausluokka II	Muu
Menot	8 964,64 €	22 861,02 €	3 056,90 €

Taulukko 6. Työterveyshuollon menot ja korvausluokat 2023

2.3.5 Työhyvinvointi

Keski-Suomen liitossa kaiken keskiössä on asiantuntijatyötä tekevä henkilöstö. Siksi työntekijöistä huolehtiminen on tärkeimmän voimavaramme turvaamista. Haluamme pitää kaikista ihmisistämme huolta ja tehdä työtä yhdessä, hyvää työilmapiiriä sopusoinnussa vaalien.

Henkilöstön vuosittainen työilmapiirikysely toteutettiin loka-marraskuussa. Kyselyyn vastasi 22/25 henkilöä (88 %). 91 % eli lähes kaikki vastaajista suosittelisivat Keski-Suomen liittoa työnantajana. Keski-Suomen liittoa luonnehdittiin vastauksissa joustavana ja kannustavana työnantajana sekä asiantuntevana verkostovaikuttajana ja aluekehittäjänä.

Työilmapiirikyselyn mukaan yhteistyö ja viestintä työyhteisön sisällä oli toimivaa, oma työ koettiin merkitykselliseksi ja työssä viihdyttiin. Monipaikatöiden malli sai henkilöstöltä edelleen kiitosta. Kehittämiskohteiksi nousivat erityisesti työn kuormittavuus ja stressaavuus. Lisäksi kehittämistarpeita oli palautteen antamisessa ja pyytämisessä sekä muutostilanteissa perehdyttämisessä, asiantuntijuuden vahvistamisessa ja sisäisessä viestinnässä. Tulokset käsiteltiin yhdessä henkilöstön kanssa ja niiden perusteella ryhdyttiin kehittämistoimiin. Vuoden 2024 aikana erityisesti huomiota kiinnitetään kuormitustasoon, esihenkilön tukeen, muutostilanteiden johtamiseen, osaamisen kehittämiseen sekä sisäiseen viestintään.

Keski-Suomen liitto edistää ja tukee työntekijöidensä hyvinvointia monin tavoin, myös vapaaajalla tapahtuvaa toimintaa tuetaan. Esimerkkinä

tästä ovat työterveyshuollon hyvät palvelut, talon sisäinen virkistystoiminta LIIKU sekä liikunta- ja kulttuuriedut. LIIKU järjesti vuoden aikana viisi koko henkilöstölle avointa virkistystapahtumaa. Lisäksi LIIKU tuki pienryhmien osallistumista kulttuuri- ja liikuntatapahtumiin.

Työsuojelutoimikuntana toimiva henkilöstön yhteistyöryhmä kokoontui vuoden aikana kaksi kertaa.

2.3.6 Henkilöstön osaaminen ja sen kehittäminen

Keski-Suomen liiton henkilöstön osaamisen kehittäminen tapahtuu säännöllisesti arvioiden, millaista osaamista organisaatiossamme on tällä hetkellä ja millaista osaamista toiminta vaatii tulevaisuudessa. Henkilöstön kehittämistarpeet kartoitetaan onnistumiskeskusteluissa. Keski-Suomen liitto osallistui Suomen kaikkien maakuntien liittojen tavoin Maakuntien liitot yhdessä oppien -hankkeeseen. Hankkeen toimenpiteinä olivat muun muassa vertaisoppiminen, parhaiden käytänteiden jakaminen, yhteinen kouluttautuminen ja verkostoituminen. Sisäistä ja ulkoista koulutusta järjestettiin muun muassa hallintosäännöstä, riskienhallinnasta, talous- ja turvallisuusasioista, tietoturvasta, EU-asioista, maakuntakaavasta, henkilöstöasioista ja viestinnästä. Henkilöstötunteja järjestettiin joka toinen viikko. Henkilöstötunnit mukaan lukien koulutusta oli yhteensä 1 067 tuntia.

Henkilöstön osaamisen kehittämisen koulutuskustannuksiin (eivät sisällä palkkauskustannuksia) käytettiin 13 217,42 euroa (2022: 7 989,54 euroa). Osaamisen kehittämiseen käytettiin 0,40 % koko liiton henkilöstömenoista. On kuitenkin huomiotava, että osa normaaleina virkamatkoina tehtävistä poissaoloista sisältää myös koulutukseksi katsottavia osioita eivätkä nämä luvut sisälly edellisiin.

2.3.7 Rekrytoinnit

Energia-asiantuntijan haku

Keski-Suomen liitto on maakunnan yhteisen kehittämistahdon muodostaja, strateginen suunnittelija ja kehittäjä sekä osaava ja ennakoiva verkostovaikuttaja.

Kuva 6. Energia-asiantuntijan rekrytointi-ilmoituksen kuvitusta

Rekrytointien määrällä mitattuna vuosi 2023 oli poikkeuksellinen, kun kuusi uutta työntekijää aloitti työnsä Keski-Suomen liitossa. Lisäksi yksi työntekijä vaihtoi työtehtävää liiton sisällä. Erityisesti rekrytointien määrää kasvatti liiton saama hankerahoitus, jolla mahdollistui määräaikaisten työntekijöiden palkkaaminen. Rekrytointikanavina olivat liiton omat verkkosivut ja sosiaalisen median kanavat, työvoimahallinnon te-palvelut.fi -sivusto, Jobly.fi, Duunitori sekä lehti-ilmoitukset sanomalehti Keskisuomalaisessa.

Rekrytoinneissa onnistuttiin erinomaisesti sekä hakemusten määrässä että rekrytoitujen osaamisella mitattuna.

Kuva 7. Luonnehdintoja Keski-Suomen liitosta työnantajan (Ilmapiirikysely 2023)

2.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä, merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Osana riskien hallinnan kehitystyötä toteutettiin toimintaympäristön analyysi ja hallintakeinoja sisältävät riskiprofiilit. Kriittisemmiksi riskeiksi nousivat maakunnan liittojen rooli, Keski-Suomen liiton toiminnan rahoitus, aluekehittämisrahoituksen taso, EURA2021-järjestelmän toimivuus, Keski-Suomen liiton ohut organisaatio, työssä jaksaminen ja muutosjoustavuus.

EU-ohjelmakauden 2021–2027 myötä Keski-Suomen liiton tehtävät ja vastuut rahoituksen myöntämisessä ja maksamisessa laajentuivat merkittävästi. Rahoitus- ja maksatustehtävät, niiden henkilöresursointi sekä riskienhallinta ovat työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarain controller'n jatkuvassa arvioinnissa. Myös yhteistyö sekä Keski-Suomen ELY-keskuksen että muiden maakunnan liittojen kanssa tulee olla sujuvaa. Maakunnan liittojen rahoitustehtävän hoidossa epävarmuustekijäksi muodostui EURA2021-järjestelmän keskeneräisyys. Järjestelmä on EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen hankkeiden hallinnoinnin tietojärjestelmä ja arkisto, jonka toimintavalmiudesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. EURA2021-järjestelmä valmistui osittain käyttökuntoon vuoden 2023 aikana. Riskin hallintakeinona ovat olleet hyvä valmistautuminen ja ennakkotyö, aktiivinen vuoropuhelu ministeriön kanssa sekä selkeä ja informatiivinen viestintä asiakkaiden suuntaan.

EU-rahoituksen lisäksi Keski-Suomen liitto myöntää kansallista ja maakunnallista aluekehittämisrahoitusta. Maakunnan liittojen toiminnan näkökulmasta aluekehitysrahoituksen vuosittaisella vakaalla tasolla on keskeinen merkitys ja sen eteen liitoissa tehdään aktiivista edunvalvontatyötä. Valtioneuvoston linjauksella maakunnan liittojen kansallinen aluekehitysrahoitus on kuitenkin päättymässä.

Keski-Suomen liiton talous perustuu 85–90 % jäsenkuntien maksuosuuksiin. Muu rahoitus koostuu tuista, avustuksista ja muista myyntituotoista. Vuoden aikana täsmentyneet kuntien valtionosuuslaskelmat konkretisoivat ensimmäistä kertaa hyvinvointialuemuutoksen aiheuttamat rahoituspohjan muutokset kunnille.

Keski-Suomen liiton organisaation tunnistettuja riskejä ovat ohut organisaatio, työssä jaksaminen ja muutosjoustavuus. Keski-Suomen liitto on asiantuntijaorganisaatio, jonka keskeinen voimavara on henkilöstö. Muutuva toimintaympäristö haastaa organisaation muutosjoustavuuden ja yksilöiden työssäjaksamisen. Organisaation optimaalisen toiminnan ja työssä jaksamisen näkökulmasta resursointia arvioidaan säännöllisesti ja työntekijöillä on käytettävissään esimiehen tuki työssä onnistumiseen ja erilaisiin muutostilanteisiin. Haasteellisissa tilanteissa työntekijöillä on käytössään lisäksi hyvät työterveyden palvelut.

2.5 Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestäminen

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kuntayhtymälle asetetut tavoitteet saavutetaan ja sen toiminta on taloudellista ja tuloksellista. Toiminnan arviointia tehdään säännöllisesti sekä Keski-Suomen liiton sisäisessä toiminnassa että kuntayhtymän toimielimissä. Kokonaisuuden arviointi tapahtuu kerran vuodessa toimintakertomuksen laatimisen yhteydessä.

Keski-Suomen liitolla on voimassa oleva sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toiminnot järjestetään siten, että organisaatiossa noudatetaan hyvää hallinto- ja johtamistapaa. Ohje koskee kaikkia toimielimiä, johtoa ja henkilöstöä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen tarkoituksena on varmistaa, että yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja ohjeita noudatetaan kaikessa toiminnassa. Ohje täydentää lainsäädännön määräyksiä sekä Keski-Suomen liiton perussopimusta ja hallintosääntöä.

Riskienhallinnan kuvauksen pohjana on toimintaympäristön analyysi, jossa tunnistettiin organisaation sisäisiä ja ulkoisia riskejä. Riskit lajiteltiin strategisiin, toiminnallisiin, taloudellisiin sekä vaatimustenmukaisuus- ja vahinkoriskeihin. Tunnistetuista riskeistä muodostettiin riskiprofiilit. Riskiprofiileissa arvioitiin sekä riskien toteutumisen todennäköisyyttä että riskien vaikutuksen suuruutta organisaation toiminnalle. Riskiprofiilit sisälsivät myös riskien hallintakeinot. Keski-Suomen liiton sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje päivitettiin keväällä 2023.

Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan rooli korostuu erityisesti rahoitustehtävän hoidossa. EU-rahoitusta välittävänä toimielimenä Keski-Suomen liitto laati hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen työ- ja elinkeinoministeriön ohjeiden mukaisesti. Kuvauksessa kerrotaan tarkasti EU-rahoituksen toimintaprosessit, resurssointi, tarvittava osaaminen tehtävän hoitoon sekä tehtävien eriyttäminen ohjeistusten vaatimalla tavalla. Kuvauksessa kerrotaan myös käytettävistä tieto- ja arkistointijärjestelmistä sekä siitä, miten huolehditaan riskien hallinnasta, petoksentorjunnasta, tietoturvasta ja viestinnästä.

Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan hyviä käytänteitä arvioidaan jatkuvasti osana normaalitoimintaa muun muassa kuntayhtymän avainprosessien, rahoitus- ja maksatustoiminnan, talous-, henkilöstö- ja tietohallinnon, oman hanketoiminnan sekä hankinta- ja sopimushallinnon työtehtävissä. Lisäksi Keski-Suomen liitto kouluttaa henkilöstöään säännöllisesti tietoturvan toimintatavoissa. Keski-Suomen liitolla on tietoturvaohje, johon perehtymisen jokainen työntekijä vahvistaa allekirjoituksellaan.

2.6 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

2.6.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2023 1 000 €	2022 1 000 €
Toimintatuotot	4 127	3 911
Toimintakulut	-3 932	-3 895
TOIMINTAKATE	196	16
Rahoitustuotot ja -kulut	0	-26
VUOSIKATE	196	-10
Poistot ja arvonalentumiset	0	0
TILIKAUDEN TULOS	196	-10
Tilinpäätössiirrot (rahasto)	-30	47
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	165	37

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
Toimintatuotot / Toimintakulut, %	105,0 %	100,4 %
Maakunnan asukasmäärä	273 319	272 521
*Tilastokeskuksen ennakkotieto 31.12.2023		

2.6.2 Toiminnan rahoitus**RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT**

	2023 <i>1 000 €</i>	2022 <i>1 000 €</i>
Toiminnan rahavirta	196	-10
Vuosikate	196	-10
Investointien rahavirta	0	0
Investointimenot	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	196	-10
Rahoituksen rahavirta	9 781	127
Oman pääoman muutokset	129	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	9 652	127
Rahoituksen rahavirta	9 781	127
Rahavarojen muutos	9 977	117
Rahavarat 31.12.	12 066	2 090
Rahoitusarvopaperit	0	0
Rahavarat 1.1.	2 090	1 973
Rahoitusarvopaperit	0	0

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	159	-367
Kassan riittävyys, päivää	1120	195
Kassan riittävyys, pv = 365 pv x rahavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella		

2.7 Rahoitusasema ja sen muutokset**TASE JA SEN TUNNUSLUVUT**

VASTAAVAA	2023 <i>1 000 €</i>	2022 <i>1 000 €</i>
PYSYVÄT VASTAAVAT	0	0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	7 038	7 005
Valtion toimeksiannot	7 038	7 005
VAIHTUVAT VASTAAVAT	12 400	4 201
Saamiset	334	2 112
Pitkäaikaiset siirtosaamiset	0	1 809
Myyntisaamiset	14	8
Muut saamiset	32	21

Siirtosaamiset	288	273
Rahat ja pankkisaamiset	12 066	2 090
Pankkitilit	12 066	2 090
VASTAAVAA YHTEENSÄ	19 438	11 206

VASTATTAVAA	2023 1 000 €	2022 1 000 €
OMA PÄÄOMA	887	562
Peruspääoma	595	595
Muut omat rahastot	160	0
Edellisten kausien ylijäämä (alijäämä)	-33	-70
Tilikauden alijäämä	165	37
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	16 763	8 847
Valtion toimeksiannot	16 763	8 847
VIERAS PÄÄOMA	1 787	1 796
Ostovelat	83	135
Muut velat	57	41
Siirtovelat	1 647	1 620
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	19 438	11 206

TASEEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
Omavaraisuus aste, %	4,6 %	5,0 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	43,31 %	43,5 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	132	-33
Kertynyt yli-/alijäämä €/asukas	0,48 €	-0,12 €
Lainakanta 31.12.2020	0	0
Lainasaamiset 31.12.2020	0	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	94 037,38 €	56 038,74 €
Maakunnan asukasmäärä	273 319	272 521

*Tilastokeskuksen ennakkotieto 31.12.2023

2.8 Kokonaistulot ja -menot**KUNTAYHTYMÄN KOKONAISTULOT JA -MENOT**

TULOT	1 000 €	MENOT	1 000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	4 127	Toimintakulut	3 932
Korkotuotot	0	Korkokulut	0
Muut rahoitustuotot	0	Muut rahoituskulut	0
Investoinnit	0	Investoinnit	0
Rahoitustoiminta	129	Rahoitustoiminta	0
	4 256		3 932

Täsmäytys

Kokonaistulot - Kokonaismenot = 4256–3932

325

Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset = -9977+9652

-325

2.9 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos ennen rahastokirjauksia on 195 762,59 euroa. Kun tulokseen lisätään siirrot Keski-Suomen kehittämisrahaston lisäyksestä (650 000 euroa) ja vähennyksestä (619 768,23 euroa), tilikauden ylijäämäksi muodostuu 165 282,62 euroa.

Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että vuoden 2023 tulos 165 282,62 euroa, siirretään edellisten kausien yli-/alijäämättilille. Siirtämisen jälkeen edellisten kausien yli-/alijäämättili osoittaa 132 006,21 €. Taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien (Kuntalaki 110 §).

3 TOIMINTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN

Tässä luvussa on arvioitu talousarvion toteutumista suhteessa toimintasuunnitelman tavoitteisiin, joista osa kohdentui tilikauteen 2023 ja osa koko taloussuunnitelmakauteen. Kukin päätavoite on jaettu toimintasuunnitelmassa useaan suunnitelmakauden tavoitteeseen. Suunnitelmakauden tavoitteiden toteutumista ja niihin liittyviä toimenpiteitä on kuvattu sekä tekstiosiossa että erillisissä taulukoissa.

Suunnitelmakauden tavoitteet

Keski-Suomen liiton toiminnan tavoitteet vuosille 2023–2025:

1. Maakuntastrategia toiminnaksi
2. Keski-Suomen liitto vaikuttavana kumppanina
3. Keski-Suomen liiton talouden ja asiantuntijuuden vahvistaminen

3.1 Maakuntastrategia toiminnaksi

Keski-Suomen liiton ydintehtävä on maakunnan kehittäminen. Perussopimuksen mukaan Keski-Suomen liitto edistää asukkaiden hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueellaan. Keski-Suomen liitto toimii maakunnan ja sen asukkaiden toimintaympäristön, elinkeinojen ja palveluiden kehittäjänä. Se edistää yhteistyötä maakunnan kehittämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa ja ajaa maakunnan asukkaiden ja kuntien etuja. Tämän toteuttamiseksi liitto toteuttaa ja rahoittaa hankkeita sekä tekee tutkimus-, kehittämis-, suunnittelu- ja edunvalvontatyötä toimien jäsenkuntien ja muiden sidosryhmien yhteistyöelimenä.

Aluekehitystyötä ohjaavat Keski-Suomen maakuntastrategia ja Keski-Suomen maakuntakaava. Keski-Suomen strategia sisältää maakuntasuunnitelman ja -ohjelman sekä älykkään erikoistumisen linjaukset. Maakuntastrategia linjaa, millaisten yhteisten tavoitteiden eteen Keski-Suomi työskentelee seuraavien vuosien aikana. Maakuntastrategian toimeenpanon vaiheessa korostuivat rahoituksen suuntaaminen strategian kärkiteemoihin, sidosryhmätyö ja aktiivinen viestintä.

Strategiset linjaukset ohjaavat aluekehittämisrahoitusta, kehittämistoimintaa, vaikuttamistyötä ja sidosryhmätyötä. Strategian kautta tuemme yritysten kasvua, kannattavuutta ja vastuullisuutta. Digitaalisuus lävistää kaiken kehittämistoiminnan.

Maakuntastrategian kasvun kärjet ovat:

1. Bio- ja kiertotalous
2. Hyvä vointi
3. Uudistuva teollisuus

Maakuntakaavoitus on keskeinen osa aluekehittämistä ja sillä tuetaan maakunnan elinvoimaa ja kehittämisedellytyksiä. Keski-Suomen maakuntakaava tukee maakuntastrategiaa kehittämisperiaatteilla, aluevarauksilla ja alueen erityispiirteitä kuvaavilla merkinnöillä. Maakuntakaavan ohjausvaikutuksen keinoin Keski-Suomen liitto tukee aktiivisesti jäsenkuntia maankäyttökysymyksissä. Kaavoitusta on toteutettu rullaavasti eli mahdollisiin muutostarpeisiin jatkuvasti reagoiden.

Keski-Suomen maakuntakaava 2040 käsitteli seudullisesti merkittävää tuuli-voimatuotantoa, liikennettä ja hyvinvoinnin aluerakennetta. Maakuntakaavaa 2040 työstettiin aktiivisesti koko vuoden ajan. Maakuntakaavaa on laadittu strategian tavoin vahvassa ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa. Maakuntakaavaehdotus asetettiin julkisesti nähtäville syksyllä 2023 ja hyväksyttiin maakuntavaltuuston kokouksessa joulukuussa 2023.

3.1.1 Kehittämisrahoitus ja hanketoiminta

Keski-Suomen liiton rahoituksella käynnistyi ennätyselliset 40,3 miljoonan euron investointi- ja kehittämis-hankkeet. Myönnetyn tuen määrä oli maakunnan liiton historian suurin: 28,6 miljoonaa euroa. Rahoituksesta lähes 12 M€ kohdentui uudistuvaan teollisuuteen, reilut 9 M€ bio- ja kiertotalouteen sekä 6,8 M€ hyvään vointiin. Rahoituksen määrää nosti Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) painottuminen ohjelmakauden ensimmäisille vuosille. Lisäksi kansallisen EURA2021 -tietojärjestelmän käyttöönotto viivästyi ja vuonna 2022 saaduille hakemuksille voitiin tehdä päätökset vasta maaliskuusta 2023 alkaen.

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) ja Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) lisäksi Keski-Suomen liitto vastaa EAKR-varoin toteutettavasta Jyväskylän kaupungin kestävästä kaupunkikehittämisen hankehausta, hakemusten laillisuusharkinnasta ja päätöksenteosta. Ohjelmakauden käynnistämisen ohella autettiin Pirkanmaan liittoa edellisen ohjelmakauden viimeisten hankkeiden päättämisessä vuoden loppuun mennessä.

Valtionvarainministeriön tarkastusviranomaisen teki ohjelmakauden ensimmäisen hallinto- ja valvontajärjestelmän tarkastuksensa Keski-Suomen liittoon. Tarkastuskäynti oli 5.9.2023. Tarkastus keskittyi tehtävien eriyttämiseen, hankevalintaan, päällekkäisen rahoituksen riskiin, kustannusten kohtuullisuuden todentamiseen, asiakirjojen jäljitysketjuun ja petosten torjuntaan. Lopullinen tarkastusraportti saatiin 5.2.2024. Raportin mukaan Keski-Suomen liiton menettelyt ovat kunnossa.

EU-rahoituksen lisäksi Keski-Suomen liitolla on työ- ja elinkeinoministeriön myöntämää kansallista aluekehittämisrahoitusta (AKKE) sekä Keski-Suomen kuntien vuosittain kartuttamaa kehittämisrahoitusta. Kansallista rahoitusta kohdennettiin muun muassa Jämsän rakennemuutoksen toimenpiteisiin ja TE-uudistuksen valmisteluun. Maakunnallista kehittämisrahastoa kartutettiin 650 000 eurolla. Keski-Suomen kehittämisrahastosta tuettiin hankkeita, jotka edistävät maakunnan kilpailukykyä, varmistavat maakuntastrategian toteutumista, lisäävät maakunnan näkyvyyttä ja vetovoimaa, käynnistävät uusia avauksia sekä edistävät yhteistyötä. Lisäksi Keski-Suomen liitto toteutti kohdistetun rahoitushaun lasten ja nuorten hyvinvointiin. Kohdennetussa haussa myönnettiin puoli miljoonaa euroa.

Keski-Suomen liiton [hankesalkun](#) kautta löytyvät tiedot kaikista kansallisilla ja maakunnallisilla varoilla rahoitetuista hankkeista reaaliaikaisesti. Hankesalkku toimii sekä liiton sisäisenä hankeprosessin työkaluna että avoimen tiedon lähteenä kaikille kiinnostuneille. Rahoitetut EU-hankkeet ovat tutustuttavissa [hanketietopalvelussa](#).

3.1.2 Keski-Suomen liiton toteuttamat hankkeet

Hanke	Toteuttamisaika	Budjetti	Tehdyt toimenpiteet 2023
Circwaste	1.10.2016–31.12.2023	796 294 € (Life IP)	Toteutettu selvitykset asumisessa syntyvien jätteiden erilliskeräyksestä, Keski-Suomen biokaasu-tuotannon lisäämisen mahdollisuuksista sekä digi-taalisuuden mahdollisuuksista jätehuollossa. Li-säksi järjestettiin kiertotalousmessut, jossa oli mukana 175 osallistujaa.
Tukea Keski-Suomen kuntien ilmasto-työhön	1.6.2022–31.8.2023	100 000 € (Ympäristö-ministeriö)	Aktivoitu kuntia kehittämään omaa ilmastotyö-tään, toteutettu viestintäkampanja ja järjestetty neuvontaa kuntien ilmastotyön rahoituksen hake-miseen.
Hyvän voinnin Keski-Suomi	3.5.2022–31.10.2024	167 945 € (AKKE)	Parannettu maakunnan hyvinvointitoimintaa ke-hittämällä hyvinvoinnin yhteistyöverkostoa sekä tarjottu tukea ja rahoitusta uusiin ideoihin ja ko-keiluihin.
Keski-Suomen kulttuuritasku	1.1.2023–31.12.2024	175 000 € (Opetus- ja kulttuuriministeriö)	Kehitetty kuntien kulttuuri-toimintaa ja kulttuuri-toiminnan rakenteita.
Luonto- ja ilmasto-tiedolla johtaminen Keski-Suomen vahvuudeksi (LUMOAVA)	1.9.2023–31.12.2025	292 098 € (JTF)	Käynnistetty hanke Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa liittyen alueelliseen luonto- ja ilmastotie-toon ja sillä johtamiseen.
Nacao	1.3.2023–28.2.2026	264 236 € (Interreg Europe)	Kartoitettu kaupungeille ja kunnille sopivia ratkai-suja vaikuttavaan hiilikompensatioon.
Promoter	1.3.2023–28.2.2026	259 542 € (Interreg Eu-rope)	Kartoitettu vihreän energian tuotantoa paikalli-sella tasolla painopisteenä kestävä liikkuminen. Perustettu maakunnan vetyverkosto.
Green Industrial Areas	1.1.2023–31.12.2025	144 244 € (Interreg Baltic Sea)	Kartoitettu teollisuusalueiden vihreän siirtymän keinoja ja alueiden sertifiointin edellytyksiä. To-teutettu opintomatka Kokkolan teollisuuspuistoon.
Keski-Suomen skenaarioiden uudista-minen ja ennakkoin-tyhteistyön kehittä-minen	1.3.2023–30.11.2023	46 922 € (AKKE)	Hankkeen tuloksena syntyi Keski-Suomen skenaariot, skenaarioiden kuvaamiin maailmoihin johta-vat kehityspolut, skenaariokohtaiset varautumis-suunnitelmat ja toimenpiteet, joilla Keski-Suomi on valmiimpi ottamaan vastaan toimintaympäris-tön kehityksen ja muutokset.
Aluekehittämisrahoi-tuksen hallinnointi	1.1.2023–30.6.2025	158 039 € (Keski-Suomen kehittä-misrahasto)	Huolehdittu JTF-hakemusten päätösvalmistelusta, käynnistämisvaiheen tuesta sekä hyvää palvelu-kyvystä tuen hakijoille ja saajille.
JTF-rahasto käyntiin	1.1.2023–30.6.2025	105 358 € (AKKE)	Lisätty Keski-Suomen JTF-suunnitelman tunnet-tuutta sekä edistetty verkostoitumista ja yhteis-työtä suunnitelman toteutumiseksi.
AKKE tekninen tuki	1.3.2023–31.8.2025	37 000 € (AKKE)	Huolehdittu AKKE-hankkeiden maksatuksista ja hyvästä palvelukyvyistä.
Delivering good gov-ernance and bal-anced local economy in Finland	13.2.2023–14.6.2024	57 550 € (Council of Eu-rope)	The project contributed through provision of pol-icy advice containing concrete recommendations to the Finnish authorities and supporting the local and regional authorities in improving the delivery of public services to their citizens, by implement-ing the Centre of Expertise' capacity-building tools.

Taulukko 11. Keski-Suomen liiton toteuttamat hankkeet 2023

Suunnitelmakauden toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Toimenpiteet 2023	Mittarit 2023	Tulokset 2023
Kokonaiskestävän toiminnan periaatteet osaksi Keski-Suomen liiton toimintaa	1. Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 -tiekartan toteuttaminen 2. Monimuotoisuuden edistäminen 3. Yhteisöjen osallistaminen	→ Tiekartan toimenpiteiden näkyvyys → Selvitykset monimuotoisuuden ja maankäyttösektorin kehittämistarpeista → Maakuntakaavan suojelualueiden toteuttaminen	- Seurantaryhmä toiminnassa ja verkkosivuille koottu tietopohjaa - Kuntien osallistaminen onnistuneesti ilmastotyöhön (12 kunta-kohtaista ilmastosuunnitelmaa valmisteilla kuntien uusissa hankkeissa) - Luonto- ja ilmastotyön yhdistäminen käynnistynyt ml. selvitykset - Maakuntakaavan suojelualueiden toteutumisesta neuvoteltiin yhteensä 13 alueen kohdalla, joista toteutui 11 (yht. 214 ha)
Maakuntastrategian kasvun kärkien vahvistaminen ja elinvoimaisuuden tukeminen: 1. Bio- ja kiertotalous 2. Hyvä vointi 3. Uudistuva teollisuus	1. Kärkikohtaisten mittareiden seuranta 2. Rahoituksen kohdentaminen maakuntastrategiaan ja sen kasvun kärkiin	→ Verkostot ja niihin sitoutuneiden kumppaneiden määrä → Kärkikohtaiset toimenpiteet ELY-keskuksen kanssa → Hankkeiden määrä → Myönnetystä rahoituksesta 90 % kohdistuu maakuntastrategiaan ja sen kasvun kärkiin	- Verkostot jatkavat, uutena vetyverkosto - Kärkikohtaiset toimenpiteet yhdessä ELY-keskuksen kanssa eivät toteutuneet suunnitellussa laajuudessa - 114 hanketta käynnistyneestä 120:sta - 98,7 % rahoituksesta kohdistunut maakuntastrategiaan ja kasvun kärkiin
Maakuntakaavan uudistaminen	3. Maakuntakaava siirtyy valmistelusta toimeenpanoon	→ Maakuntakaavan hyväksyminen	- Viranomaiskuuleminen keväällä - Viranomaisneuvottelu kesällä - Ehdotusvaiheen kuuleminen syksyllä - Maakuntakaava hyväksyttiin joulukuussa
Keski-Suomen saavutettavuuden kehittäminen	1. Liikennejärjestelmäsuunnitelman ja sen kärkikohteiden edistäminen 2. Länsi-Suomen liikennestrategian ja Päärata+ toimintaan osallistuminen 3. Kehitämme kansainvälistä saavutettavuutta 4. Digitaalinen saavutettavuus	→ Valittujen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimenpiteiden toteutuminen → Maakuntien yhteinen edunvalvontatyö liikennestrategian edistämiseksi → Sujuva saavutettavuus pääkaupunkiseudulle ja Helsinki-Vantaa lentokentälle → Tehdyt markkina-analyysit ja käynnistyneet laajakaistahankkeet	- Ylimaakunnallisen yhteistyön tuloksena Haapamäen radan tarveselvityksen käynnistyminen - Länsi-Suomen liikennestrategian toimenpideohjelman valmistuminen - Osallistuminen neuvotteluihin, joilla varmistettiin maakuntalentojen jatkuminen - Alustava markkinakartoitus Viitasaaren kaupungin kanssa
EU-ohjelmakauden sujuva aloitus ja asiakaslähtöinen palveluprosessi	1. Neuvonta rahoituksen hakijoille ja kohderyhmät tavoitettava viestintä 2. JTF-rahoituksen tehokas hyödyntäminen	→ Rahoitus- ja maksatushakemusten käsittelyajat → Asiakaskokemuksen mittaaminen → JTF-rahoituspäätökset suhteessa rahoitusvaltuuteen	- <u>Rahoitushakemusten</u> käsittelyajat (keskiarvo): EAKR 183 vrk JTF 103 vrk AKKE 32 vrk KS rahasto 47 vrk - <u>Maksatusten</u> käsittelyajat (keskiarvo): EAKR 24 vrk JTF, ei maksatuksia AKKE 76 vrk KS rahasto 54 vrk - asiakaskokemusta ei mitattu - 97 % JTF-rahoitusvaltuudesta si-dottu

Taulukko 12. Päätaavoite 1. Maakuntastrategia toiminnaksi

3.2 Keski-Suomen liitto vaikuttavana kumppanina

Vaikuttaminen ja keskisuomalaisten vaikuttamisen verkostojen vahvistaminen ovat toimintamme ytimessä. Teemme työtä niin verkostoissa kuin verkostona. Vaikuttamalla huolehdimme siitä, että Keski-Suomen tarpeet tulevat ymmärretyiksi maakunnan ulkopuolella, etenkin valtakunnan- ja EU-tason päätöksenteossa ja resurs-sien jaossa. Haluamme saada keskisuomalaisten äänen kuuluviin heitä koskeissa asioissa ja siksi osallis-tamme myös keskisuomalaisia aluekehittämiseen.

3.2.1 Vaikuttaminen ja edunvalvonta

Vaikuttamis- ja edunvalvontatyötä ohjaa edunvalvonnan vuosikello, johon myös viestintämme kytkeytyy. Edunvalvonnan vuosikellon ohella vaikuttamisen ja edunvalvonnan sisältöä rytmittivät eduskuntavaalit sekä hallitusohjelmataavoitteisiin vaikuttaminen. Keski-Suomen liitto laati sekä Keski-Suomen hallitusohjelmavaikut-tamistavoitteet että yhdessä Länsi-Suomen maakunnan liittojen kanssa yhteiset hallitusohjelmavaikuttamisen tavoitteet. Hallitusohjelmavaikuttaminen hallitsi kevään 2023 edunvalvontatoimia.

Kuva 8. Keski-Suomen hallitusohjelmavaikuttamisen tavoitteet

Yksi keskeisistä maakunnan edunvalvonnan foorumeista on ollut kansanedustajakokoukset, joita pidetään keskimäärin kerran kuukaudessa. Eduskuntavaalien jälkeen kansanedustajakokouksen puheenjohtajaksi valittiin Riitta Mäkinen (SDP).

Tärkeä edunvalvonnan ja vaikuttamisen muoto ovat lausunnot ja kannanotot. Keski-Suomen liitto antoi yhteensä 64 lausuntoa ja kannanottoa, joista osa kaikkien maakunnan liittojen ja Länsi-Suomen yhteistyöalueen yhteisinä näkemyksinä. Tärkeimpiin edunvalvonnan teemoihin maakuntahallitus antoi oman kannanottonsa. Rahoituksen kannalta tärkeimmät lausunnot ja kannanotot koskivat kansallista kehittämisrahoitusta, Keski-Suomen valtioneuvostoa, Suomen CAP-suunnitelman kansallista rahoitusta sekä teknisen tuen riittävyyttä JTF-rahoitusta myöntävissä maakunnan liitoissa.

Lainsäädäntömuutoksista Keski-Suomen liitto antoi lausuntonsa julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisen lainsäädännöksi, hyvinvointialueiden rahoituslain muuttamiseen sekä saaristolain päivittämistarpeisiin.

Liikenteen ja saavutettavuuden puolella lausunnot jätettiin muun muassa valtion väyläverkon investointisuunnitelmaan vuosille 2024–2031 ja 2025–2032, valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman arviointiohjelmaan, henkilöjunaliikenteen palveluihin 2030-luvulla sekä laajakaistatukiohjelman valmisteluun. Keski-Suomen liitto jätti myös useita lausuntoja tuulivoiman yleiskaavoitukseen ja YVA-menettelyihin liittyen.

Loppuvuoden aikana varmistui, että kotimaan säännölliset reittilennot Helsingin ja Jyväskylän lentoasemien välille toteutuvat valtion tukemana ajalle 29.4.2024–28.3.2026. Lentoliikenteen tilanteeseen on vaikuttettu ministeritapaamisin, kansanedustajayhteistyöllä sekä maakuntien välisellä yhteisellä edunvalvonnalla. Keski-Suomessa lentoliikenteen, mutta liikenteen ja saavutettavuuden edunvalvontaa yleisemminkin on tehty erityisesti maakunnan liiton, Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen kauppakamarin tiiviillä yhteistyöllä.

EU-tasolla vaikuttamisen kanava on erityisesti Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Satakunnan maakunnan liittojen ylläpitämä yhteinen Brysselin toimisto. WFEO:n (West Finland European Office) tehtävinä ovat edunvalvonta, EU-asiantuntijatuki sekä tiedotus ja viestintä. Vuonna 2023 edunvalvonnan painopisteinä olivat koheesio- ja innovaatiopolitiikka. WFEO on kutsunut koolle koheesiopolitiikan ad hoc -työryhmän, jossa on käyty keskustelua jo valmisteilla olevaan uuteen ohjelmakauteen liittyvistä uusista nostoista ja avauksista. Edunvalvonnassa keskeisessä roolissa on ollut muun muassa Alueiden Komitean kuulemiset sekä eurooppalaiset verkostot, joissa WFEO on mukana. Innovaatiopolitiikan osalta keskeisessä roolissa oli alueelliset innovaatiolaaksot (RIV) -aloitteeseen liittyvä tiedotus ja edunvalvonta. Länsi-Suomen maakuntahallitukset vierailivat Brysselissä alkuvuodesta 2023 ja WFEO-maakuntajohtajat marraskuussa 2023. Lisäksi toteutettiin kaksi maakuntakierrosta, joiden aikana rakennettiin suoria suhteita alueellisiin toimijoihin.

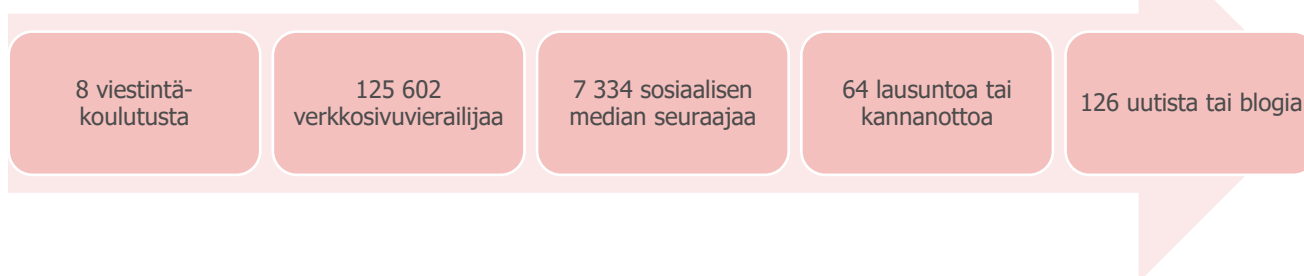
Keski-Suomen liitto on jäsenenä kahdessa kansainvälisessä verkostossa: Euroopan kyberturvallisuusorganisaatio (ECISO) ja ECHAlliancen (European Connected Health Alliance).

3.2.2 Keski-Suomen liiton viestintä

Viestintävuosi 2023 oli Keski-Suomen liitossa erityisen vilkas. EU-ohjelmakausi pääsi kunnolla käyntiin ja rahoitusta oli tarjolla poikkeuksellisen runsaasti uuden rahoitusinstrumentin, Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) johdosta. Samaan aikaan maakuntakaavaprosessissa tapahtui paljon viestittävää: viranomaiskuulemisen ja viranomaisneuvottelun jälkeen oli julkinen kuuleminen ja vastineiden antaminen ennen päätöksentekovaihetta. Myös rekrytointiviestintää tehtiin tavanomaista vuotta enemmän.

Merkittävänä viestinnän kehittämisen ponnistuksena henkilöstölle järjestettiin moniosainen viestintäkoulutus, jonka teemoja olivat 1. Viestinnän periaatteet, 2. Ajankohtaista viestintää verkkosivuilla, 3. Viestintä ja vuorovaikutus asiantuntijan työkaluina, 4. Viestinnällä johtaminen, 5. Sisäinen viestintä työhyvinvointia rakentamassa ja 6. Viimeisteltyä visuaalista viestintää. Koulutukset tallennettiin myös myöhemämpää käyttöä varten. Henkilöstöltä saadun palautteen mukaan koulutukset koettiin varsin hyödyllisinä. Sisäisten koulutusten lisäksi järjestimme viestintäkoulutusta hankkeidemme kautta myös Keski-Suomen kuntien edustajille ja valtakunnallisesti ilmastohankkeiden edustajille.

Niukoista resursseista huolimatta viestintää tehtiin vuoden 2023 aikana poikkeuksellisen runsaasti. Esimerkiksi verkkosivuilla julkaistujen uutisten ja blogien yhteismäärä kasvoi vuoden aikana 30 % edellisvuoteen verrattuna, sosiaalisen median kattavuus ja seuraajamäärät kasvoivat, ja myös lausuntoja ja kannanottoja julkaistiin aiempaa vuotta enemmän. Uutena blogisarjana vakiintui Maakuntajohtajan maisemia -blogi, jota on julkaistu säännöllisesti Keski-Suomen liiton verkkosivujen ohella myös sanomalehti Keskisuomalaisen vierailijakolumneissa.

Kuva 9. Viestinnän tunnuslukuja 2023

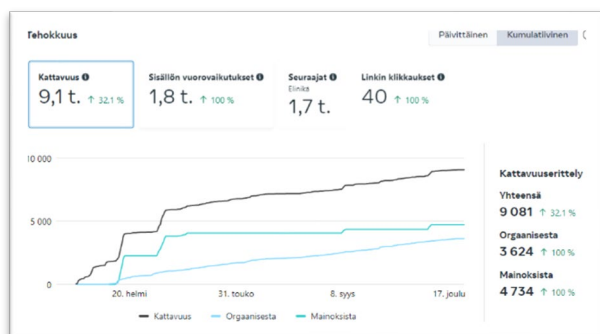
3.2.2.1 Viestinnän painopisteet ja viestintäkanavat

Keski-Suomen liiton viestintä on ennakoivaa, selkeää ja ennakkoluulotonta asiantuntijaviestintää. Viestinnän periaatteita ovat lisäksi vuorovaikutteisuus, avoimuus ja luotettavuus. Aktiivisen viestinnän ja vuorovaikutuksen avulla mahdollistetaan toimiva yhteistyö eri osapuolten välillä ja tiedon leviämisen luotettavasti ja ajantasaisesti. Vuoden 2023 erityisiä viestinnällisiä painopisteitä olivat maakuntakaavaprosessin, rahoituksen ja hallitusohjelmataavoitteiden viestintä sekä asiantuntijaviestinnän kehittäminen.

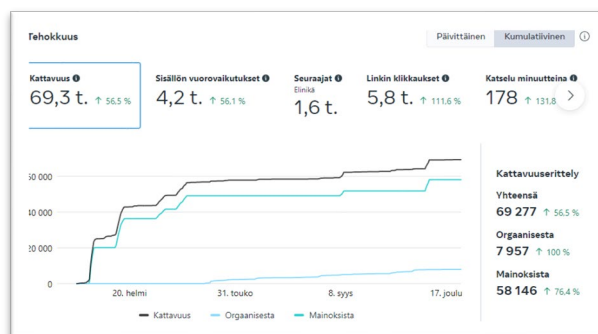
Viestinnän pääkanavana toimii [keskisuomi.fi-verkkosivu](https://keskisuomi.fi), jolta linkitämme uutisia sosiaalisen median kanaviin. Vuoden 2023 aikana päivitimme verkkosivuille aktiivisesti muun muassa Keski-Suomen liiton myöntämää rahoitusta koskevat tiedot ja lomakkeet, Keski-Suomen maakuntakaava 2040 -prosessin vaiheet ja selvitystyöt, kokoustiedotteet, toimielinten esityslistat ja pöytäkirjat, kannanottoja ja lausuntoja, hankkeiden kuulumisia sekä asiantuntijablogeja. Aktiivisesti käytössämme ovat olleet myös [Hiilineutraali Keski-Suomi](https://hiilineutraali.keskisuomi.fi), [Keski-Suomi ennakoi](https://keskisuomi.fi/ennakoi) ja [Keski-Suomen yritysten ympäristövastuullisuusverkosto YMPYRÄKS](https://keskisuomi.fi/yritysten-ymparistovastuullisuusverkosto) -verkkosivut.

Keski-Suomen liitto näkyi vuoden aikana aktiivisesti sosiaalisessa mediassa. Käytössä olevat kanavat ovat Facebook, X (aiemmin Twitter), Youtube, Instagram ja LinkedIn. Vuoden 2023 aikana seuraajien määrä on kasvanut 1 235 henkilöllä (20 %) ja myös kanavien kattavuus on noussut verrattuna edelliseen vuoteen. Etenkin LinkedIn-kanavaa otettiin vuoden aikana vahvemmin käyttöön samalla, kun X-kanavan muutoksia seurailtiin aktiivisesti.

Sosiaalisen median kattavuudessa korostuu maksetun markkinoinnin osuus. Ne julkaisut, joiden markkinoinnista maksettiin, keräävät huomattavan paljon enemmän näkyvyyttä kuin orgaaniset julkaisut. Digimarkkinointia käytettiin lähinnä rekrytointien yhteydessä. Jatkossa maksettua markkinointia on hyvä käyttää enemmän ylipäättään tärkeiden uutisten näkyvyyden edistämiseen.

Instagramin analytiikka 1.1.2023–31.12.2023

Facebookin analytiikka 1.1.2023–31.12.2023

Kuva 10. Viestinnän analytiikka

3.2.2.2 Tapahtumat ja verkostot

Keski-Suomen liiton viestintä oli vuonna 2023 mukana useissa aluekehittämistä, maakuntaidentiteettiä ja yhtenäisyyttä vahvistavissa tapahtumissa ja verkostoissa. Aikaisempien vuosien tapaan osallistuimme maakuntaliittojen viestijöiden verkostoon, Länsi-Suomen maakuntaviestijöiden verkostoon ja Länsi-Suomen rahoitusviestinnän verkostoon. Hankkeidemme kautta olimme mukana myös ilmastoviestinnän verkostossa. Järjestimme vuoden aikana kaksi tulevaisuusfoorumia ja liikennefoorumin. Tapahtumakumppaneina toimimme muun muassa Yrittäjäjuhlassa, Urheilugaalassa, Kulttuurigaalassa ja MM-ralleissa.

Uutena tilaisuutena lanseerasimme vuoden alussa toimintansa käynnistäneen Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa suuren suosion saaneen Sydämellä-tapahtuman, joka kokosi Keski-Suomen päivänä 18.4. yhteen 250 maakunnan eturivin päättäjää. Tapahtuma on tarkoitus järjestää valtuustokausittain, eli noin neljän vuoden välein. Liityimme mukaan tilaisuudessa käynnistettyyn, vahvasti viestinnälliseen Keski-Suomi liikkuu -haasteeseen, jolla kannustetaan keskisuomalaisia vähentämään paikallaoloa ja lisäämään liikkumista. Keski-Suomen Liikunta ry:n koordinoimaa haastetta on viety menestyksekkäästi eteenpäin Keski-Suomi liikkuu -viestintäryhmän kautta.

Uusina viestintäverkostoina perustimme Keski-Suomen kuntien, hyvinvointialueen ja järjestöjen viestijöille tarkoitetun Maakunnan viestijäverkoston ja KSTURVA:n viestintäryhmän, joiden puheenjohtajana toimii Keski-Suomen liiton viestintäpäällikkö. Lisäksi liityimme osaksi kauppakamarin uutta viestintävaliokuntaa. Olemme osallistuneet myös Keski-Suomen yrittäjien koordinoimaan elinvoimalupaukseen viestimällä Keski-Suomen elinvoimaa edistävästä teoistamme

3.2.3 Tiedolla johtaminen ja ennakointi

Ennakointi ja tietopalvelut ovat tärkeä osa Keski-Suomen liiton toimintaa. Keski-Suomen tulevaisuustyö eli ennakointi on jatkuvaa, prosessimaista toimintaa, jonka tehtävänä on ruokkia monipuolista tulevaisuuskeskustelua, tuottaa tietoa maakunnan tulevaisuuskuvan muodostamiseksi sekä tukea alueellista suunnittelua ja päätöksentekoa. Tietotarpeita Keski-Suomen kehityksestä ja maakunnan tulevaisuustyöstä palvelee Keski-Suomi ennako -infosivusto.

Keski-Suomen skenaariot 2050 valmistuivat syksyllä. Skenaarioilla kuvataan alueen ulkopuolisen toimintaympäristön vaihtoehtoisia tulevaisuuksia, jotka rakentuvat tunnistettujen muutostekijöiden, trendien, nousevien ilmiöiden sekä erilaisten epävarmuustekijöiden ja niiden kehitysvaihtoehtojen pohjalta. Skenaariotyö palvelee maakunnallista ennakointia, aluekehittämistä ja strategista suunnittelua.

Keski-Suomen liiton koordinoima maakunnallinen tulevaisuusryhmä kokoontui viisi kertaa ja Keski-Suomen osaamisen ennakkoinnin työryhmä kaksi kertaa. Ryhmät osallistuivat Keski-Suomen skenaariotyöhön ja kahden sidosryhmälle suunnattuun skenaariotyöpajaan.

Keski-Suomen liitto on julkaissut vuonna 2023 kaksi Keski-Suomen aikajana -katsausta, Keski-Suomen aluekehitys tilastojen valossa -tietopakettin sekä Keski-Suomen kuntien tilinpäätöskoosteen. Ennakointi ja tietopalvelut linkittyvät vahvasti yhteen viestinnän kanssa. Ennakointi- ja tietopalvelujen materiaalista viestitään muun muassa verkkosivuilla, uutiskirjeissä, tietokatsauksissa sekä sidosryhmätapaamisissa ja tapahtumissa kuten tulevaisuusfoorumeissa. Tulevaisuusfoorumi järjestettiin sekä keväällä että syksyllä. Foorumeissa oli mukana yhteensä noin 150 osallistujaa.

Suunnitelmakauden toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Toimenpiteet 2023	Mittarit 2023	Tulokset 2023
---------	-------------------	---------------	---------------

Maakunnan yhtenäisyyden vaaliminen	1. Maakunnan kumppanuutta ja verkostoja vahvistavat toimenpiteet	→ Keski-Suomen liiton, hyvinvointialueen ja kuntien yhteiskokous	- Sydämeillä-tilaisuus 18.4. (osallistujien määrä n. 250) - Aluehallituksen ja maakuntahallituksen yhteiskokous 24.3. - Hyvinvointialueen ja liiton yhteisen nuorisovaltuuston perustaminen - 11 kuntavierailua
Kokoaan suurempi toimija ja vahva verkostovaikeuttaja rakennemuutosten keskellä	1. Liiton roolin vahvistaminen rakenteiltaan muuttuvassa toimintaympäristössä 2. Keskeisten rakenne- ja lainsäädäntöuudistusten edunvalvonta ja vaikuttaminen	→ Aktiivinen yhteistyö kuntien, järjestöjen, yritysten, hyvinvointialueen ja ELY-keskuksen kanssa → Edunvalvonnan aktiivisuus ja vaikuttavuus	- Keski-Suomen liiton fasilitoimat verkostot (kuntajohtajat, kansanedustajat, KSTurva, sivistysjohtajat) - 64 lausuntoa ja kannanottoa - Vaikuttaminen valtion budjettiriiheen sekä valtionvarainvaliokunnan jakovarapäätöksiin
Edunvalvonta ja vaikuttaminen	1. Vaikuttamissuunnitelman päivittäminen 2. Hallitusohjelmavaikeuttamisen tavoitteiden edistäminen 3. Vaikuttamistyön tiivistäminen yhdessä Länsi-Suomen maakunnan liittojen kanssa 4. Henkilöstön ja luottamushenkilöiden sitouttaminen vaikuttamisviestintään	→ Vaikuttamissuunnitelman digijulkaisu valmis → Vaikuttamissuunnitelman toimenpiteiden toteutuminen → Hallitusohjelmavaikeuttamisen tapaamiset, tilaisuudet ja neuvottelut → Länsi-Suomen liittojen yhteinen edunvalvontatilaisuus kutsuvieraille → Vaikuttamisviestinnän sparraus järjestetty	- Vaikuttamissuunnitelmaa ei päivitetty - Keski-Suomen ja Länsi-Suomen hallitusohjelmataavoitteiden laadinta laajassa yhteistyössä - Aktiivinen vaikuttamistyö hallitusohjelmaan - Länsi-Suomen huippukokous pidetty 26.9. - Kehitetty Länsi-Suomen yhteistä edunvalvontaverkostoa mm. käynnistetty Länsi-Suomen visio -työ - Asiatuntijaviestinnän sparrausta järjestetty henkilöstölle
Tiedolla johtaminen	1. Tiedolla johtamisen tukee ennakkoivasti päätöksentekoa ja maakunnan muutosjoustarvuutta	→ Tulevaisuusskenaariot päivitetty → Yhteistyökumppaneiden tietotarpeisiin vastaaminen	- Uudet tulevaisuusskenaariot valmistuivat lokakuussa - Ajantasaisesti päivittyvä aluetieto sekä tietokatsaukset Keski-Suomi ennakoivat ja hiilineutraali Keski-Suomi -verkkosivuille - Kohdennettuihin tietotarpeisiin vastaaminen (esim. kuntien tietopyynnöt)
Toiminnan näkyväksi tekeminen	1. Viestintästrategian ja -suunnitelman toimeenpano 2. Viestintäyhteistyö keskeisissä sidosryhmissä	→ Viestintäkyselyn toteutus → Viestinnän tavoittavuuden kasvattaminen → Keski-Suomen liiton tunnettavuuden parantaminen → Aktiivinen osallistuminen kauppakamarin viestintäverkostojen toimintaan	- Viestintäkyselyä ei toteutettu - Maakuntajohtajan blogit Keski-suomalaisessa - Maakunnan viestintäverkosto, KSTURVA:n viestintäverkosto ja - Aktiivinen osallistuminen kauppakamarin viestintävaliokunta käynnistyivät

Taulukko 13. Päätavoite 2. Keski-Suomen liitto vaikuttavana kumppanina

3.3 Keski-Suomen liiton asiantuntijuuden ja talouden vahvistaminen

Keski-Suomen liitto on asiantuntijaorganisaatio, jonka keskeinen voimavara on henkilöstö. Työn tekemisessä ovat läsnä itsenäinen työote, verkostoissa toimiminen, oman asiantuntijuuden kehittäminen ja osaamisen uudistaminen.

Monipaikkatyön malli linjaa organisaation työn tekemisen tapoja, vapauksia ja velvoitteita. Monipaikkaisuus on organisaation voimavara, mutta se haastaa myös ihmisten kohtaamisen ja työn johtamisen. Monipaikkaisuuden rinnalle on rakennettu säännöllisiä mahdollisuuksia työkavereiden ja esihenkilöiden kohtaamiseen. Kerran vuodessa käydään perusteellisemmat henkilökohtaiset onnistumiskeskustelut ja yhteiset ryhmäonnistumiskeskustelut.

Keski-Suomen liitto oli kaikkien Suomen maakunnan liittojen ohella mukana Maakuntaliitot yhdessä oppien - työelämän kehittämishankkeessa. Tavoitteina olivat uusien työ- ja toimintatapojen kehittäminen, henkilöstön osaamisen vahvistaminen sekä työmotivaation lisääminen ja työssä jaksamisen tukeminen. Hankkeen toimenpiteinä olivat asiantuntijavaihdot, mentorointi, verkostojen kehittäminen sekä muut liittojen yhteistyötä kehittävät toimintamallit. Toisessa maakunnan liitossa vieraili kaksi Keski-Suomen liiton asiantuntijaa ja 17 asiantuntijaa osallistui hankkeen järjestämään tekoälykoulutukseen.

Hankkeen lisäksi työntekijöillä oli mahdollisuus osallistua organisaation ja yksilön tavoitteita tukeviin koulutuksiin. Organisaation tasolla tavoitellaan hyvää substanssiosaamista sekä lainsäädännön ja käytänteiden tuntemusta, mikä kanavoituu laadukkaaksi ja tuloksekkaasti työksi. Yksilötasolla etusijalla on itsensä kehittäminen, työkyvyn säilyttäminen ja työuran mielekkyys. Henkilöstön osaamista ja kehitystarpeita kartoitetaan säännöllisesti ja henkilöstöä kannustetaan osallistumaan omaan ammattitaitoa tukeviin koulutuksiin.

Työyhteisön vointia kartoitetaan vuosittain työilmapiirikyselyllä. Työilmapiirikysely toteutetaan pääsääntöisesti loppuvuodesta ja siihen vastaavat kaikki työntekijät viranhaltijoita lukuun ottamatta. Vuoden 2023 ilma-
piirikyselyn tulokset olivat entisestään parantuneet verrattuna edellisvuoteen. Työntekijöistä 91 % suosittelisi Keski-Suomen liittoa työnantajana. Kokemus työssä viihtymisestä, työn merkityksellisyydestä, osaamisen vastaamisesta omiin työtehtäviin ja vaikutusmahdollisuuksista olivat kasvaneet edellisvuodesta. Yhteistyö työyhteisön jäsenten välillä sujuu kaikkien vastaajien mielestä joko erittäin hyvin tai melko hyvin. 96 % vastaajista arvioi tiedon välittyvän työnantajan edustajien ja työntekijöiden välillä joko erittäin hyvin tai melko hyvin. Työilmapiirikyselyn perusteella ensi vuonna kiinnitetään huomiota työn kuormittavuuden kokemiseen, palautteen antamiseen ja saamiseen, perehdytykseen työku-
van muutostilanteissa, kouluttautumiseen ja sisäiseen viestintään. Työilmapiirikyselyyn vastasi 88 % Keski-Suomen liiton henkilöstöstä. Työilmapiirikyselyn vastaukset käsiteltiin henkilöstötunnilla ja maakuntahallituksen kokouksessa.

Suunnitelmakauden toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Toimenpiteet 2023	Mittarit 2023	Tulokset 2023
Talouden vahvistaminen	1. Kustannusten sopeuttaminen 2. Tuottojen turvaaminen	→ Henkilöstöratkaisut taloudelliset reunaehdot huomioiden → Palveluostojen sopeuttaminen ja rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen → Kehittämisrahaston määräaikainen pienentäminen -50 000 € → Jäsenkuntien maksuosuuksien korottaminen 2 % taloussuunnitelmaan	- Henkilöstöratkaisut toteutettiin taloudelliset reunaehdot huomioiden - Palveluostoja toteutettiin taloudelliset reunaehdot huomioiden ja niihin haettiin ulkopuolista avustusta - Kehittämisrahastoa pienennettiin 50 000 € - Jäsenkuntien maksuosuuden 2 % korottamista siirrettiin taloussuunnitelmassa toimintavuodelle 2026.
Asiantuntijana verkostotyössä	1. Oman työn johtamisen ja verkostotyön sparraus 2. Johtamisen kehittäminen	→ Maakunnan liittojen yhteishankkeen ”Maakunnat yhdessä oppien” toimenpiteet → Säännöllinen työtehtävien tärkeysjärjestyksen ja työkuorman arviointi	- Kaksi henkilöä osallistui hankkeen toimenpiteisiin - Säännölliset keskusteluhetket esihenkilön kanssa (6 hlöä), muut tilanteen mukaan - Järjestettiin sisäinen

	3. Osaamisen kehittäminen	→ Koulutuksiin osallistuminen	viestinnän koulutussarja (5 koulutuskertaa)
Henkilöstön työhyvinvointi ja yhteistyö	1. Perehdytyksen kehittäminen uusille työntekijöille ja uusiin työtehtäviin siirtyville	→ Palaute perehdytyksestä → Onnistumis- ja tiimikeskustelut osaamisen kehittämisen pohjana → Varahenkilöjärjestelyt sovittu → Koettu työilmapiiri	- Toteutettiin perehdytyksen loppukeskustelut, joissa työntekijät saivat antaa palautetta saamastaan perehdytyksestä - Onnistumis- ja tiimikeskustelut toteutettu - Tehtiin uusia varahenkilöjärjestelyjä - Työpaikan ilmapiirikysely toteutettiin ja tulokset parantuivat edellisvuodesta.
	2. Varahenkilön nimeäminen ja tiimi- ja parityöskentelyn vahvistaminen		
	3. Työilmapiirikyselyn toteuttaminen		
Varautuminen	1. Riskien ennakointi ja kriiseihin varautuminen	→ Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaus valmiina	- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaus ja ohje päivitetty - Osallistuttiin Taisto-harjoitukseen - Hallintopäällikkö osallistui alueelliselle maanpuolustuskurssille

Taulukko 14. Pää tavoite 3. Keski-Suomen liiton talouden ja asiantuntijuuden vahvistaminen

4.0 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Keski-Suomen liiton talouden pohjan luovat jäsenkuntien maksuosuudet, jotka kattavat noin 85–90 % vuositaisesta rahoituspohjasta. Jäsenkuntien maksuosuudet säilyivät ennallaan vuonna 2023. Loput 10–15 % muodostuvat saaduista tuista ja avustuksista sekä muista myyntituotoista. Kulupuolella 55 % kustannuksista muodostuu henkilöstökustannuksista. Muita keskeisiä kuluja ovat palveluostot ja jäsenkuntien maksuosuuksista Keski-Suomen kehittämisrahastoon jyvitetävät avustukset.

Keski-Suomen liiton kirjanpito jakautuu kolmeen tulosityksikköön: luottamushenkilöhallinto, toimisto ja projektit. Keski-Suomen liiton talous- ja palkkahallinnon palveluista vastaa Monetra Keski-Suomi.

4.1 Käyttötalouden toteutuminen tulosityksiköittäin

4.1.1 Luottamushenkilöhallinto

Luottamushenkilöhallinto huolehtii Keski-Suomen liiton poliittisesta päätöksenteosta, toiminnan valvonnasta ja tarkastamisesta.

Luottamushenkilöhallinto-tulosityksikön toiminta rahoitetaan kokonaan jäsenkuntien maksuosuuksilla, minkä vuoksi toimintatuottoja ei ole kohdennettu tulosityksikölle. Luottamushenkilöiden henkilöstömenot (kokouspalkkiot) ja palveluostot toteutuivat hieman ennakoitua vähäisempinä. Säästöä muodostui muun muassa kokousten järjestämisestä etä- ja hybridikokouksina. Muiden toimintamenojen alla näkyy Länsi Suomen Eurooppa-toimiston (WFEO) jäsenmaksu, joka on tiliöity toimiston tulosityksikön sijaan luottamushenkilöhallinnon alle. Toimiston ylläpitämisen toimintamenot toteutuivat ennakoidusti.

**Luottamus-
henkilöhallinto**

	TA 2023	TP 2023	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	0,00	0,00	0,00	0,00 %
Myyntituotot (jäsenkuntien maksuosuudet)	0,00	0,00	0,00	
Muut myyntitulot	0,00	0,00	0,00	
Tuet ja avustukset muilta	0,00	0,00	0,00	
Tuet ja avustukset valtiolta	0,00	0,00	0,00	
Tuet ja avustukset EU:lta	0,00	0,00	0,00	
Muut tuet ja avustukset	0,00	0,00	0,00	
Muut tuotot	0,00	0,00	0,00	
TOIMINTAKULUT	-184 600,00	-253 880,74	-69 280,74	37,53 %
Henkilöstökulut	-130 000,00	-100 591,14	29 408,86	
Palvelujen ostot	-54 600,00	-77 174,59	-22 574,59	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0,00	-115,01	-115,01	
Avustukset	0,00	0,00	0,00	
Muut toimintamenot	0,00	-76 000,00	-76 000,00	
TOIMINTAKATE	-184 600,00	-253 880,74	-69 280,74	37,53 %

4.1.2 Toimisto

Toimisto-tulosityksikön alle kohdennetaan liiton perustoimintojen kustannukset. Talousarviossa toimiston menot varaudutaan kattamaan valtaosin jäsenkuntien maksuosuuksilla.

Toimisto-tulosityksikön toimintatuotot toteutuivat ennakoidusti suhteessa talousarvioon (3,6 %). Jäsenkuntien maksuosuudet toteutuivat täysimääräisesti. Muut myyntitulot ylittyivät suhteessa talousarvioon. Muut myyntituotot sisälsivät muun muassa Keski-Suomi ennakoi -yhteistyön ja Keski-Suomen aikajanaosuuksien laskutusta, REACT-rahoituksen teknisen tuen laskutusta Pirkanmaan liitolta sekä muuta yhteistyökumppanilaskutusta. Tuet ja avustukset toteutuivat ennakoitua paremmin. Tuet ja avustukset sisälsivät hankkeiden maksatuksia, ympäristöministeriön avustuksia ja koulutus- ja työterveyshuollon korvauksia.

Toimisto-tulosityksikön toimintakulujen toteutuma suhteessa talousarvioon alittuivat 5,6 %. Toimintakulut alittuivat henkilöstökuluissa, palveluostoissa ja muissa toimintamenoissa, koska kuluja pystyttiin jyvittämään osittain toteutuneiden hankkeiden alle. Palveluostoissa majoitus- ja ravitsemuskustannukset ylittyivät hieman, mutta sen sijaan matkustus- ja kuljetuspalvelut alittuivat. Avustuksia myönnettiin hieman ennakoitua vähemmän. Muissa toimintakuluissa näkyvä Länsi Suomen Eurooppa-toimiston (WFEO) jäsenmaksu toteutui luottamushenkilöhallinnon tulosityksiköltä.

Sekä toimintatuottojen lisäyksellä että toimintakulujen säästöillä, toimisto-tulosityksikön toimintakatetta pystyttiin nostamaan.

Toimisto				
	TA2023	TP 2023	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	3 623 200,00	3 753 698,69	130 498,69	3,60 %
Myyntituotot (jäsenkuntien maksuosuudet)	3 433 300,00	3 433 300,00	0,00	
Muut myyntitulot	65 900,00	82 310,03	16 410,03	
Tuet ja avustukset muilta	0,00	9 768,18	9 768,18	
Tuet ja avustukset valtiolta	34 000,00	175 000,00	141 000,00	
Tuet ja avustukset EU:lta	88 000,00	51 715,39	-36 284,61	
Muut tuet ja avustukset	2 000,00	0,00	-2 000,00	
Muut tuotot	0,00	1 605,09	1 605,09	
TOIMINTAKULUT	-3 174 180,00	-2 996 530,99	177 649,01	-5,60 %
Henkilöstökulut	-1 697 780,00	-1 675 680,13	22 099,87	
Palvelujen ostot	-531 500,00	-468 601,55	62 898,45	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-54 660,00	-54 590,24	69,76	
Avustukset	-665 000,00	-629 368,23	35 631,77	
Muut toimintamenot	-225 240,00	-168 290,84	56 949,16	
TOIMINTAKATE	449 020,00	757 167,70	308 147,70	68,63 %

4.1.3 Projektit

Projektit-tulosyksikölle kirjataan Keski-Suomen liiton omiin hankkeisiin kohdentuvat tulot ja menot. Keski-Suomen liitto hakee sekä kansallista että kansainvälistä rahoitusta Keski-Suomen maakuntastrategian sekä jäsenkuntien tavoitteiden mukaisiin kehittämishankkeisiin. Omavastuuosuuden lisäksi projektit eivät aiheuta liitolle muita kustannuksia. Yleisin tapa kattaa omavastuuosuus on liiton henkilöstön työpanoksen kohdentaminen projektille. Projektien rahoitus maksetaan jälkikäteen toteutuneita kuluja vastaan. Hankkeet eivät toteudu tilikausien rytmissä, vaan hankkeet käynnistyvät rahoitusinstrumenttien omassa rytmissä.

Kaksi Keski-Suomen liiton toteuttamaa hanketta, Tukea Keski-Suomen kuntien ilmastotyöhön ja Circwaste, päättyivät loppuvuonna 2023. Käynnissä olleiden hankkeiden lisäksi Keski-Suomen liitto sai rahoitusta kahdeksalle uudelle hankkeelle toimintavuoden 2023 aikana. Projektit-tulosyksikön toimintatuotot ylittyivät tästä syystä 117 prosentilla ja toimintakulut 66 prosentilla. Keski-Suomen liiton henkilöstöresurssia kohdennettiin toimintavuonna ennakoitua enemmän projektien tulosyksikölle.

Projektit				
	TA2023	TP 2023	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	171 900,00	373 673,03	201 773,03	117,38 %
Myyntituotot (jäsenkuntien maksuosuudet)	0,00	0,00	0,00	
Muut myyntitulot	8 000,00	51 761,87	43 761,87	
Tuet ja avustukset muilta	0,00	83 247,60	83 247,60	
Tuet ja avustukset valtiolta	88 000,00	101 100,84	13 100,84	
Tuet ja avustukset EU:lta	63 900,00	137 562,72	73 662,72	
Muut tuet ja avustukset	12 000,00	0,00	-12 000,00	
Muut tuotot	0,00	0,00	0,00	

TOIMINTAKULUT	-411 320,00	-681 197,39	-269 877,39	65,61 %
Henkilöstökulut	-292 720,00	-483 089,12	-190 369,12	
Palvelujen ostot	-105 100,00	-193 717,08	-88 617,08	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 500,00	-4 391,19	3 108,81	
Avustukset	0,00	0,00	0,00	
Muut toimintamenot	-6 000,00	0,00	6 000,00	
TOIMINTAKATE	-239 420,00	-307 524,36	-68 104,36	28,45 %

4.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

TALOUSARVION TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU

	TA2023	TP2023	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINTATUOTOT	3 795 100	4 127 372	332 272	8,8 %
Myyntituotot (jäsenkuntien maksusuudet)	3 433 300	3 433 300	0	0,0 %
Muut myyntituotot	73 900	134 072	60 172	81,4 %
Tuet ja avustukset	287 900	558 395	270 495	94,0 %
Muut tuotot	0	1 605	1 605	0,0 %
TOIMINTAKULUT	-3 770 100	-3 931 609	-161 509	4,3 %
Henkilöstökulut	-2 120 500	-2 259 360	-138 860	6,5 %
Palvelujen ostot	-691 200	-739 493	-48 293	7,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-62 160	-59 096	3 064	-4,9 %
Avustukset	-665 000	-629 368	35 632	-5,4 %
Muut toimintamenot	-231 240	-244 291	-13 051	5,6 %
TOIMINTAKATE	25 000	195 763	170 763	683,1 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	-248	-248	
Korkotuotot	0	0	0	
Muut rahoitustuotot	0	10	10	
Korkokulut	0	-27	-27	
Muut rahoituskulut	0	-232	-232	
VUOSIKATE	25 000	195 514	170 514	682,1 %
TILIKAUDEN TULOS	25 000	195 514	170 514	682,1 %
Rahastojen lisäys (-)	-650 000	-650 000	0	
Rahastojen vähennys (+)	650 000	619 768	-30 232	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	25 000	165 283	140 283	561,1 %

4.3 Rahoitusosan toteutuminen

RAHOITUS- JA INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

	TA2023	TP2023	Poikkeama €	Poikkeama %
TOIMINNAN RAHAVIRTA	25 000	195 514	170 514	682 %
Vuosikate	25 000	195 514		
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	0	0	0	0
Investointimenot	0	0	0	0
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHA- VIRTA	25 000	195 514	170 514	682 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	0	9 781 130	9 781 130,13	
Oman pääoman muutokset	0	129 162		
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	9 651 968		
RAHOITUKSEN MUUTOS	25 000	9 976 645	9 951 645	

4.4 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Keski-Suomen maakuntavaltuusto hyväksyi talousarvion 2023 (§ 21) kokouksessaan 2.12.2022. Talousarvion maakuntavaltuustoa sitova taso on tuloslaskelman mukaiset toimintatulot ja -menot, rahoitustulot ja -menot sekä vuosikate ja tilikauden ylijäämä/alijäämä.

Talousarviossa tilikauden toimintatuotoiksi arvioitiin 3,795 miljoonaa euroa ja tilikauden toteutuma oli 4,127 miljoonaa euroa (+8,8 %). Toimintatuottoja nostivat erityisesti toimintavuoden 2023 aikana rahoitusta saaneet hankkeet, joita oli yhteensä kymmenen. Näiden hankkeiden osuus tuista ja avustuksista oli yhteensä 258 000 euroa. Jäsenkuntien maksuosuudet toteutuivat ennakoitusti ja muut myyntitulot ennakoitua paremmin.

Talousarviossa varauduttiin 3,770 miljoonan euron toimintakuluihin. Toteuma oli 3,932 miljoonaa euroa (+4,3 %). Toimintakulujen ylitys muodostui erityisesti henkilöstökuluista ja palveluustoista. Ylitys muodostui rahoitusta saaneiden hankkeiden henkilöstö- ja palveluustoista, jotka sisältyivät hankebudjetteihin ja joita vastaan saadaan rahoitusta hankkeiden maksatusten yhteydessä. Avustuksia myönnettiin hieman ennakoitua vähemmän.

Talousarviossa vuoden 2023 toimintakatteenksi ennakoitiin 25 000 euroa. Toimintakatteenksi muodostui lopulta 195 763 euroa. Rahoitustuottojen ja -kulujen kirjaamisen jälkeen vuosikatteenksi muodostui 195 514 euroa.

Jäsenkuntien maksuosuuksista jyvitetty Keski-Suomen kehittämisrahaston kartuttamisen osuudet 650 000 euroa toteutuivat sovitusti. Huomioiden hankkeista palautuneet varat kehittämisrahastosta maksettiin avustuksia hieman vuosivarausta vähemmän noin 620 000 euroa.

Talousarvion mukaan tilikaudella odotettiin 25 000 euron ylijäämää. Tilikauden ylijäämäksi muotoutui 165 282,62 euroa. Ylijäämän muodostumiseen vaikuttivat erityisesti ulkopuolista rahoitusta saaneet hankkeet ja avustukset.

Vuoden 2023 tuloksen kirjaamisen jälkeen edellisten kausien yli-/alijäämätili osoittaa 132 006,21 €.

YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

	Määrärahat			Tuloarviot		
	TA2023	TP2023	Poikkeama €	TA2023	TP2023	Poikkeama €
KÄYTTÖTALOUSOSA	-3 770 100	-3 931 609	-161 509	3 795 100	4 127 372	-332 272
Luottamushenkilöhallinto	-184 600	-253 881	-69 281	0	0	0
Toimisto	-3 174 180	-2 996 531	177 649	3 623 200	3 753 699	-130 499
Projektit	-411 320	-681 197	-269 877	171 900	373 673	-201 773
TULOSLASKELMAOSA						
Rahoitustuotot ja -kulut	0	-248	-248	0	0	0
Rahastojen lisäys/vähennys	0	-30 232	-30 232	0	0	0
INVESTOINTIOSA	0	0	0	0	0	0
RAHOITUSOSA						
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	0	195 514	-195 514
YHTEENSÄ	-3 770 100	-3 962 089	-191 989	3 795 100	4 322 886	-527 786

5 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

5.1 Tuloslaskelma

	1.1. - 31.12.2023	1.1. - 31.12.2022
TOIMINTATUOTOT	4 127 371,71	3 910 779,47
Myyntituotot	3 567 371,90	3 539 219,47
Jäsenmaksusuudet	3 433 300,00	3 433 296,00
Muut myyntituotot	134 071,90	105 923,20
Tuet ja avustukset	558 394,72	371 560,27
Muut tuotot	1 605,09	0,00
TOIMINTAKULUT	-3 931 609,12	-3 894 747,52
Henkilöstökulut	-2 259 360,39	-2 145 342,87
Palkat ja palkkiot	-1 903 670,50	-1 727 604,25
Henkilöstösivukulut	-355 689,89	-417 738,62
Eläkekulut	-308 751,93	-381 724,15
Muut henkilöstösivukulut	-46 937,96	-36 013,87
Palvelujen ostot	-739 493,22	-704 136,21
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-59 096,44	-38 832,37
Avustukset	-629 368,23	-770 966,58
Muut toimintakulut	-244 290,84	-235 469,49
TOIMINTAKATE	195 762,59	16 031,95
Rahoitustuotot ja -kulut	-248,20	-25 939,22
Korkotuotot	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	10,34	-24,55
Korkokulut	-27,00	-25 841,73
Muut rahoituskulut	-231,54	-72,94

VUOSIKATE	195 514,39	-9 907,27
Poistot ja arvonalentumiset	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS	195 514,39	-9 907,27
Rahastojen lisäys (-)	-650 000,00	-700 000,00
Rahastojen vähennys (+)	619 768,23	747 097,61
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	165 282,62	37 190,34

5.2 Rahoituslaskelma

TOIMINNAN RAHAVIRTA	2023	2022
Vuosikate	195 514,39	-9 907,27
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	0,00
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	0,00	0,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	0,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	195 514,39	-9 907,27
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Oman pääoman muutokset	129 161,98	0
* peruspääoman muutos		
Muut maksuvalmiuden muutokset	9 651 968,15	126 825,49
Toimeksiantojen muutokset	7 883 135,22	1 831 502,14
Vaihto-omaisuuden muutokset	0	
Saamisten muutos	1 777 887,78	-1 861 893,16
Korottomien velkojen muutos	-9 054,85	157 216,51
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	9 781 130,13	126 825,49
RAHAVAROJEN MUUTOS	9 976 644,52	116 918,22
RAHAVAROJEN MUUTOS		
Rahavarat 31.12.	12 066 156,47	2 089 511,95
Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00
Rahavarat 1.1.	2 089 511,95	1 972 593,73
Rahoitusarvopaperit	0,00	0,00

5.3 Tase

KUNTAYHTYMÄN TASE

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	22,00	22,00
Osakkeet ja osuudet	22,00	22,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	7 037 843,92	7 004 951,34
Valtion toimeksiannot	7 037 843,92	7 004 951,34
VAIHTUVAT VASTAAVAT	12 399 946,32	4 201 189,58
Saamiset	333 789,85	2 111 677,63
Pitkäaikaiset saamiset	0	1 809 400
Siirtosaamiset	0	1 809 400
Lyhytaikaiset saamiset	333 789,85	302 277,63
Myyntisaamiset	13 867,94	8 160,59
Muut saamiset	32 105,39	21 133,58
Siirtosaamiset	287 816,52	272 983,46
Rahat ja pankkisaamiset	12 066 156,47	2 089 511,95
Pankkitilit	12 066 156,47	2 089 511,95
Vastaavaa yhteensä	19 437 812,24	11 206 162,92
VASTATTAVAA		
Oma pääoma	887 148,83	562 472,46
Peruspääoma	595 457,11	595 457,11
Muut omat rahastot	159 685,51	225,82
Edellisten kausien ylijäämä /alijäämä	-33 276,41	-70 400,81
Tilikauden alijäämä	165 282,62	37 190,34
Toimeksiantojen pääomat	16 763 297,06	8 847 269,26
Valtion toimeksiannot	16 763 297,06	8 847 269,26
Vieras pääoma	1 787 366,35	1 796 421,20
Ostovelat	82 612,84	135 364,17
Muut velat	57 266,44	41 230,15
Siirtovelat	1 647 487,07	1 619 826,88
Vastattavaa yhteensä	19 437 812,24	11 206 162,92

5.4 Jäsenkuntien maksuosuudet vuonna 2023

Kunta	Verotulot		Maksuosuus, euroa		Muutos		Maksuerä 1/4
	2021	2020	2023	2022	euroa	%	
Hankasalmi	16 744 226	15 423 769	51 878	51 120	758	1,46 %	12 969
Joutsa	16 086 071	15 062 380	49 839	49 922	-83	-0,17 %	12 460
Jyväskylä	584 651 372	549 126 732	1 811 399	1 819 991	-8 592	-0,47 %	452 850
Jämsä	92 719 663	87 372 183	287 269	289 581	-2 312	-0,80 %	71 817
Kannonkoski	4 996 215	4 314 312	15 480	14 299	1 180	7,63 %	3 870
Karstula	14 060 206	12 662 638	43 562	41 968	1 594	3,66 %	10 891
Keuruu	37 687 554	35 431 386	116 766	117 432	-666	-0,57 %	29 191
Kinnula	5 540 136	4 960 664	17 165	16 441	723	4,21 %	4 291
Kivijärvi	4 499 578	3 894 209	13 941	12 907	1 034	7,42 %	3 485
Konnevesi	9 503 533	8 704 226	29 444	28 849	596	2,02 %	7 361
Kyyjärvi	5 138 140	4 657 060	15 919	15 435	484	3,04 %	3 980
Laukaa	75 420 857	71 756 492	233 673	237 825	-4 152	-1,78 %	58 418
Luhanka	3 110 018	2 650 561	9 636	8 785	851	8,83 %	2 409
Multia	6 429 424	5 815 641	19 920	19 275	645	3,24 %	4 980
Muurame	44 221 305	42 260 331	137 009	140 065	-3 056	-2,23 %	34 252
Petäjävesi	14 911 979	13 773 450	46 201	45 650	551	1,19 %	11 550
Pihtipudas	13 737 674	12 428 313	42 563	41 192	1 371	3,22 %	10 641
Saarijärvi	32 763 495	30 081 460	101 510	99 700	1 810	1,78 %	25 377
Toivakka	9 230 786	8 397 608	28 599	27 833	767	2,68 %	7 150
Uurainen	12 703 549	11 533 098	39 359	38 225	1 134	2,88 %	9 840
Viitasaari	22 689 515	20 739 957	70 298	68 739	1 559	2,22 %	17 574
Äänekoski	81 294 770	74 847 086	251 872	248 068	3 803	1,51 %	62 968
Yhteensä	1 108 140 066	1 035 893 556	3 433 300	3 433 300			858 325,00

6 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

6.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetiedoissa ilmoitetaan oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta sekä toiminnasta. Tätä varten tarpeelliset lisätiedot on ilmoitettava liitetiedoissa (KuntaL 113 § ja KPL 3:2 §).

Liitetietojen sisällöstä on säädetty pääasiassa kirjanpitolaisissa (1336/1997) ja -asetuksessa (1339/1997). Liitetiedoilla tarkoitetaan taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä ilmoitettavia tietoja. Rahoituslaskelmalle ei kuitenkaan ole esitetty liitetietovaatimuksia liitetieto-ohjeistuksessa. Kirjanpitolain mukaisesti liitetietoina on selostettava yleisistä tilinpäätösperiaatteista tehtyjä poikkeuksia sekä poikkeamien perusteita ja vaikutusta.

Tilinpäätöksen liitetietojen tarkoituksena on täydentää laskelmien muodossa esitettyä tilinpäätösinformaatiota oikean ja riittävän kuvan antamiseksi tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta sekä toiminnasta.

Keski-Suomen kehittämisrahasto on kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö.

1. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien sijoitukset (osakkeet ja osuudet) on merkitty taseeseen hankintameno- tai alempaan arvoon. Arvostuksen periaatteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo.

Vaihto-omaisuus

Keski-Suomen liitolla ei ole vaihto-omaisuutta.

Rahoitusomaisuus

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

6.2 Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Kuntayhtymän tilinpäätös on esitetty kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamien ohjeiden mukaisesti.

2. Tuloslaskelma ja tase ovat kuntajaoston ohjeisen mukaisia. Kirjanpidon tili 3330 Muut tuet ja avustukset poistui käytöstä. Vastaavat kirjaukset kirjataan jatkossa kirjanpidon tilille 3300 Tuotot ja avustukset muilta.
3. Tilinpäätös ei sisällä edelliseen tilikauteen liittyviä oikaisuja.
4. Tilinpäätös on vertailukelpoinen edellisten tilikausien kanssa.
5. Tilinpäätös ei sisällä edelliseen tilikauteen kohdistuvia tuottoja, kuluja tai virheiden korjauksia.

6.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6. Toimintatuotot kuntayhtymän määrittelemänä tehtäväkokonaisuuksina:

TOIMINTATUOTOT TULOLAJEITTAIN	2023	2022
Myyntituotot jäsenkunnilta*	3 433 300,00	3 433 296,00
Muut myyntituotot	134 071,90	105 923,20
Tuet ja avustukset	558 394,72	371 560,27
Muut tuotot	1 605,09	0,00
Korkotuotot	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	10,34	-24,55
*Jäsenkuntien maksusuodet		
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	4 127 382,05	3 910 754,92

7. Keski-Suomen liitolla ei ole verotuloja.

8. Keski-Suomen liitolla ei ole valtionosuustuloja.

9. Palvelujen ostot eriteltyinä asiakaspalvelujen ostoihin ja muiden palvelujen ostoihin:

PALVELUJEN OSTOT	2023	2022
Asiantuntija-, toimisto- ja ict-palvelut	437 066,90	463 884,57
Muut palvelut	302 426,32	240 251,64
PALVELUJEN OSTOT YHTEENSÄ	739 493,22	704 136,21

10. Keski-Suomen liitolla ei ole valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annettuja tukia valtuustoryhmille.

11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista.

Maakuntavaltuuston 15.1.2016 hyväksymä poistosuunnitelma:

Soveltamisalue

Keski-Suomen liiton poistosuunnitelma koskee käyttöomaisuuden hankintamenoja. Käyttöomaisuudella tarkoitetaan hyödykkeitä (kalustoa ja muita esineitä), jotka vaikuttavat tuotannontekijöinä useamman kuin yhden tilikauden aikana.

Poistojen perusta

Poistojen arvoperustana on käyttöomaisuuden hankintameno. Hankintamenolla tarkoitetaan välittömän arvonlisäverottoman ostohinnan lisäksi muita käyttöomaisuuden hankkimisesta aiheutuneita menoja, kuten esimerkiksi kuljetuksesta ja asennuksesta aiheutuneita menoja. Poistosuunnitelman mukaiset poistot tehdään pääsääntöisesti käyttöomaisuuden hankintamenosta. Mikäli käyttöomaisuuden hankinta koostuu useasta eri osasta, lasketaan hankintamenot yhteen ja poistot lasketaan yhteissummasta poistosuunnitelman mukaisesti.

Poistomenetelmä

Poistomenetelmän käytetään tasapoistomenetelmää ja poistoaikana kolme vuotta. Poistojen laskenta aloitetaan käyttöomaisuuden käyttöönottovuodesta. Merkitykseltään vähäinen käyttöönottovuoden poisto voidaan kuitenkin jättää tekemättä.

Jos hyödyke romutetaan tai poistetaan muuten lopullisesti käytöstä kesken sen taloudellisen pitoajan, poistetaan jäljellä oleva hankintameno kertapoistona.

Myynnin yhteydessä käyttöomaisuus poistetaan käyttöomaisuudesta

12. Keski-Suomen liiton tuottoihin ja kuluihin ei sisälly pakollisten varausten muutoksia.
13. Muihin tuottoihin ei sisälly olennaisia pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittoja ja -tappioita.
14. Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyviä eriä ei ole.
15. Muita olennaisia rahoitustuottoja ei ole.
16. Keski-Suomen liitolla ei ole poistoerojen muutoksia.

6.4 Tasetta koskevat liitetiedot

6.4.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

17. Keski-Suomen liitto ei ole laskenut liikkeelle lainoja.
18. Keski-Suomen liitto ei ole tehnyt arvonorotuksia.
19. Tiedot pysyvistä vastaavista tase-eräkohtaisesti:

KONEET JA KALUSTO	2023	2022
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00
Vähennys	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	0,00	0,00

OSAKKEET JA OSUUDET	2023	2022
Hankintameno 1.1.	22,00	22,00
Lisäys	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	22,00	22,00

20. Keski-Suomen liitolla ei ole määrääviä omistusosuuksia tytäryhteisöissä, yhdistyksissä eikä säätiöissä.
21. Keski-Suomen liitto ei ole jäsenenä muissa kuntayhtymissä.
22. Keski-Suomen liitolla ei ole yhteisyhteisöjä eikä omistusyhteisyhteisöjä.
23. Tiedot pitkä- ja lyhytaikaisista saamisista:

Keski-Suomen liitolla ei ole pitkäaikaisia saamia.

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät:

SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT		2023
Hankejaksotukset		
Aluekehittämisrahoituksen hallinnointi	Kehittämisrahasto	40 247,60
Skenaario- ja ennakointiyhteistyön kehittäminen	AKKE	37 539,26
Nacao	Interreg	28 314,99
Promoter	Interreg	27 209,62
JTF-rahoitus käyntiin	AKKE	27 301,89
Green industrial areas	Interreg	12 615,74
Hyvän voinnin Keski-Suomi	AKKE	11 003,35
AKKE tekninen tuki	AKKE	9 517,57
Työterveyshuollon korvaus	Kela	7 953,96
YHTEENSÄ		201 703,98

6.4.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana:

OMA PÄÄOMA	2023	2024
Kuntayhtymän peruspääoma 1.1.	595 457,11	595 457,11
Lisäys	0,00	0,00
Vähennys	0,00	0,00
Kuntayhtymän peruspääoma 31.12.	595 457,11	595 457,11
Kehittämisrahaston pääoma 1.1.	225,82	47 323,43
Lisäys	30 391,01	225,82
Vähennys	-225,82	-47 323,43
Kehittämisrahaston pääoma 31.12.	30 391,01	225,82
EU-varojen tekninen tuki 1.1.	0,00	70 260,70
Lisäys	129 294,50	0,00
Vähennys	0,00	-70 260,70
EU-varojen tekninen tuki 31.12.	129 294,50	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	-33 210,47	-70 400,81
Lisäys	0,00	0,00
Vähennys	-65,94	0,00
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	165 282,62	37 190,34
Tilikausien yli-/alijäämät yhteensä 31.12.	132 006,21	-33 210,47
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	887 148,83	562 472,46

6.4.3 Peruspääoman jakaantuminen jäsenkunnittain

Kunta	1.1.2023	
	%	euroa
Hankasalmi	1,567 %	9 332,68
Joutsa	1,514 %	9 015,57
Jyväskylä	51,276 %	305 326,70
Jämsä	8,989 %	53 523,86
Kannonkoski	0,423 %	2 518,37
Karstula	1,231 %	7 328,00
Keuruu	3,506 %	20 875,88
Kinnula	0,490 %	2 915,22
Kivijärvi	0,349 %	2 078,35
Konnevesi	0,894 %	5 322,52
Kyyjärvi	0,435 %	2 591,83
Laukaa	6,904 %	41 112,99
Luhanka	0,219 %	1 301,27
Multia	0,567 %	3 376,06
Muurame	4,004 %	23 842,29
Petäjävesi	1,336 %	7 956,20
Pihtipudas	1,255 %	7 474,74
Saarijärvi	3,135 %	18 667,72
Toivakka	0,805 %	4 793,60
Uurainen	1,109 %	6 600,73
Viitasaari	2,136 %	12 716,05
Äänekoski	7,857 %	46 786,56
Yhteensä	100,000 %	595 457,11

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2023	2022
Valtion toimeksiannot 1.1.	8 847 269,26	7 982 095,10
Lisäys	7 916 027,80	865 174,16
Vähennys	0,00	0,00
Yhteensä 31.12.	16 763 297,06	8 847 269,26

26. Erittely poistoeroista. Keski-Suomen liitto ei ole kirjannut poistoeroa verotussyistä.

27. Keski-Suomen liitolla ei ole pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuluva velkoja.

28. Keski-Suomen liitto ei ole laskenut liikkeelle joukkovelkakirjalainoja.

29. Keski-Suomen liitolla ei ole pakollisia varauksia.

30. Pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen erittely: Keski-Suomen liitolle ei ole pitkä- eikä lyhytaikaisia velkoja.

31. Keski-Suomen liitolla ei ole sekkililimiittii.

32. Erittely Muut velat -erän jakaantumisesta liittymismaksuihin ja muihin velkoihin:

MUUT VELAT	2 023	2 024
Ennakonpidätykset	54 653,93	39 479,88
Sairausvakuutusmaksut	2 612,51	1 750,27
Yhteensä	57 266,44	43 254,15

33. Siirtovelkojen olennaiset erät:

VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		2023
Siirtovelkojen olennaiset erät:		
Keski-Suomen kulttuuritasku	OKM	64 765,52
Delivering good governance and balanced local economy	EU	22 782,08
Siirtovelka yhteensä		87 547,60

6.5 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34. Keski-Suomen liitto ei ole pantannut, kiinnittänyt tai muulla tavalla antanut omaisuutta velkojen vakuudeksi.

35. Keski-Suomen liitolla ei ole vuokravakuuksia.

36. Keski-Suomen liitto ei ole antanut samaan konserniin kuuluville yhteisöille vakuuksia.

37. Keski-Suomen liitolla ei ole muille annettuja vakuuksia.

38. Vuokravastuut

Kielo Office Solutions Oy:

Toimiston vuokrasopimus on tehty alkaen 1.4.2020. Vuokrasopimus voimassa toistaiseksi ja sen irtisanomisaika on 6 kuukautta alkaen sen kalenterikuukauden viimeisestä päivästä, jonka aikana sopimus on irtisanottu. Vuonna 2024 vuokravastuu kuukaudelta on 12 009,04 euroa ja koko irtisanomisajalta (6kk) 72 054,24 euroa.

Senaattikiinteistöt Oy:

Arkistotilan vuokrasopimus on tehty alkaen 1.4.2020. Vuokrasopimus voimassa toistaiseksi ja irtisanottavissa 12 kuukauden irtisanomisajalla. Vuonna 2024 vuokravastuu kuukaudelta on 767,36 euroa ja koko irtisanomisajalta (12kk) vuokravastuu on 9 208,32 euroa.

Canon monitoimilaite ja laajakuvatulostin:

Canon monitoimilaitteen vuokrasopimus on astunut voimaan alkaen 1.10.2023 ja laajakuvatulostimen 1.7.2023. Monitoimilaitteen vuokrasopimus on voimassa 30.9.2028 ja laajakuvatulostimen 30.6.2028 saakka. Vuonna 2024 monitoimilaitteen vuokravastuu on 1 731,28 euroa ja laajakuvatulostimen 1 172,72 euroa. Monitoimilaitteen vuokrasopimusajan vuokravastuu on 7 790,76 euroa ja laajakuvatulostimen 4 984,06 euroa.

39. Keski-Suomen liitto ei ole antanut vastuusitoumuksia samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta.

40. Keski-Suomen liitto ei ole antanut muista vastuusitoumuksia.

41. Keski-Suomen liitolla ei ole muita kuntayhtymään koskevia taseen ulkopuolisia järjestelyjä esimerkiksi kuntayhtymän taloudellisia sopimusvastuita.

6.6 Ympäristöasioiden harkinnanvarainen esittäminen

Keski-Suomen liitolla ei ole esitettäviä ympäristöasioita.

6.7 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahoja koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä

HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ	2023	2022
Virat	5	5
Toistaiseksi voimassa olevin sopimuksin	17	18
Määräaikaiset	8	5
Yhteensä 31.12.2022	30	28

43. Tilikauden palkat, palkkiot, eläkekulut ja muut henkilöstösivukulut

HENKILÖSTÖKULUT (tuloslaskelma)	2023	2022
Maksetut palkat ja palkkiot	-1 903 670,50	-1 727 604,25
Eläkemaksut	-308 751,93	-381 724,75
Muut henkilöstösivukulut	-46 937,96	-36 013,87
Henkilöstökulut yhteensä	-2 259 360,39	-2 145 342,87

44. Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja puolueille tai puolueyhdistyksille tilitetyt luottamushenkilömaksut

Poliittisille puolueille tilitetyt luottamushenkilöiden puoluemaksut

PUOLUEMAKSUT	2023	2022
Keskusta	5 539,50	4 936,50
Sosiaalidemokraatit	3 846,00	4 281,00
Kokoomus	3 046,50	2 655,00
Vihreät	2 418,00	2 449,50
Vasemmisto	1 539,42	1 239,39
Perussuomalaiset	1 149,75	1 115,25
Kristillisdemokraatit	102,00	99,00
Puoluemaksut yhteensä	17 641,17	16 775,64

45. Tilintarkastajan palkkiot

TILINTARKASTAJAN PALKKIOT	2023	2022
Tarkastusyhteisö: BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	3 195,00	5 783,79
Muut palkkiot (hanketarkastukset)	3 686,17	6 670,23
Palkkiot yhteensä	6 881,17	12 454,02

46. Keski-Suomen liitolla ei ole liiketoimia sen intressitahoihin kuuluvien välillä.

7 ERIYTETTY TILINPÄÄTÖKSET

7.1 Keski-Suomen kehittämisrahasto

Keski-Suomen kehittämisrahasto on liiton hallinnoima rahasto, josta laaditaan erillinen tilinpäätös. Rahaston tulos liitetään Keski-Suomen liiton tuloslaskelmaan. Liiton jäsenkunnat maksavat Keski-Suomen

kehittämisrahastoon vuosittain talousarviossa päätetyn maksuosuuden. Vuonna 2023 kehittämisrahastoon maksettiin jäsenkuntien maksuosuuksista yhteensä 650 000 euroa.

Yksittäisen jäsenkunnan maksuosuus rahastoon määräytyy samoin perustein kuin maksuosuus liiton muuhun toimintaan. Rahaston maksuosuutta ei laskuteta jäsenkunnilta erikseen vaan liitto siirtää kunkin jäsenkunnan maksamasta maksuosuudesta rahaston osuutta vastaavan summan rahaston tilille.

TUOSLASKELMA

	TP2023	TP2022
TOIMINTATUOTOT	650 000,00	700 000,00
Jäsenmaksuosuudet	650 000,00	700 000,00
TOIMINTAKULUT	-619 768,23	-744 965,25
Myönnetty avustukset	-619 768,23	-744 965,25
TOIMINTAKATE	30 231,77	-44 965,25
Rahoitustuotot ja -kulut	0,00	-2 132,36
VUOSIKATE	30 231,77	-47 097,61
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	30 231,77	-47 097,61

RAHOITUSLASKELMA

	TP2023	TP2022
TOIMINNAN RAHAVIRTA	30 231,77	-47 097,61
Vuosikate	30 231,77	-47 097,61
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	0,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	30 231,77	-47 097,61
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	99 446,85	-19 103,21
Muut maksuvalmiuden muutokset	99 446,85	-19 103,21
Saamisten muutos	0,00	0,00
Korottomien velkojen muutos	99 446,85	-19 103,21
RAHAVAROJEN MUUTOS	129 678,62	-66 200,82
Rahavarat 31.12.	1 253 916,50	1 124 237,88
Rahavarat 1.1.	1 124 237,88	1 190 438,70
RAHAVAROJEN MUUTOS	129 678,62	-66 200,82

TASE

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 253 916,50	1 124 237,88
Rahat ja pankkisaamiset	1 253 916,50	1 124 237,88
Pankkitilit	1 253 916,50	1 124 237,88
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 253 916,50	1 124 237,88

VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA	30 457,59	225,82
Edellisten kausien ylijäämä /ali-jäämä	225,82	47 323,43
Tilikauden alijäämä	30 231,77	-47 097,61
VIERAS PÄÄOMA	1 223 458,91	1 124 012,06
Siirtovelat	- 66,58	0,00
Siirtovelat kehittämisrahasto	1 223 525,49	1 124 012,06
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 253 916,50	1 124 237,88

8 ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

8.1 Maakuntahallituksen hyväksyminen

Jyväskylässä 23.02.2024

Maakuntahallituksen jäsenet

Tahvo Anttila, puheenjohtaja

Jyrki Niittymaa, 1. varapuheenjohtaja

Leena Lyytinen, 2. varapuheenjohtaja

Leila Lindell, jäsen

Riitta Pirttiniemi, jäsen

Mervi Hovikoski, jäsen

Seppo Ruotsalainen, jäsen

Ulla Patronen, jäsen

 Lotta Ahola, jäsen

 Jaakko Selin, jäsen

 Harri Oksanen, jäsen

 Lea-Elina Nikkilä, jäsen

 Matti Leino, jäsen

 Pekka Hokkanen, maakuntajohtaja

8.2 Tilintarkastajan merkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Jyväskylässä _____._____.2024

BDO Audiator Oy, tilintarkastusyhteisö

 Joni Mäkitalo
 JHT, HT

9 LUETTELOT JA SELVITYKSET

Käytetyt kirjanpitokirjat

Pääkirja
 Päiväkirja
 Tilikartta
 Tasekirja
 Tase-erittelyt
 Liitetietojen erittelyt

Tositelajit

Keski-Suomen liitto

10	Muistiotositteet	1 – x
11	Myyntireskontra	200001 – 20xxxxx
25	Yleislaskutus	250001 – 25xxxxx
30	Ostolaskut	300001 – 30xxxxx
40	Ostoreskontra	400001 – 40xxxxx
60	Palkkatositteet	060001 – 06xxxxx
90	Maksuliikennetositteet	90xxxx – 90xxxxx

Keski-Suomen kehittämisrahasto

20 Muistiotositteet 100001 – 10xxxx

Aluekehitysvarat

Julkaisu ja säilytys

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2023 julkaistaan sähköisessä muodossa Keski-Suomen liiton verkkosivuilla. Kirjanpitoaineisto säilytetään Keski-Suomen liiton asianhallintajärjestelmässä ja sähköisessä arkistossa kirjanpitolaissa, EU:n säädöksissä sekä muissa säädöksissä ja ohjeissa määriteltyjen aikojen ja säilytystapojen mukaisesti.

10 LIITTEET**Maakuntavaltuusto 2021-**

	Varsinainen jäsen	Varajäsen
Puheenjohtaja	Riitta Mäkinen, Jyväskylä	Kimmo Suomi, Jyväskylä
I varapuheenjohtaja	Janiika Vilksa, Jyväskylä	Terhi Pulli, Jyväskylä,
II varapuheenjohtaja	Ville Rautiainen, Saarijärvi	Carita Tuominen, Saarijärvi
Jäsen	Markku Manninen, Hankasalmi	Ari Leinonen, Hankasalmi
Jäsen	Heikki Kuurne, Joutsa	Katri Reinikainen, Joutsa
Jäsen	Tony Melville, Jyväskylä	Jasmine Repo, Jyväskylä
Jäsen	Jannick Lahti, Jyväskylä *****)	Mirja Hirvensalo, Jyväskylä
Jäsen	Riikka Rantanen, Jyväskylä	Jarno Kemiläinen, Jyväskylä
Jäsen	Jaana Hakanen, Jyväskylä *****)	Pentti Mäkinen, Jyväskylä *****)
Jäsen	Juha Suoperä, Jyväskylä	Caius Forsberg, Jyväskylä
Jäsen	Petri Laaksonen, Jyväskylä	Katja Iso-Möttönen, Jyväskylä
Jäsen	Suvi Widgren, Jyväskylä	Anna-Maria Nurmi, Jyväskylä
Jäsen	Antti Rastela, Jyväskylä	Jaakko Selin, Jyväskylä
Jäsen	Elma Hyöky, Jyväskylä	Vilma Viitasaari, Jyväskylä
Jäsen	Helinä Lähdesluoma, Jyväskylä	Kaisa Peltonen, Jyväskylä
Jäsen	Ilona Helle, Jyväskylä *****)	Meri Lumela, Jyväskylä
Jäsen	Anna Kylmälä, Jyväskylä	Katri Savolainen, Jyväskylä
Jäsen	Joonas Könttä, Jyväskylä	Heidi Rentola, Jyväskylä
Jäsen	Essi Rantanen, Jyväskylä	Jyri Ylönen, Jyväskylä
Jäsen	Ilse Weijs, Jyväskylä	Ari Laitinen, Jyväskylä
Jäsen	Toimi Kankaanniemi, Jyväskylä	Kauko Isomäki, Jyväskylä ***)
Jäsen	Kaisa Garedew, Jyväskylä	Janne Luoma-aho, Jyväskylä
Jäsen	Joni Parkkonen, Jyväskylä	Timo Lehtonen, Jyväskylä
Jäsen	Ira Vainikainen, Jyväskylä	Rosa Heikkinen, Jyväskylä
Jäsen	Paul Abbey, Jyväskylä	Eila Tiainen, Jyväskylä
Jäsen	Mia Puolimatka, Jyväskylä	Tapio Puolimatka, Jyväskylä
Jäsen	Mika Kyrö, Jämsä	Johanna Ketola, Jämsä
Jäsen	Jorma Poti, Jämsä	Sari Jussila, Jämsä
Jäsen	Jukka Haaparanta, Jämsä	Karita Puttonen, Jämsä
Jäsen	Arja Paakkanen, Jämsä	Markku Kankainen, Jämsä
Jäsen	Markku Pöyhönen, Kannonkoski	Mauno Autio, Kannonkoski
Jäsen	Juha Laaksonen, Karstula	Leevi Marila, Karstula
Jäsen	Saara Kässi-Jokinen, Keuruu	Lauri Oinonen, Keuruu
Jäsen	Taija Santamäki, Keuruu	Anna Saastamoinen, Keuruu
Jäsen	Manu Toikkanen, Kinnula	Markku Toikkanen, Kinnula
Jäsen	Riku Kalmari, Kivijärvi	Maire Hautanen, Kivijärvi
Jäsen	Eeva-Liisa Korhonen, Konnevesi	Matti Hytölä, Konnevesi
Jäsen	Jarkko Hänninen, Kyyjärvi	Maija Uusisalo, Kyyjärvi
Jäsen	Jukka Häkkinen, Laukaa	Marjukka Kautto, Laukaa
Jäsen	Leena Kalmari, Laukaa	Markku Autio, Laukaa
Jäsen	Tomi Koskela, Laukaa	Amanda Vilhunen, Laukaa
Jäsen	Milla Niinikoski, Laukaa	Marko Vestola, Laukaa

Jäsen	Risto Ahola, Luhanka	Pentti Haverinen, Luhanka*)
Jäsen	Helena Kurvinen, Multia	Matti Ronkainen, Multia
Jäsen	Jorma Nokkala, Muurame	Tiina Mikkola, Muurame
Jäsen	Jani Kokko, Muurame **)	Eija Rantanen, Muurame
Jäsen	Suvi-Jaana Aho, Muurame	Jani Kylmälahti, Muurame
Jäsen	Tarmo Ketola, Petäjävesi	Mikko Tirola, Petäjävesi
Jäsen	Kari Parkkonen, Pihtipudas	Pentti Räisänen, Pihtipudas
Jäsen	Petri Honkonen, Saarijärvi	Harri Lehtinen, Saarijärvi
Jäsen	Karla Karmala, Toivakka	Johanna Ripatti, Toivakka
Jäsen	Jyrki Paananen, Uurainen	Arto Veijonen, Uurainen
Jäsen	Sirkka Tenhunen, Viitasaari	Leila Haiko, Viitasaari
Jäsen	Hannu Suni, Viitasaari	Tuija Siltanen, Viitasaari
Jäsen	Anna-Riitta Pentinpuro, Äänekoski	Joni Kotilainen, Äänekoski
Jäsen	Johanna Vertainen, Äänekoski	Timo Pulli, Äänekoski
Jäsen	Petra Virtanen, Äänekoski	Antti Peltomäki, Äänekoski
Jäsen	Pasi Hartikka, Äänekoski	Riikka Happonen, Äänekoski

*) Luhanan kunnanvaltuusto on 9.3.2023 myöntänyt eron Pentti Haveriselle maakuntavaltuuston varajäsenen tehtävästä ja valinnut hänen tilalleen Hannu Inkeröisen.

**) Muuramen kunnanvaltuusto on 12.6.2023 myöntänyt eron Jani Kokolle maakuntavaltuuston jäsenen tehtävästä ja valinnut hänen tilalleen Arto Liikasen.

***) Jyväskylän kaupunginvaltuusto on 12.6.2023 myöntänyt eron Kauko Isomäelle maakuntavaltuuston varajäsenen tehtävästä 1.8.2023 alkaen ja valinnut hänen tilalleen Kai Koskisen.

****) Jyväskylän kaupunginvaltuusto on 28.8.2023 myöntänyt eron Ilona Helteelle maakuntavaltuuston tehtävästä ja valinnut hänen tilalleen Jassin Rezain.

*****) Jyväskylän kaupunginvaltuusto on 25.9.2023 myöntänyt eron Yannic Lahdelle maakuntavaltuuston tehtävästä ja valinnut tilalleen Kimmo Suomen. Uudeksi varajäseneksi valittiin Yannic Lahti.

*****) Jyväskylän kaupunginvaltuusto on 25.9.2023 Jaana Hakaselle maakuntavaltuuston jäsenen tehtävästä ja valinnut hänen tilalleen Pentti Mäkinen. Pentti Mäkinen tilalle uudeksi varajäseneksi Jaana Hakasen.

*****) Jyväskylän kaupunginvaltuusto on 30.10.2023 myöntänyt eron Yannic Lahdelle maakuntavaltuuston varajäsenen tehtävästä ja valinnut hänen tilalleen Kimmo Ojalan.

Maakuntahallitus 2021-

	Varsinainen jäsen	Varajäsen
Puheenjohtaja	Tahvo Anttila, Jyväskylä	Leena Pärnäjärvi, Jämsä
I varapuheenjohtaja	Jyrki Niittymä, Jämsä	Vesa Rahunen, Toivakka
II varapuheenjohtaja	Leena Lyytinen, Jyväskylä	Meri Lumela, Jyväskylä
Jäsen	Leila Lindell, Äänekoski	Sakari Suomala, Laukaa
Jäsen	Riitta Pirttiniemi, Saarijärvi	Markku Toikkanen, Kinnula
Jäsen	Mervi Hovikoski, Jyväskylä	Jukka Hämäläinen, Jyväskylä
Jäsen	Seppo Ruotsalainen, Äänekoski	Aila Niinikoski, Joutsa
Jäsen	Ulla Patronen, Jämsä	Markku Autio, Laukaa
Jäsen	Lotta Ahola, Jämsä	Ville Väyrynen, Muurame
Jäsen	Caius Forsberg, Jyväskylä *)	Kati-Erika Timperi, Jyväskylä
Jäsen	Harri Oksanen, Keuruu	Kari Pajunen, Jämsä
Jäsen	Lea-Elina Nikkilä, Joutsa	Nina Hirsiaho, Petäjävesi
Jäsen	Matti Leino, Jyväskylä	Sirpa Martins, Äänekoski

*) Maakuntavaltuusto on 9.6.2023 valinnut Jaakko Selinin Caius Forsbergin tilalle maakuntahallituksen jäseneksi Jyväskylästä.

Tarkastuslautakunta 2021-

	Varsinainen jäsen	Varajäsen
Puheenjohtaja	Juha Suonperä, Jyväskylä	Aki Virtaniemi, Luhanka
Varapuheenjohtaja	Joni Parkkonen, Jyväskylä	Miia-Riitta Korppi, Laukaa
Jäsen	Helena Kukkamo, Keuruu	Ari Korhonen, Hankasalmi

Jäsen
Jäsen

Tommi Lahtinen, Muurame
Irene Hallamäki, Jyväskylä

Sisko Linna, Viitasaari
Hanna Nelimarkka, Jyväskylä

Maakunnan yhteistyöryhmä 2021-

	Varsinainen jäsen, edustama tah	Varajäsen
Puheenjohtaja	Mikko Tirola, Keski-Suomen liitto, Petäjävesi	Pekka Lankia, Keski-Suomen liitto, Joutsa
I varapuheenjohtaja	Caius Forsberg, Keski-Suomen liitto ***) Jyväskylä	Emilia Koikkalainen, Keski-Suomen liitto, Keuruu
II varapuheenjohtaja	Jukka Lehtinen, ELY-keskus	Antti Hänninen, ELY-keskus
III varapuheenjohtaja	Ahti Ruoppila, SAK	Ilkka Terimaa, Teollisuusliitto
Jäsen	Pirjo Grönholm-Paananen, Keski-Suomen liitto, Viitasaari	Satu Koskinen, Keski-Suomen liitto, Karstula
Jäsen	Mirja Hirvensalo, Keski-Suomen liitto, Jyväskylä	Tomi Jämsen, Keski-Suomen liitto, Pihtipudas
Jäsen	Rolf Nyholm, Keski-Suomen liitto, Äänekoski	Paula Nieminen, Keski-Suomen liitto, Toivakka
Jäsen	Jyrki Niittymaa, Keski-Suomen liitto, Jämsä	Marjo Mitronen, Keski-Suomen liitto, Multia
Jäsen	Tuija Mäkinen, Keski-Suomen liitto, Jyväskylä	Timo Taskinen, Keski-Suomen liitto, Jyväskylä
Jäsen	Kari Lehtinen, ELY-keskus	Sohvi Hälikkä
Jäsen	Pirkko Melville, ELY-keskus	Tiia Rantanen, ELY-keskus
Jäsen	Jyrki Huovila, uudistuva teollisuus	Sami Kettunen, uudistuva teollisuus
Jäsen	Suvi Metsola, Keski-Suomen kauppakamari	Ari Hiltunen, Keski-Suomen kauppakamari
Jäsen	Kati Kallimo, Keski-Suomen hyvinvointialue *)	Erkki Nikkilä, Keski-Suomen hyvinvointialue *)
Jäsen	Anu Tokila, EduFutura	Jarkko Pirkkalainen, EduFutura
Jäsen	Juha Leppänen, biokiertoaloes	Maria Jalkanen, biokiertoaloes
Jäsen	Tero Lahti, MTK Keski-Suomi	Anja Kettunen, MTK Keski-Suomi
Jäsen	Tiina Sivonen, Keski-Suomen yhteisöjen tuki ry	Petri Lehtoranta, Keski-Suomen Liikunta
Jäsen	Päivi Heikkala, hyvinvointi	Kaisa Wallinheimo, hyvinvointi
Jäsen	Pasi Hokkanen, STTK	Tuula Peltonen, Akava
Jäsen	Jani Lehto, Luonnonvarakeskus	Saija Rasi, Luonnonvarakeskus
Jäsen	Matti Virkkunen, Metsäkeskus	Pekka Äänismaa, Metsäkeskus
Jäsen	Heikki Susiluoma, SLL Keski-Suomi	Taina Peltonen, SLL Keski-Suomi
Jäsen	Tuula Säynätmäki, TE-toimisto	Minna Orrainen, TE-toimisto
Jäsen	Jari Parkkisenniemi, Keski-Suomen Yrittäjät ry	Sanna-Mari Jyräkoski, Keski-Suomen Yrittäjät ry

*) Maakuntahallitus on 24.2.2023 valinnut Keski-Suomen hyvinvointialueen edustajaksi Anu Pihlin ja hänen varajäseneksi Pasi Marjakankaan.

**) Maakuntahallitus on 24.2.2023 valinnut Keski-Suomen Ely-keskuksesta Jukka Lehtisen varajäseneksi Jaakko Ryyminin Antti Hännisen tilalle.

***) Maakuntahallitus on 16.6.2023 valinnut Caius Forsbergin tilalle Jaakko Selinin ja maakuntahallitus on 22.9.2023 valinnut Jaakko Selinin 1. varapuheenjohtajaksi.

11 § KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN 2040 MÄÄRÄÄMINEN TULEMAAN VOIMAAN

Keski-Suomen maakuntavaltuusto hyväksyi kokouksessaan 8.12.2023 (§ 21) Keski-Suomen maakuntakaavan 2040. Hämeenlinnan hallinto-oikeuden kirjaamosta saadun tiedon mukaan maakuntakaavan hyväksymispäätöksestä on tehty 13 valitusta hallinto-oikeuteen. Maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n mukaan maakuntahallitus voi valitusajan kuluttua määrätä valituksista huolimatta maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Maakuntakaava tulee voimaan, kun päätöksestä on kuulutettu maakuntakaavan alueeseen kuuluvissa kunnissa, niin kuin kunnalliset ilmoitukset niissä julkaistaan (maankäyttö- ja rakennusasetus 93 §). Kuuluttaminen voidaan tehdä välittömästi määräyksen antamisen jälkeen. Keski-Suomen liitto kuuluttaa päätöksestä liiton verkkosivuilla sekä kuntien puolesta sanomalehti Keskisuomalaisessa. Keski-Suomen liitto ilmoittaa voimaannpanomääräyksestä muutoksenhakuviranomaiselle. Muutoksenhakuviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Keski-Suomen liitto lähettää voimaan tulleen maakuntakaavan tiedoksi niille ministeriöille, joita kaava koskee sekä Keski-Suomen ELY-keskukselle, Maanmittauslaitokselle, maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitoille, maakuntakaava-alueen kunnille ja rakennusvalvontaviranomaisille sekä tarpeen mukaan muille viranomaisille (maankäyttö- ja rakennusasetus 95 §).

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellussaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin kuntakaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta. Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa maakuntakaavamerkinnyt ja -määräykset sisältävässä maakuntakaavan osassa mainituilla alueilla.

Lisätietoja: Hanna Kunttu, suunnittelujohtaja, p. 040 591 5901, hanna.kunttu(at)keskisuomi.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää määrätä maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n nojalla maakuntavaltuuston 8.12.2023 hyväksymän Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Maakuntahallitus toteaa, että voimaan tullessaan Keski-Suomen maakuntakaava 2040 kumoaa tai muuttaa osin Keski-Suomen maakuntakaavan kaavaratkaisuja maakuntakaavan kaava-asiakirjoissa esitetyllä tavalla.

Päätös: Maakuntahallituksen jäsenet Lea-Elina Nikkilä ja Markku Toikkanen totesivat olevansa asiassa esteellisiä (yhteisöjääviys) ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi.

Maakuntahallitus kuuli esittelyn ja kävi asiasta yhteisen keskustelun. Keskustelun aikana jätettiin muutosehdotus tehtyyn pohjaehdotukseen. Maakuntahallituksen jäsen Harri Oksanen (PS) esitti, että maakuntahallitus ei määrää Keski-Suomen maakuntakaavaa 2040 tulemaan voimaan ennen kuin maakuntahallitus on saanut tiedoksi kaikki 13 siitä tehtyä valitusta kaikkine asiantuntijalausuntoineen ja liitteineen ja hallituksen jäsenet ovat perehtynyt niihin eikä ennen kuin hallinto-oikeus on tehnyt päätökset valituksista ja ennen kuin kaava on saanut lainvoiman. Maakuntahallituksen jäsenet Leila Lindell (KESK) ja Jyrki Niittymaa (PS) kannattivat tehtyä muutosehdotusta. Muutosehdotus on kokouspykälän liitteenä.

Keskustelun päätteeksi käytiin äänestys. Hallintosäännön § 94 mukaan, äänestykseen otetaan pohjaehdotus ja kannatetut ehdotukset. Äänestys toimitettiin avoimesti nimenhuudolla. Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 voimaan tulemisen puolesta äänestettiin Jaa ja kannatetun muutosehdotuksen puolesta Ei. Pohjaehdotuksen puolesta äänestivät seitsemän (7) maakuntahallituksen jäsentä: Tahvo Anttila, Lotta Ahola, Mervi Hovikoski, Matti Leino, Ulla Patronen, Seppo Ruotsalainen ja Jaakko Selin. Kannatetun muutosehdotuksen puolesta äänestivät neljä (4) maakuntahallituksen jäsentä: Jyrki Niittymaa, Leena Lyytinen, Leila Lindell ja Harri Oksanen. Äänestystulos (Äänestys 1.) on kokouspykälän liitteenä.

Äänestyksen jälkeen maakuntahallitus hyväksyi Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tulemaan voimaan päätösehdotuksen mukaisesti.

Lea-Elina Nikkilä poistui kokouksesta klo 11:29.

Janiika Vilkuna poistui kokouksesta klo 11:54.

Mervi Hovikoski siirtyi kokoustilasta teams-linjalle klo 11:54.

VASTAEHDOTUS MAAKUNTAHALLITUKSEN ESITYKSEEN 23.2.2024 KOKOUKSESSA

§ KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVAN 2040 MÄÄRÄÄMINEN TULEMAAN VOIMAAN

Keski-Suomen maakuntakaavasta on tehty 13 valitusta Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen.

Maakuntakaavassa on kyse koko maakuntaa ja sen asukkaita poikkeuksellisen laajalti koskettava teollisuusalueiden kaavoituksesta. Kaava mahdollistaisi 19 tuulivoimatuotannon merkittävää aluetta, joille voidaan sijoittaa 348 tuulivoimalaa.

Kaava perustuu kuitenkin monilta lähtökohdiltaan, mm. mitoituksensa osalta, riittämättömiin ja puutteellisiin selvityksiin (MRL 9 §).

MRL 9 §:n mukaan kaikkien kaavojen tulee perustua riittäviin, kaavan merkittävät vaikutukset arvioiviin tutkimuksiin ja selvityksiin.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Selvittäminen tarkoittaa myös riittävää perehtymistä asiassa esitettyihin tosiseikkoihin. Selvitysten riittävyys ja niiden oikea tulkitseminen ovat olennaisia edellytyksiä asian oikealle ratkaisemiselle.

VASTAEHDOTUS: Maakuntahallitus ei määrää Keski-Suomen maakuntakaavaa 2040 tulemaan voimaan ennen kuin maakuntahallitus on saanut tiedoksi kaikki 13 siitä tehtyä valitusta kaikkine asiantuntijalausuntoineen ja liitteineen ja hallituksen jäsenet ovat perehtynyt niihin eikä ennen kuin hallinto-oikeus on tehnyt päätökset valituksista ja ennen kuin kaava on saanut lain voiman.

PERUSTELUT VASTAEHDOTUKSELLE: Riittämättömät selvitykset ja varovaisuusperiaatteen laiminlyönti. Valituksien lukumäärä on suuri ja ne käsittävät useita satoja sivuja. Maakuntahallituksen jäsenille ei ole varattu riittävästi aikaa perehtyä kaavasta tehtyihin valituksiin, niiden asiantuntijalausuntoihin ja valitusten liiteaineistoihin.

Vaikka MRL 201 §:n mukaan maakuntahallitus voi määrätä valituksista huolimatta maakuntakaavan tulemaan voimaan, niin tässä tapauksessa se ei ole tarkoituksenmukaista, koska valituksia on paljon ja ne kohdistuvat kaavan ydinrakenteeseen. MRL 201 § ”Kunnanhallitus voi valitusajan kuluttua määrätä yleis- ja asemakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lain voiman kaava-alueen siltä osalta, johon valitusten ei voida katsoa kohdistuvan”. Maakuntakaavan vaikutukset ovat niin merkittäviä, että tätä määräystä on järkevää käyttää myös maakuntakaavan voimaan määrittämisessä.

Liite 1.

MAAKUNTAHALLITUS	Varsinainen jäsen Varajäsen	Läsnä	Äänestys:	1.	
			JAA	EI	TYHJÄÄ
	Tahvo Anttila	1	1		
	Leena Pärnäjärvi				
	Jyrki Niittymaa	1		1	
	Topi Saarelainen				
	Leena Lyytinen	1		1	
	Meri Lumela				
	Lotta Ahola	1	1		
	Ville Väyrynen				
	Mervi Hovikoski	1	1		
	Jukka Hämäläinen				
	Matti Leino	1	1		
	Sirpa Martins				
	Leila Lindell	1		1	
	Sakari Suomala				
	Lea-Elina Nikkilä				
	Nina Hirsiaho				
	Harri Oksanen	1		1	
	Kari Pajunen				
	Ulla Patronen	1	1		
	Markku Autio				
	Riitta Pirttiniemi				
	Markku Toikkanen				
	Seppo Ruotsalainen	1	1		
	Aila Niinikoski				
	Jaakko Selin	1	1		
	Kati-Erika Timperi				
LÄSNÄ YHTEENSÄ		11			
ÄÄNET YHTEENSÄ		11	7	4	0
Päättövalta: 7 (= 1/2 13 jäsenestä)					

12 § RAHOITUKSEN KOHDENTAMINEN KULTTUURIN JA YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMISEEN

Maakuntahallitus varasi vuonna 2023 puoli miljoonaa euroa lasten ja nuorten liikuntaan ja hyvään vointiin sekä vuonna 2022 miljoona euroa keskisuomalaisten hyvän voinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Molemmat rahoituksen teemat ja suuntaaminen järjestökenttään saivat kiitosta. Kohdennettu ja aikataulutettu haku sujuvoittaa myös hakemusten arviointia ja valintaa.

Maakuntahallituksen 26.1.2024 käymän evästyskeskustelun perusteella esityksenä on 500 000 euron varaaminen Keski-Suomen kehittämisrahastosta kulttuurin ja yhteisöllisyyden edistämiseen. Alustavia linjauksia käsiteltiin myös toimiston hankeryhmässä 13.2.2024.

Mihin rahoitusta voi käyttää?

Rahoitus suunnataan keskisuomalaista kulttuuria, identiteettiä ja yhteisöllisyyttä edistäviin toimenpiteisiin, jotka:

- kehittävät tapoja, joilla keskisuomalaiset voivat huolehtia omasta ja läheistensä kulttuurihyvinvoinnista ja osallisuudesta
- nostavat mielen hyvinvointia
- tekevät kulttuurin ja yhteisöllisyyden hyvinvointivaikutukset näkyviksi
- lisäävät osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksia
- ruokkivat yhteenkuuluvuutta, muutosjoustavuutta ja kykyä sietää kriisejä
- rakentavat yhdenvertaisia osallistumisen mahdollisuuksia lapsille, nuorille ja ikääntyneille asukkaille
- vahvistavat keskisuomalaista identiteettiä
- rakentavat keskisuomalaisesta kulttuurista mahdollisuuksia ja merkitystä myös vapaa-ajan asukkaille ja matkailijoille

Rahoituslähteen luonteen mukaisesti tuettavat kehittämishankkeet olisivat luonteeltaan kokeilevia, jatkuvuuteen tähtääviä ja/tai toimintaympäristön muutokset tunnistavia. Maakunnallinen vaikuttavuus on eduksi. Normaaliin toimintaan, investointeihin tai yksittäisten tapahtumien järjestämiseen ei voida osallistua.

Kuinka paljon tukea voi saada?

Tuki voi olla enintään 80 % hyväksyttävistä kehittämistyön kokonaiskustannuksista. Rahoitusvaltuus 500 000 euroa Keski-Suomen kehittämisrahastosta mahdollistaa vähintään 625 000 euron kehittämistoimenpiteiden käynnistämisen, kun huomioidaan tuensaajien omarahoitus. Myönnettävän tuen määrä olisi 20 000–100 000 euroa yhtä hanketta kohti.

Kuka voi hakea?

Ensisijaisia tuensaajia olisivat yhdistykset ja säätiöt. Perustelluista syistä myös julkiset yhteisöt voisivat olla tuensaajia. Tukea voidaan myöntää hankkeelle, josta vastaa yksi hakijaorganisaatio tai yhteishankkeelle, jonka toteutukseen osallistuu useita organisaatioita.

Yksittäisen yrityksen, ammatinharjoittajan tai liiketoimintaa harjoittavan yhdistyksen tukemiseen maakunnan liitto ei voi osallistua.

Kuinka tukea haetaan?

Keski-Suomen liitto julkaisee hakuilmoituksen, joka sisältää täsmälliset ohjeet ja rahoitusehdot. Haku on jatkuva, jossa hakemukset käsitellään kahdessa vaiheessa: 13.5.2024 ja 2.9.2024 mennessä saapuneet hakemukset. Toukokuun hausta hakemukset tulevat päätettäväksi maakuntahallituksen 19.6. kokoukseen ja syksyllä saapuvat hakemukset syys- ja loka-

kuun kokouksiin. Ensimmäisen vaiheen päätöksenteossa huomioidaan, että toiseen vaiheeseen jää käytettäväksi vähintään 200 000 euroa. Päätöksenteossa huomioidaan työnjako muihin rahoituslähteisiin kuten Keski-Suomen Kulttuurirahasto, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) ja Taiteen edistämiskeskus.

Rahoituskohdennuksen jälkeen Keski-Suomen kehittämisrahastosta jää käytettäväksi 150 000 euroa kumppanuussopimuksiin ja vuonna 2023 varattuihin lisärahoituspäätöksiin. Lisäksi päättyivistä hankkeista vapautuu vuosittain muutamia kymmeniä tuhansia euroja uudelleen käyttöön.

Lisätietoja: Kimmo Suortamo, kulttuurin asiantuntija, p. 040 648 8113, kimmo.suortamo(at)keskisuomi.fi
Pirjo Peräaho, aluekehitysjohtaja, p. 040 591 0760, pirjo.peraaho(at)keskisuomi.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus

1. hyväksyy rahoituksen kohdentamisen kulttuurin ja yhteisöllisyyden edistämiseen edellä kuvattujen linjausten mukaisesti sekä
2. valtuuttaa toimiston laatimaan linjausten perusteella hakuilmoituksen ja hankkeiden arviointikriteerit

Päätös: Ville Rautiainen totesi olevansa asiassa esteellinen ja poistui kokouslinjalta asian käsittelyn ajaksi.

Päätösehdotus hyväksyttiin.

13 § ALUEKEHITTÄMISKESKUSTELU 2024

Vuosittain käytävät aluekehittämiskeskustelut perustuvat valtioneuvoston aluekehittämispäätökseen, maakuntaohjelmiin ja aluekehityksen tilannekuvaan. Keskusteluissa pyritään muodostamaan valtion ja alueiden yhteinen näkemys aluekehittämisen tavoitteista, toimeenpanosta ja toimintaedellytyksistä. Keskustelut on järjestetty vuosittain maakuntakohtaisesti pois lukien vuosi 2023, jolloin keskustelu järjestettiin seminaarimuotoisena teemakeskusteluna.

Vuoden 2024 aluekehittämiskeskustelujen järjestämistavasta käytiin vuoropuhelua ministeriöiden ja alueiden kesken. Maakunnat esittivät palaamista maakuntakohtaisiin keskusteluihin. Työ- ja elinkeinoministeriö esitti keskustelujen järjestämistä neljällä kokoonpanolla: Etelä-Suomi, Länsi-Suomi, Itä-Suomi ja Pohjois-Suomi. Perusteluna tälle ovat hallitusohjelman kirjaukset, erityisesti Pohjoisen ohjelma ja Itäisen Suomen visiotyö. Lisäksi viime syksynä kokeiltiin poliittisen johdon keskustelua, joka pidettiin ministeri Rydmanin johdolla 3.10.2023.

Aluekehittämiskeskustelut järjestetään neljänä päivänä siten, että aamupäivällä pidetään usean maakunnan yhteinen tilaisuus (eteläinen, läntinen, pohjoinen, itäinen) ja iltapäivällä on mahdollisuus maakuntakohtaisiin 50 minuutin keskusteluihin. Läntisen Suomen keskustelu järjestetään 10.4.2024, ja sen teemaksi on alustavasti hahmoteltu Länsi-Suomen visiotyötä ja puhtaan siirtymän investointeja. Maakuntakohtaisen osion on suunniteltu keskittyvän yhteen myöhemmin valittavaan teemaan. Keskustelut järjestetään Teams-tapaamisina.

Keski-Suomen aluekehityksen tilanne- ja kehityskuva esiteltiin valtioneuvoston ALKE-verkostolle 23.1.2024. Tilanne- ja kehityskuva laadittiin työ- ja elinkeinoministeriön ohjeistuksen mukaisesti kuudesta eri teemasta, jotka ovat väestökehitys, ympäristön kestävä kehitys, alue- ja yhdyskuntarakenne sekä liikenne- ja viestintäyhteydet, elinkeinot ja TKI-toiminta, työvoiman saatavuus, osaaminen ja sivistys sekä osallisuus ja hyvinvointi.

Pääministeri Orpon hallituksen aluekehittämispäätös hyväksyttäneen valtioneuvostossa helmimaaliskuussa. Maakuntien liitoille ja ministeriöille järjestetään asiasta webinaari 14.3.2024. Uuden aluekehittämispäätöksen vaikutus aluekehittämiskeskustelujen suuntaamiseen selvinnee myöhemmin.

Liite: Keski-Suomen tilanne- ja kehityskuva

Lisätietoja: Kirsi Mukkala, aluekehitysasiantuntija, p. 040 595 0002, kirsi.mukkala(at)keskisuomi.fi
Pirjo Peräaho, aluekehitysjohdaja, p. 040 591 0760, pirjo.peraaho(at)keskisuomi.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee asian tietoon saatetuksi.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.

KESKI-SUOMEN TILANNE- JA KEHITYSKUVA 2023/2024

Keski-Suomen maakuntaohjelman kärjet ja älykkään erikoistumisen valinnat

- ❖ Bio- ja kiertotalous
- ❖ Uudistuva teollisuus
- ❖ Hyvä vointi

Kasvun kärjet yhdistyvät luontevasti maakunnan koulutusorganisaatioiden, kuntien, hyvinvointialueen ja valtion aluehallinnon strategiaan painopisteisiin.

Väestökehitys

Keski-Suomi on maan viidenneksi suurin maakunta, jonka väestömäärä (ennakko) vuonna 2023 oli 273 319 (5 % maan väestöstä). Laskusuuntaisten vuosien jälkeen maakunnan väestömäärä kasvoi vahvasti. Tätä selittää runsas nettomaahanmuutto. Jo vuonna 2022 nettomaahanmuutto oli suurta, mutta vuonna 2023 maahanmuuttajien määrä yli kaksinkertaistui (1 333 → 2 808) edellisvuodesta. Taustalla on Ukrainasta paenneiden mahdollisuus hakea kotikuntaa vuoden maassa olon jälkeen. Maahanmuutto on vaikuttanut positiivisesti väestömäärään myös Jyväskylää laajemmalla alueella ja pienemmissä kunnissa. Ukrainalaisten maahanmuuton pysyvyydestä ei vielä tiedetä – palaavatko he Ukrainaan sodan päätyttyä.

Määrällisen muutoksen lisäksi maahanmuuton merkittävä kasvu moninaistaa väestörakennetta. Maahanmuuttajien onnistunut integroiminen työmarkkinoille on välttämätöntä tilanteessa, jossa työikäisten määrä vähenee ja osaajista on pulaa. Työmarkkinavalmiuksien lisäksi kotouttamisessa korostuvat koulutus- ja palvelutarjonta, asumisen mahdollisuudet, arjen sujuvuus ja sosiaaliset verkostot. Tähän liittyy Keski-Suomessa myös kansainvälisten opiskelijoiden työelämäyhteyksien ja alueen pitovoiman vahvistaminen.

Vuosina 2021 ja 2022 Keski-Suomi oli voitollinen myös maan sisäisessä muuttoliikkeessä, mutta vuonna 2023 lähtömuutto ylitti tulomuuttajien määrän. Luonnollisen väestömuutoksen osalta syntyneiden määrä on alittanut kuolleiden määrän vuodesta 2016 lähtien. Vuonna 2023 väestö väheni luonnollisen väestömuutoksen myötä peräti 1 179 henkilöllä. Samalla valtaosassa Keski-Suomen kuntia väestön kokonaismäärä supistui.

Vuonna 2023 Keski-Suomeen syntyi 1 953 lasta, mikä on 1 000 lasta vähemmän kuin 10 vuotta aiemmin. Merkkejä syntyvyyden ripeästä käänteestä nousuun ei ole. Kunnissa mm. kouluverkko on haasteiden edessä, kun koulunsa aloittavien määrä pienenee. Miten syntyvyyttä voitaisiin kansallisesti ja alueen toimin vahvistaa, on merkittävä elinvoimakysymys, mutta vaikea ja ikääntyneimmillä alueilla jopa mahdoton tehtävä.

Keski-Suomen väestöstä 70 % on keskittynyt Jyväskylän seudulle. Keskusseutu kasvaa muuttovoiton ansiosta luonnollisen väestömuutoksen kääntynyt sielläkin negatiiviseksi. Runsas muuttovoitto 15–24-vuotiaissa kertoo Jyväskylän vetovoimasta opiskelukaupunkina. Työ- ja perhe-elämäänsä aloittelevien 25–34-vuotiaiden joukossa Jyväskylä menettää väestöä, kun kehyskunnat houkuttelevat tätä ikäluokkaa.

Ennusteen mukaan Keski-Suomen väestömäärä laskee vuoden 2022 toteumasta noin prosentilla vuoteen 2030. Railo keskusalueen ja muun maakunnan välillä syvenee. Jyväskylän vedossa keskusseutu kasvaa 2,7 % (noin +5 200 asukkaalla), muun Keski-Suomen menettäessä 10 % (-8 300) väestöstään. Erityisen haasteen tuo ikärakenteen muutos. Alle 20-vuotiaiden määrän ennustetaan vähenevän 11 % (-6 100), 20-69-vuotiaiden 3 % (-5 300) ja yli 69-vuotiaiden määrän kasvavan lähes 17 % (+8 200). Ikärakenteen muutosta leimaa kasvun kohdentuminen kaikista ikääntyneimpään väestöön, yli 79-vuotiaiden määrän kasvaessa 47 % (+7 900).

Maakunnan väestöllinen huoltosuhde heikkeni jyrkästi 2010-luvulla. Ennusteen mukaan huoltosuhde jatkaa heikkenemistään, vaikkakin hieman maltillisempana mm. alhaisen syntyvyyden myötä. Kuntien jo nykyisellään suuret erot huoltosuhteessa kasvavat. Vuonna 2022 lasten ja eläkeikäisten määrä ylitti työikäisten määrän kuudessa Keski-Suomen kunnassa. Vuonna 2030 tässä tilanteessa olisi jo yli puolet, 13 kuntaa. Haastavan

kehityksen hillitseminen edellyttää työikäiseen väestöön vaikuttamista – mm. opiskelijoiden vahvempaa juurtumista maakuntaan ja kasvavaa työperäistä muuttoliikettä muualta maasta ja maan rajojen ulkopuolelta. Väistämätöntä ikärakenteen muuttuessa ovat uudet ratkaisut ja päätöksentekokyky hyvinvointialue- ja kuntatalouden turvaamisessa sekä palvelurakenteen ja -verkon kehittämisessä.

Ympäristön kestävä kehitys

Kasvihuonekaasupäästöt (KHK-päästöt) ovat jatkaneet laskuaan Keski-Suomessa. Vuoden 2021 KHK-päästöt olivat 1 519 kt CO₂e, kun ne vuonna 2020 olivat 1 546 kt CO₂e. Asukaskohtaiset KHK-päästöt olivat 5,6 t CO₂e vuonna 2021, mikä alittaa koko maan keskiarvon 5,8 t CO₂e (SYKEN päästölaskenta, HINKU-laskelman mukaiset päästöt ilman päästöhyvityksiä). Keski-Suomen tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä, mikä tarkoittaa -80 % päästövähennystä verrattuna vuoteen 2007. Toteutunut KHK-päästövähennys vuosina 2007–2021 oli -37 %. Kuntien aktiivisuus systemaattisessa ilmastotyössä on kasvanut. Vuonna 2023 12 kuntaa aloitti ilmastosuunnitelman laatimisen.

Suurimmat päästösektorit ovat pysyneet ennallaan vuoteen 2020 verrattuna ja ne ovat tieliikenne (30 %), maatalous (17 %) ja kaukolämpö (15 %). Energian osuus KHK-päästöistä oli yhteensä 34,5 %. Puhtaan energiatuotannon lisääntyminen näkyy Keski-Suomessa tuulivoimayleiskaavojen sekä YVA-prosessien merkittävänä kasvuna. Keski-Suomeen valmistui vuonna 2023 21 uutta tuulivoimalaa ja tuotannossa on yhteensä 50 tuulivoimalaa (nimellisteho 248,8 MW). Vuoden 2023 lopussa rakenteilla oli 17 voimalaa (nimellisteho 101 MW). Toukokuun 2023 tilanteen mukaan Keski-Suomessa on suunnitteilla tuulivoimaloita viidenneksi eniten Suomen maakunnista. Tuore maakuntakaava mahdollistaa 19 seudullisesti merkittävän kokoluokan tuulivoima-alueita. Keski-Suomen energiataseen päivitys valmistuu kevään 2024 aikana. Samalla arvioidaan aurinkoenergiapotentiaalia. Energiamurroksessa tärkeä kysymys on sähköverkot. Lyhyellä aikavälillä sähköverkon kehitys saattaa rajoittaa tuulivoiman laajentumista Keski-Suomessa.

Kiertotalouden edistämisessä on edelleen haasteita. Kierrätysasteessa ei ole tapahtunut merkittävää edistystä ja tilanteen parantamiseksi tarvitaan uusia innovaatioita. Jyväskylän yliopistossa tehdään kansainvälisestikin merkittävää tutkimusta kriittisten maametallien talteenotosta jätevirroista.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia Keski-Suomessa ja siihen sopeutumisen keinoja ei ole vielä analysoitu kattavasti. Vaikutuksiin lukeutuvat ainakin tulvat, tuulet ja vieraslajit. Tulvariskien hallinta ja pohjavesien suojelu ovat keskeisiä tekijöitä yleisemminkin varautumisessa ja kokonaisturvallisuudessa. Hiilinielut ja -varastot liittyvät niin ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen kuin luonnon monimuotoisuuteen. Ilmastonmuutokseen sopeutumista varten selvitetään tänä vuonna Keski-Suomen hiilinielut ja -varastot sekä arvioidaan niiden kehitysmahdollisuuksia.

Keski-Suomen tavoitteena on pysäyttää luontokadon eteneminen vuoteen 2030 mennessä. Suojelutavoitteet on saavutettu hyvin. Elinympäristöjen kunnostusta on tehty vuonna 2023 erityisesti HELMI-ohjelmassa, mm. kunnostettu puroja ja kartoitettu monimuotoisuuden kannalta tärkeitä lettosoita. Vanhojen metsien suojeluohjelmaan (Metso) tarjotaan edelleen huomattavan paljon kohteita eikä läheskään kaikkia voida suojella rahoituksen vähäisyyden takia. Tänä vuonna kootaan tietoa Keski-Suomen luonnon (lajien ja luontotyyppien) tilasta. Selvitys on taustatietoa suunnitelmalle täydentää Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 -tiekartta Keski-Suomen luonto- ja ilmastotiekartaksi.

Alue- ja yhdyskuntarakenne sekä liikenne- ja viestintäyhteydet

Keski-Suomen aluerakennetta kuvastaa sama ilmiö kuin monessa muussakin maakunnassa. Alueella on yksi kasvava kaupunkikeskus, Jyväskylä ja sen ympäröimä seutukunta, kun samanaikaisesti reuna-alueet menettävät asukkaitaan. Valtaosa Keski-Suomen pinta-alasta on kaupunki–maaseutuluokituksen (SYKE) mukaista harvaan asuttua maaseutua. Keskisuomalaisista 56 % asuu Jyväskylän kaupunkialueilla (ml. sisempi ja ulompi

kaupunkialue sekä kehysalue). Näiden alueiden väestö on kasvanut 10 % viimeisten kymmenen vuoden aikana, kun samaan aikaan maaseutualueiden väestö väheni 11 %. Kaupungistumiskehityksen ennakoidaan vahvistavan tulevaisuudessa edelleen tätä rakennetta, vaikka korona-aika nosti esiin monipaikkaisuuden mahdollisuudet. Kuntien kouluverkon ja hyvinvointialueen sote-palveluverkon kattavuus ja digipalvelujen yleistymisen voivat osaltaan vaikuttaa tulevaisuuden alue- ja yhdyskuntarakenteeseen.

Keski-Suomen liikenteellinen saavutettavuus ja sen kehittäminen ovat maakunnan elinvoiman perusta. Maanteiden hyvällä palvelutasolla varmistetaan maakunnan sisäinen ja ulkoinen saavutettavuus sekä elinkeinoelämän kuljetusten, joukkoliikenteen ja työmatkaliikenteen sujuvuus. Samalla turvataan kansalaisten arjen liikkuminen ja yhteiskunnan toimintavarmuus. Liikennejärjestelmäsuunnittelua tehdään yhteistyössä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti. Tienpidon suunnittelussa ja toteutuksessa resurssiviisuus ja materiaalien uusiokäyttö sekä kierrätys ovat osa suunnittelua, hankkeiden toteutusta ja korjaustoimintaa.

Maanteiden korjausvelan kasvua pyritään hillitsemään. Korjaukset kohdistetaan tienpidon priorisoinnin mukaisesti ja alemman tieverkon käytettävyys pystytään turvaamaan käyttöön jäävän rahoituksen puitteissa. Keski-Suomessa on käynnistymässä merkittäviä tiehankkeita, joilla parannetaan liikenteen sujuvuutta valteilla 4 ja 9 sekä hillitään korjausvelan kasvua päällistetyillä teillä.

Keski-Suomen sijainti TEN-T-ydinverkon ja kattavan verkon risteyksessä, valtakunnallisesti merkittävänä henkilöliikenteen ja logistiikan multimodaalisena solmuna avaa merkittäviä mahdollisuuksia liikenteen digitalisaation hyödyntämiselle ihmisten ja tavaroiden kestävämpänä, tehokkaampana ja turvallisempaan liikkumiseen. Muuttuneessa toimintaympäristössä Keski-Suomen kyky välittää kuljetusvirtoja korostuu. Keski-Suomi on lähes kaikkien toimialojen kuljetussuoritteissa kolmen suurimman maakunnan joukossa. Oman teollisuuden lisäksi kuljetussuoritetta tuottavat Etelä- ja Pohjois-Suomen väliset kaupan ja teollisuuden tavaravirrat. Keski-Suomen tieverkkoa tuleekin arvioida laajemmasta valtakunnallisesta näkökulmasta.

Henkilöjunaliikenteen matkustajamäärät ovat kasvaneet merkittävästi Keski-Suomessa korona-ajan jälkeen. Ennätyskorkeita matkamäärät ovat olleet Jyväskylä-Tampere rataosalla. Kaupungistuminen, Jyväskylän seudun väestöprofiili ja yhdyskuntarakenteen tiivistyvä kehitys luovat pohjaa henkilöraide liikenteen kasvuille, mikäli rataosan häiriöherkkyyttä, kapasiteettia ja matka-aikaa saadaan parannettua. Rataosan kehittämisellä parannetaan niin alueiden välistä kuin kansainvälistä saavutettavuutta. Tarkasti aikataulutetun tavaraliikenteen osalta rataosuudelle tarvitaan häiriöherkkyyden parantamista, kapasiteetin lisäämistä ja ennustettavuutta. Äänekoski-Jyväskylä-Muurame -väli on ollut mukana myös alueellisen junaliikenteen tarkasteluissa.

Kansainvälisessä saavutettavuudessa keskeistä on reittilentojen jatkuminen Jyväskylästä siihen saakka, kunnes junayhteydet Helsinkiin nopeutuvat merkittävästi. Vuonna 2023 lentojen matkustajamäärät yli kaksinkertaistuivat edellisvuodesta. Vuorotarjonta on turvattu maaliskuulle 2026 valtion ostoliikenteenä. Lentoliikenne on tärkeässä roolissa maakunnan elinkeinoelämän ja vientisektorin näkökulmasta. Keskeistä on pitkäjänteisen näkymän luominen lentoliikenteen tulevaisuudesta Keski-Suomessa, huomioiden esimerkiksi sähkölentokoneiden kehitys.

Toimintavarmojen ja nopeiden tietoliikenneyhteyksien saatavuus kotitalouksille ja yrityksille on ehdoton digitaalisen saavutettavuuden edellytys Keski-Suomessa ja samalla merkittävä monipaikkaisuuden ja digipalvelujen mahdollistaja. Kiinteän verkon laajakaistasaatavuus (100 Mbit/s) kotitalouksille oli kuitenkin maakuntien kolmanneksi heikoin (58 %) vuonna 2022. Kuntien väliset erot ovat huomattavia: 80 %:n kattavuudesta muutaman prosentin kattavuuteen. 5G-verkkoa on tarjolla erityisesti Jyväskylässä ja sen ympäristössä sekä seutukaupungeissa, mutta enenevästi myös pienemmissä kunnissa. Keski-Suomi on esittänyt, että valtio varaa kiinteän laajakaistan hankkeiden tukemiseen riittävät resurssit ja luo uuden, vaikuttavan ja tehokkaan rahoitusvälineen. Rahoituksen tukitason tulee olla nykyistä merkittävästi suurempi ja kuntien omarahoitusosuuden hallittava, mikä mahdollistaa hankkeiden tasavertaisen toteutuksen koko maassa.

Elinkeinot ja TKI-toiminta

Keski-Suomen yritysten liikevaihdon kasvu hiipui alkuvuoden 2023 aikana ja kääntyi vuoden edetessä reippaaseen laskuun. Toimialoista yksityisten palvelualojen liikevaihto pysyi kasvussa edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan teollisuuden ja rakennusalan kehitys synkentyi vuoden edetessä. Talouden hiipuminen näkyy myös yritysten henkilöstömäärässä. Erityisesti vaikeuksien kanssa kamppailevalla rakentamisen alalla henkilöstömäärä on reippaassa laskussa. Myös lopettavien yritysten ja konkurssien määrä on lisääntymässä vuonna 2023 edellisvuosista.

EK:n suhdannebarometrin (10/2023) mukaan Keski-Suomen suhdannekuva on koko maan keskiarvoa heikompi. Kysynnän heikkeneminen oli yleisin tuotannon kasvun este, mutta myös ammattityövoiman puute on edelleen ongelma osalla yrityksistä. Palvelualoilla näkymät ovat myönteisimmät ja toisaalta samankin toimialan sisällä yrityskohtaiset näkymät voivat vaihdella.

Talouden epävarmuudesta huolimatta isoja investointiuituksia on tullut eri puolille maakuntaa ja eri toimialoille, mm. metsäbiotalouteen, teknologiateollisuuteen, puolustusteollisuuteen, matkailuun sekä liikuntaan ja virkistykseen. Lisäksi panostukset tieinfraan, tuuli- ja aurinkovoimaan ja korjausrakentamiseen luovat myönteistä virettä. Pitkällä aikavälillä mahdollisuuksia on paljon, mm. energiaan, materiaaleihin ja tekoälyyn liittyvät murrokset vaikuttavat laajasti eri toimialoille.

Keski-Suomella on huomattava asema puolustushallinnon operatiivisena ja strategisena keskittymänä. Suomen Nato-jäsenyys helpottaa kotimaisen puolustustarviketeollisuuden yhteistyötä muiden puolustusliittoon kuuluvien maiden kanssa sekä vauhdittaa suomalaisen puolustusteollisuuden tilauksia ja kehitystyötä. Suomi ja EU-maat lisäävät puolustusmenojaan. Hankinnat tehdään suoraan ja välillisesti mm. teollisen yhteistyön kautta, josta Keski-Suomella on jo kokemusta. Maakunnassa toimii useita puolustus- ja turvallisuusalan yrityksiä, jotka hyötyvät uusista liiketoimintamahdollisuuksista. Esimerkiksi Patria ja Puolustusvoimat ovat allekirjoittaneet palvelusopimuksen Suomen F-35 hävittäjähankkeen ylläpito- ja huoltokäytön rakentamisesta. Sopimuksen työllisyysvaikutus Patrialle Jämsän Hallissa on noin 500 htv vuosina 2023–2031. Keski-Suomen puolustusteollisuus ja mm. teknologiateollisuus vahvistavat kansallista huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Myös kyberosaaminen on maakunnan vahvuus.

Keski-Suomen T&K-menot ovat maakuntien kuudenneksi suurimmat. Vuoden 2021 notkahduksen jälkeen T&K-menot kasvoivat jälleen reippaasti vuonna 2022. Yritysten osuus T&K-menoista oli 51 %, kun koko maassa vastaava osuus oli 68 %. Keski-Suomen yritysten T&K-menojen osuus koko maan yritysten menoista oli vain 2,9 %, kun taas maakunnan korkeakoulusektorin osuus maan korkeakoulujen T&K-menoista oli 7,0 %. T&K on alueellisesti keskittynyttä. Jyväskylän seudun osuus on 85 % ja Äänekosken 13 % maakunnan T&K-menoista. Äänekoskella T&K-toiminta nojaa vahvaan ja kehittyvään metsäbiotalouden ekosysteemiin. Maakunnassa tavoitellaan TKI-yhteistyön vahvistamista ja yritysten T&K-toiminnan kasvattamista.

Keski-Suomessa oli noin 108 000 työpaikkaa vuonna 2022. Työpaikkojen määrä on kasvanut lähes 4 900:lla (4,7 %) koronavuodesta 2020. Keski-Suomen työpaikoista 67 % oli yksityisellä sektorilla (koko maassa 70 %). Toimialojen rakennemuutoksessa palveluiden merkitys korostuu. Palvelualojen työpaikkaosuus on kohonnut 74 %:iin Keski-Suomessa. Tietointensiiviset palvelut ja ICT-sektori ovat olleet vahvassa kasvussa pitkään – keskittyen kuitenkin vahvasti Jyväskylään. Palveluvaltaistumisesta huolimatta teollisuudella on edelleen vahva jalansija Keski-Suomessa. Puuteollisuuden sekä teknologiateollisuuden koneiden ja laitteiden valmistuksen työpaikkoja on suhteellisesti selvästi koko maata enemmän. Myös metsätalouden rooli on merkittävä. *Uudistuva teollisuus* on yksi maakunnan kasvun kärjistä, jolle alueen elinkeino- ja osaamis pohja tarjoavat erinomaisen investointialustan ja potentiaalin hyötyä vihreästä ja digitaalisesta siirtymästä. Elinkeinorakenne on monipuolisin Jyväskylässä, kun taas pienemmissä kunnissa tiettyjen toimialojen ja jopa yksittäisten yritysten merkitys elinkeinorakenteessa korostuu, mikä lisää haavoittuvuutta.

Toimintaympäristön myllerryksessä ruuan tuotannon omavaraisuus on nostanut merkitystään. Alkutuotannon työpaikoista on kuitenkin Keski-Suomessakin hävinnyt neljännes viimeisten kymmenen vuoden aikana. Maatilayrittäjien määrän vähetessä tilat kasvavat ja ovat yhä yrittäjämäisemmin johdettuja. Keskeinen kysymys on, miten maataloustuottajia, sukupolvenvaihdoksia ja alan jatkuvuutta voidaan tukea ja edistää.

Keski-Suomen kuntien talousnäkymät ovat heikot. Talouden liikkumavara on ollut jo ennestään pieni ja tulevat vuodet ennakoivat entistäkin niukempia aikoja. Valtionosuuksia katsottaessa Keski-Suomi on maan suurimpien häviäjien joukossa, joten valtionosuusuudistukselle on suuret odotukset. Talouden sopeuttamiseksi ja tuleviin vuosiin varautumiseksi useissa kunnissa ollaan toteuttamassa talouden tasapainottamisohjelmia. Vaikeat talousnäkymät koskevat myös hyvinvointialuetta. Kuntien ja hyvinvointialueen taloushaasteet heijastuvat pahimmillaan negatiivisesti koko maakunnan elinvoimaan ja kehityskykyyn.

Työvoiman saatavuus, osaaminen ja sivistys

Heikentynyt taloustilanne on vaikuttanut työmarkkinoilla nostaen työttömyysastetta, lisäten lomautuksia ja vähentäen avoimien työpaikkojen määrää. Keski-Suomen työttömyysaste oli joulukuussa 2023 edelleen maakuntien toiseksi korkein 14,1 %. Pitkäaikaistyöttömiä työttömistä työnhakijoista oli 30,2 % (koko maassa 30,4 %). Työllisyysaste oli vuonna 2023 Keski-Suomessa 70,3 % ja koko maassa 73,6 %. Avoimien työpaikkojen ja työvoiman kohtaanto kertoo tällä hetkellä työvoiman ylitarjonnasta Keski-Suomessa. Iso osa aloista on kuitenkin kysynnän ja tarjonnan suhteen tasapainossa. Vaikka tilastollisesti työvoimapulan aloja on vähän, yrityskohtaisesti koetaan haasteita työvoiman saatavuudessa.

Kauppakamarin kyselyn perusteella useat keskisuomalaiset yritykset arvioivat työvoiman tarpeen kasvavan: yli 40 % yrityksistä arvioi tarvitsevänsä 1–5 työntekijää lisää seuraavan viiden vuoden aikana. Keski-Suomessa voi nähdä piilevää työvoimapulaa. Taloustilanteen parantuessa rekrytointien oletetaan kiihtyvän.

Kyselyn mukaan vajaa puolet keskisuomalaisista yrityksistä on harkinnut tai voisi harkita kansainvälisten osaajien rekrytointia. Noin 34 % työnantajista kuitenkin arvioi kykyään kansainväliseen rekrytointiin huonoksi tai erittäin huonoksi. Joulukuussa 2023 ulkomaalaisia työnhakijoita oli Keski-Suomessa 3 240. Määrä on kasvanut osin ukrainalaisten maahanmuuton myötä. Työllistymisen haasteena on usein kielitaito. Keskeistä on yrittäjien tukeminen kansainvälisissä rekrytoinnissa ja hakijoiden osaamisen kehittäminen.

Työmarkkinoiden meneillään olevia rakenteellisia muutoksia ovat mm. nuorten suhde työhön, työhyvinvoinnin korostuminen, eläköitymisen vaikutukset, työn aika- ja paikkariippumattomuus sekä digitalisaatio. Osaamistarpeen muutoksia kiihdyttävät mm. energia- ja materiaalimurros sekä tekoäly ja datatalous.

TE-uudistusta valmistellaan kolmen alueen mallilla: Pohjoinen Keski-Suomi (Äänekoski vastuukunta), Eteläinen Keski-Suomi (Jämsä vastuukunta) sekä Jyväskylän ja Muuramen yhteinen alue. Palvelutarpeet ovat kunnissa lähtökohtaisesti erilaiset, joten kolmen järjestäjän mallilla on mahdollista toteuttaa koko maakunnan tarpeita vastaava palvelukokonaisuus. Jyväskylän kaupunki ottaa kokonaisvastuun työssäkäynnin ja työvoiman alueellisen liikkuvuuden edistämisestä ja palvelujärjestelmän selkeyden varmistamisesta koko Keski-Suomessa. Työvoimapalvelujen tuomisen lähemmäksi asiakasta odotetaan edistävän nopeaa työllistymistä ja antavan eväitä maakunnan osaajapulan ja kohtaantohaasteen taltuttamiseksi.

Keski-Suomen koulutusrakenne muistuttaa paljon koko maan rakennetta, mutta kuntien väliset erot ovat mittavat. Jyväskylässä ja Muuramessa korkeasti koulutettuja on lähes 40 % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä, kun taas useissa pohjoisen Keski-Suomen kunnissa korkea-asteen suorittaneiden osuus jää selvästi alle 20 %. Keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus vaihtelee 41–50 % välillä. Kokonaan ilman tutkintoa jäävien osuus on pienentynyt vuosi vuodelta kaikissa kunnissa, mutta vaihtelee huomattavasti kuntien välillä (20–38 %). Koulutustasomittain kuvaa alueiden välisiä eroja väestön koulutuksen keskimääräisissä pituuksissa peruskoulun jälkeen. Koulutustasomittain oli vuonna 2022 Keski-Suomessa 388 ja koko maassa 391. Kunnittain

20 vuotta täyttäneen väestön keskimääräinen koulutuksen pituus vaihteli Muuramen 4,5 vuodesta Kivijärven 2,4 vuoteen. Ikäryhmittäin tarkasteltuna korkeasti koulutettujen osuus on suurin 45–49-vuotiaissa, 48 %, kun taas esimerkiksi 30–34 -vuotiaissa korkeakoulutettuja on selvästi vähemmän, 38 %. Korkeakoulutettujen osuuden kasvattaminen on yksi maakunnan strategisista tavoitteista.

Keski-Suomessa on yhteensä noin 38 400 toisen asteen, ammattikorkeakoulun tai yliopiston opiskelijaa. Väestömäärään suhteutettuna opiskelijoita on maakunnista toiseksi eniten (14 %). Keski-Suomi on onnistunut pitämään hyvin kiinni ammatillisesta koulutuksesta valmistuneista (noin 80 %) ja kohtuullisesti (lähes 60 %) ammattikorkeakoulusta valmistuneista. Sen sijaan vuosina 2019–2021 yliopistosta valmistuneista vain hie- man yli kolmannes oli sijoittunut Keski-Suomeen vuosi tutkinnon suorittamisen jälkeen.

Vahva koulutussektori ja osaavat ihmiset ovat Keski-Suomen vahvuus. Opiskelijapotentiaali yritysten kehittäjinä, jatkajina ja työntekijöinä tulee hyödyntää entistäkin paremmin. Akateemisesti koulutetut tarvitsevat korkean osaamisen työllistymismahdollisuuksia ja opiskelijat vahvaa yrittäjyyspainotteista koulutusta. Työnantajien tulee nähdä opiskelijoiden työharjoittelujaksot investointina tulevaisuuteen. Kansainvälisten opiskelijoiden potentiaali esimerkiksi yritysten vientiponnisteluissa tulisi tunnistaa. Jatkuva oppiminen ja elinikäinen ohjaus ovat keskeisiä kehityskohteita Keski-Suomen oppilaitosten ja yritysten yhteistyössä.

Osallisuus ja hyvinvointi

Maakuntastrategiassa painopisteitä ovat mielen hyvinvointi, luonnon, liikunnan ja kulttuurin hyödyntäminen sairauksien ennaltaehkäisyssä sekä turvallinen liikkuminen. Samat teemat ovat myös hyvinvointialueen strategiassa.

Maan ainoa liikuntatieteellinen tiedekunta, kulttuurihyvinvoinnin osaamiskeskittymä CuWeRE, kuntoutusinstituutti ja huippu-urheilun instituutti Kihu ovat esimerkkejä maakunnan hyvinvointiosaamisesta. Hyvinvoinnin ja terveyden liiketoiminnan rakentaminen nojaa liikuntaan, oppimiseen, luontoon, kulttuuriin ja yhteisöllisyyteen. Sairaanhoidon erityisosaamista on syöpätautien, sydänsairauksien sekä tuki- ja liikuntaelin-sairauksien hoidossa ja ennaltaehkäisyssä. Vahva digitalisaation ja data-analytiikan osaaminen mahdollistavat uudenlaisen tutkimuksen ja tiedon hyödyntämisen terveys- ja hyvinvointialalla.

Suurin osa (62 %) keskisuomalaisista kokee terveytensä hyväksi. Ikävakioitu sairastavuusindeksi on Keski-Suomessa hieman maan keskitasoa korkeampi (104), mutta edellisten vuosien trendi on ollut sen laskeva. Sairastavuusindeksi kuitenkin vaihtelee maakunnan eri alueilla: pohjoisen Keski-Suomen kunnissa sairastavuusindeksi on jopa yli 120. PYLL-indeksin perusteella suurimmat ennenaikaisiin menetettyihin elinvuosiin johtavat tekijät ovat verenkiertoelimestön sairaudet sekä alkoholin käyttö.

Huolestuttavaa on työikäisten erilaiset työkykyisyysongelmat. Toisaalta havaittavissa on myös myönteistä kehitystä. Niiden osuus, jotka eivät usko pystyvänsä työskentelemään vanhuuseläkeikään saakka, on laskenut kahdella prosenttiyksiköllä Keski-Suomessa, kun muualla Suomessa osuus on kasvanut.

Keskisuomalaiset ovat hyvin tyytyväisiä elinoloihinsa (84 % väestöstä) ja kokevat elinolonsa turvalliseksi (68 %). Turvallisuuden tunne on laskenut hieman koko maassa, mutta tyytyväisyys elinoloihin on Keski-Suomessa noussut verrattuna vuoteen 2019. Keskisuomalaisista lähes kaikki asuvat enintään 500 m päässä lähivirkistysalueesta, ja neljä kansallispuistoa mahdollistavat monipuolisen luonnon kokemisen niin keskisuomalaisille kuin matkailijoillekin.

Noin 10 % keskisuomalaisista kokee osallisuutensa erittäin heikoksi, mikä on hieman maan keskitasoa enemmän. Heikko osallisuus on yleisempää 20–64 -vuotiaiden ikäluokassa kuin yli 65-vuotiailla. Osallisuuden edistäminen on tärkeä osa sekä maakunnan että hyvinvointialueen strategiaa. Kunnat ja hyvinvointialue kehittävät osallisuustyötä yhdessä mm. osallisuusohjelmilla ja tapahtumilla.

Suurin osa keskisuomalaisista nuorista kokee terveytensä hyväksi. Nuorten elintavoista raittius on yhä yleistynyt perus- ja toisen asteen oppilailla, mutta tupakoinnin vähentymisen trendi on katkennut sähkösavukkeiden myötä. Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky on parantunut usean vuoden heikkenemisen jälkeen.

Lasten ja nuorten mielenterveys on huolenaihe myös Keski-Suomessa. Koettu ahdistus on yleistynyt erityisesti 8.-9. luokkien tytöillä, joista 33 % kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Myös yksinäisyys, ulkopuolisuuden tunne ja heikko osallisuuden kokemus ovat hieman yleistyneet vuodesta 2021, ja ovat yläkouluikäisillä tytöillä kaksinkertaisesti poikia yleisempiä. Monessa Keski-Suomen kunnassa syrjäytymisriskissä olevien 18–24 –vuotiaiden osuus on jopa yli 20 %. Maakunnan keskiarvo 17 % on lähellä maan keskitasoa.

Kuntien rooli väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäjinä on muuttunut sotepalveluiden siirryttyä hyvinvointialueen vastuulle. Keski-Suomen kunnat ovat vastanneet muutokseen esimerkiksi rekrytoimalla hyvinvointikoordinaattoreita. Maakunnan liitto, hyvinvointialue, kunnat ja järjestöt tekevät yhteistyötä väestön hyvinvoinnin, osallisuuden ja turvallisuuden edistämiseksi esimerkiksi hyvinvointisuunnitelmien ja -kertoimusten laadinnassa. Yhteisen Keski Suomi liikkuu 2030 -agendan tavoitteena on, että jokainen keskisuomalainen liikkuisi oman hyvinvointinsa ja terveytensä kannalta riittävästi. Päämääränä on keskisuomalaisten fyysisen aktiivisuuden lisääminen ja paikallaanolon vähentäminen 15 % nykytilanteesta.

14 § MAAKUNTAOHJELMAN 2022-2025 VÄLIARVIOINTI

Etelä-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjanmaan ja Satakunnan maakuntien liitot ovat käynnistäneet Länsi-Suomen maakuntaohjelmien arvioinnin. Työn tavoitteena on arvioida maakuntaohjelmien 2022–2025 vaikuttavuutta, ajantasaisuutta ja päivittämisen tarpeita. Arviointi tuottaa tietoa myös seuraavan, vuosille 2026–2029 ajoittuvan maakuntaohjelman laatimisen tueksi.

Yhteiset arviointiteemat ja -kysymykset ovat:

- 1) Tavoitteet
 - Ovatko tehdyt valinnat onnistuneita?
 - Ovatko tavoitteet edelleen ajankohtaisia?
 - Millaisia sisällöllisiä uudistamistarpeita on?
- 2) Toimeenpano
 - Miten hyvin maakuntaohjelma/strategia tunnetaan?
 - Miten sitä on käytetty ja miten se näkyy sidosryhmien toiminnassa?
 - Millaisia onnistumisia ja hankaluuksia toimeenpanossa on?
- 3) Vaikuttavuus
 - Onko edetty valittuun suuntaan?
 - Onko maakunnallinen yhteistyö lisääntynyt ohjelman/strategian ansiosta?
 - Onko yhteinen näkemys vahvistunut?

Viiden maakunnan maakuntaohjelmissa 2022–2025 korostuvat kilpailukyvyyn, väestörakenteen, osaamisen, kestävän kehityksen, hyvinvoinnin ja digitalisaation kysymykset. Ohjelmilla pyritään vastaamaan sekä kansallisen alueiden kehittämisen että globaalin toimintaympäristön haasteisiin ja mahdollisuuksiin.

Arviointi sisältää dokumenttianalyysin, asiantuntijahaastatteluja, sähköisen kyselyn ja muutamia työpajoja. Arvioinnin aikana kuullaan ohjelmien toteutuksessa mukana olevia tahoja, keskeisiä sidosryhmiä ja maakuntien liittojen edustajia.

Arvioinnin toteuttavat Owl Group Oy yhdessä NordEval Oy:n ja Norrum Oy:n kanssa. Arviointi valmistuu toukokuussa.

Arvioinnin tulokset ja johtopäätökset tulevat maakuntahallituksen käsiteltäväksi.

Linkki [Keski-Suomen strategia](#)

Lisätietoja: Kirsi Mukkala, aluekehitysasiantuntija, p. 040 595 0002, [kirsi.mukkala\(at\)keskisuomi.fi](mailto:kirsi.mukkala(at)keskisuomi.fi)

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus merkitsee asian tietoonsa saatetuksi.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.

Seppo Ruotsalainen poistui kokouksesta klo 12:04.

15 § HALLINTO- JA VALVONTAJÄRJESTELMÄN TARKASTUSRAPORTTI

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-ohjelman tarkastusviranomaisena toimiva valtionvarainministeriö suoritti hallinto- ja valvontajärjestelmän tarkastuksen Keski-Suomen liittoon 5.9.2023.

Tarkastus ja tarkastusraportti antavat Keski-Suomen liitolle arvokasta tietoa toiminnan laadusta ja vaatimustenmukaisuudesta välittävän toimielimen tehtävissä. Tarkastus keskittyi tehtävien eriyttämiseen, rahoitettavien hankkeiden valintaan, päällekkäisen rahoituksen riskiin, kustannusten kohtuullisuuden todentamiseen, asiakirjojen jäljitysketjuun ja petosten torjuntaan. Tarkastuksen yhteydessä tarkastusviranomaisen perehtyi Keski-Suomen liiton hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaukseen ja prosessia todentavaan aineistoon. Tarkastus kohdentui hallinto- ja valvontajärjestelmän luotettavuuteen erityisesti tuen myöntämisen eri vaiheissa. Tuen maksaminen on parhaillaan käynnistymässä ja tarkastus jatkuu tämän tai ensi vuoden aikana.

Tarkastusraportin johtopäätös oli, että Keski-Suomen liitto toimii hyvin tarkastuksessa arvioituihin vaatimuksiin nähden ja vain pieniä parannuksia tarvitaan. Tarkastusviranomaisen esitti kolme suositusta, jotka koskivat dokumentoinnin tarkentamista:

- kustannusten kohtuullisuuden arviointi
- täydennyspyynnöt ja niiden syyt
- muilta rahoittajilta haetun rahoituksen arvioinnin riittävyys

Tarvittavat täydennykset on tehty EURA2021-järjestelmään ja toimintaprosesseihin seuraavilla hakukierroksilla.

Lisätietoja: Hanna Reini, hallintojohtaja, p. 040 596 5993, hanna.reini(at)keskisuomi.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus

1. toteaa, että tarkastusraportti ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ja merkitsee raportin tiedoksi sekä
2. toimittaa raportin ja päätöksen tiedoksi tarkastuslautakunnalle.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.

16 § TIEDOKSI SAATETTAVAT ASIAT

1. Aluekehitysjohtajan viranhaltijapäätökset nrot 3, 5–6/2024 (liite)
2. Hallintojohtajan viranhaltijapäätökset nrot 1–20/2024 (liite)
3. Suunnittelujohtajan viranhaltijapäätökset nro 4/2024 (liite)

EU-hankkeiden rahoitus-, maksatus- ja muutospäätöksissä noudatetaan hallintolakia eikä maakuntahallituksella ole viranhaltijapäätöksiin kuntalain mukaista otto-oikeutta (laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta 757/2021).

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus päättää, että se ei käytä otto-oikeutta aluekehitysjohtajan, hallintojohtajan ja suunnittelujohtajan viranhaltijapäätöksiin. Maakuntahallitus merkitsee tiedoksi muut kohdat.

Maakuntahallituksen puheenjohtajan esitys:

Maakuntahallitus päättää, että se ei käytä otto-oikeutta maakuntajohtajan viranhaltijapäätöksiin.

Päätös: Päätösehdotus hyväksyttiin.

Todettiin, että seuraava maakuntahallituksen kokous on 22.3.2024.

14.02.2024

Sivu 72

Päätöspvm	Päätösnumero	Asia
-----------	--------------	------

aluekehitysjohtaja Pirjo Peräaho

23.01.2024	3/2024	Jatkoaika: Keski-Suomen liiton tekninen tuki, teemaverkostohankkeet KSL/204/04.03.04.00/2021
30.01.2024	5/2024	Rahoituspäätös: Yhteistyösopimus 2024 - Maakunnallisen nuorisovaltuuston ohjaus ja tukeminen KSL/20/04.05.00.00/2023
09.02.2024	6/2024	Rahoituspäätös: Net Zero Industry Academy (NZIA) KSL/260/04.03.04.00/2023

hallintojohtaja Hanna Reini

16.01.2024	1/2024	3. maksatuspäätös (loppumaksatus): LuontoHyväKS -Luontohyvinvointi Keski-Suomen sote-ammattilaisten työmenetelmäksi -selvitys KSL/173/04.03.04.00/2022
18.01.2024	2/2024	Henkilöstöpäätös KSL/127/01.01.00.03/2018
17.01.2024	3/2024	1. maksatuspäätös (loppumaksatus): KuTu Päivät 2023 -Valtakunnalliset kulttuurituottajien ja kuntien kulttuuritoiminnan päivät Jyväskylässä KSL/57/04.05.00.00/2023
18.01.2024	4/2024	1. maksatuspäätös (loppumaksatus): AgriVenture Finland 2023 - tapahtuma Pohjoiseen Keski-Suomeen KSL/15/04.05.00.00/2023
19.01.2024	5/2024	Henkilöstöpäätös KSL/172/01.02.02.01/2023
23.01.2024	6/2024	2. maksatuspäätös: Nuoret keskelle hyvää KSL/188/04.03.04.00/2022
24.01.2024	7/2024	1. maksatuspäätös (loppumaksatus): Keski-Suomi All Stars - maakunta musisoi KSL/79/04.05.00.00/2023
24.01.2024	8/2024	4. maksatuspäätös (loppumaksatus): HimosJämsä-matkailualueen toimintaympäristön kehittäminen KSL/21/04.03.04.00/2021
30.01.2024	9/2024	1. maksatuspäätös (ennakkomaksatus): Juniorikehittäjä KSL/165/04.05.00.00/2023
30.01.2024	10/2024	2. maksatuspäätös: Soivat maisemat: Osallistava äänimaiseman keruun, luovan luontokuvan ja -musiikin kehittämisprojekti KSL/232/04.05.00.00/2022
05.02.2024	11/2024	1. maksatuspäätös: TOVIKS - Tukea oppimisvaikeuksiin Keski-Suomessa KSL/138/04.05.00.00/2022
07.02.2024	12/2024	1. maksatuspäätös: JTF-rahasto käyntiin KSL/235/04.03.04.00/2022
07.02.2024	13/2024	1. maksatuspäätös: Aluekehittämisrahoituksen hallinnointi KSL/233/04.05.00.00/2022
08.02.2024	14/2024	2. maksatuspäätös: Kohti tulevaisuuden työtä KSL/116/04.03.04.00/2022
09.02.2024	15/2024	1. maksatuspäätös (loppumaksatus): Keski-Suomen liitto: Keski-Suomen skenaarioiden uudistaminen ja ennakointiyhteistyön kehittäminen KSL/38/04.03.04.00/2023

09.02.2024	16/2024	2. maksatuspäätös (loppumaksatus): Keski-Suomi kaksoisuran mallimaakunnaksi KSL/108/04.03.04.00/2022	
09.02.2024	17/2024	Henkilöstöpäätös KSL/111/01.02.02.01/2023	Sivu 73
09.02.2024	18/2024	1. maksatuspäätös (loppumaksatus): MultiHUBI-hanke KSL/128/04.05.00.00/2021	
09.02.2024	19/2024	1. maksatuspäätös: HUBteekki 2.0 - Uutta virtaa verkostoihin, investoinn KSL/267/04.03.04.00/2022	
12.02.2024	20/2024	2. maksatuspäätös: Tekninen tuki, teemaverkostohankkeet KSL/204/04.03.04.00/2021	
suunnittelujohtaja Hanna Kunttu			
31.01.2024	4/2024	Rahoituspäätös: Keski-Suomen maakuntabrändi KSL/6/04.03.04.00/2024	

OIKAISUVAATIMUSOHJEET JA VALITUSOSOITUS

MUUTOKSENHAKUKIELLOT

Kieltojen perusteet

Seuraavista päätöksistä, jotka koskevat vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta:

§:t 7–11, 13–16

Päätöksestä, josta voidaan tehdä kuntalain 134 §:n mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Hallintolainkäyttölain 5 §:n perusteella valitusta ei voida tehdä, ellei päätöksellä tarkoiteta toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkittavaksi ottamatta.

Myös muussa lainsäädännössä voi olla muutoksenhakuun liittyviä kieltoja (mm. markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvassa asiassa ei saa valittaa kuntalain nojalla sillä perusteella, että päätös on julkisista hankinnoista annetun lain vastainen; virka- ja työehtolainsäädännön mukaan päätöksestä ei voida valittaa mikäli neuvottelumenettely on vaihtoehtona).

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen:

§:t 12

Oikaisuvaatimusviranomainen ja -aika

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, osoite, postiosoite ja s-postiosoite:

Keski-Suomen liitto, maakuntahallitus, Lutakonaukio 7, 40100 Jyväskylä
kirjaamo@keskisuomi.fi

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluessa kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan.

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimus päätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

VALITUSOSOITUS

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kunnallisvalituksella:

§:t -

Valitusviranomainen ja valitusaika

Muutosta haetaan kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä jäsenkunta ja kunnan jäsen.

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä sillä perusteella, että

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä,
- päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Valittajan tulee esittää valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä.

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettua päätöstä koskevat valitukset:

Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Raatihuoneenkatu 1, 13100 Hämeenlinna

hameenlinna.hao@oikeus.fi

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakuasian vireille panijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään (vuonna 2024 se on 250 €).

Maakuntakaavaa koskevat valitukset:

Hämeenlinnan hallinto-oikeus, Raatihuoneenkatu 1, 13100 Hämeenlinna

hameenlinna.hao@oikeus.fi

Valitusaika 30 päivää. Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista.

Valituskirja

Valituskirjassa on ilmoitettava:

- valittajan nimi, ammatti, asuinkunta ja postiosoite
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perusteet.

Valituskirja on valittajan tai muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut valituskirjan, siinä on mainittava myös laatijan ammatti, asuinkunta ja postiosoite.

Valituskirjelmään on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus siitä, päivästä, josta valitusaika on luettava.

Valituskirjojen toimittaminen

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valituskirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille ennen valitusajan päättymistä.

Lisätietoja

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäynti ja –hakemusmaksua tuomioistuinmaksulain mukaisesti.

Jos hankinnassa on menetelty julkisista hankinnoista annetun lainsäädännön tai määräysten taikka Euroopan yhteisöjen lainsäädännön tai maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen vastaisesti, voi se, jota asia koskee tai muu julkisista hankinnoista annetun lain 9a §:ssä mainittu taho saattaa asian hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Tarkemmat ohjeet markkinaoikeudesta:

Markkinaoikeus, Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
markkinaoikeus@oikeus.fi

Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje/valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen.

Otteen oikeaksi todistaa	Asianhallintasihteeri Veera Siikamäki
---------------------------------	---------------------------------------

Otteen saaja	
--------------	--
